

MONITOR POLSKI

DZIENNIK URZĘDOWY RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ.
WYCHODZI CODZIENNIE Z WYJĄTKIEM NIEDZIEL I ŚWIĄT.

Redakcja, Administracja i Ekspedycja: ul. Miodowa Nr. 22. Telefon Redakcji 11-44-05. Telefon Administracji 11-80-13. Telefon Ekspedycji 11-80-19. Ogłoszenia: ul. Królewska 5. Kasa czynna od godz. 8 i pół do 1 po pld., w soboty do g. 12 w pld. Konto czekowe w P. K. O. — 730.

Oddziały „Monitora Polskiego”:

BYDGOSZCZ, Gdańska 22, tel. 15-74; GDANSK, Neugarten 27, tel. 240-79; GDYNIA, Świętojańska, Dom P. A. M., tel. 17-20; GRUDZIĄDZ, Mickiewicza 26, tel. 304; KATOWICE, 3 Maja 23, tel. 565 i 1091; KRAKÓW, Rynek Główny 6, tel. 105-00 i 120-27; LWÓW, Akademicka 11, I p., tel. 200-20, 200-45; ŁÓDŹ, Piotrkowska 125, tel. 101-11 i 115-24; ŁUCK, Piłsudskiego 14, tel. 222; POZNAŃ, Pocztowa 11, tel. 28-57 i 28-58; TORUŃ, Szeroka 41, tel. 263; WILNO, Mickiewicza 15 m. 5, tel. 674 i 1785.

TREŚĆ DZIAŁU URZĘDOWEGO:

Zarządzenia Władz Naczelnych:

Poz. 289. Zarządzenie Ministra Skarbu z dnia 27 września 1935 r. w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych w sprawie instrukcji do klasyfikacji gruntów dla podatku gruntowego.

DZIAŁ URZĘDOWY.

—oOo—

Zarządzenia Władz Naczelnych.

—oOo—

289.

ZARZĄDZENIE MINISTRA SKARBU

z dnia 27 września 1935 r.

w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych w sprawie instrukcji do klasyfikacji gruntów dla podatku gruntowego.

Na podstawie art. 3 ust. (4) ustawy z dnia 26 marca 1935 r. o klasyfikacji gruntów dla podatku gruntowego (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 203) zarządzam co następuje:

§ 1.

Wydaję załączone do niniejszego zarządzenia: instrukcję ogólną i instrukcje regionalne do klasyfikacji gruntów dla podatku gruntowego.

§ 2.

Instrukcję ogólną stosuje się na obszarze całego Państwa, instrukcje zaś regionalne — na obszarze województw, dla których zostały wydane.

Instrukcje są uzupełnieniem przykładami Tabeli Klas Gruntów, stanowiącej załącznik do ustawy o klasyfikacji gruntów dla podatku gruntowego.

W instrukcjach regionalnych zostały oznaczone: kategorie gruntów — literami dużymi, klasy gruntów — cyframi rzymskimi, rodzaje gleb — literami małymi.

§ 3.

Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Skarbu:

(—) Wł. Zawadzki.

Załącznik Nr. 1 do zarządzenia
Ministra Skarbu (poz. 289).

INSTRUKCJA OGÓLNA.

określająca warunki przyrodnicze i sposób w jaki one przy klasyfikowaniu poszczególnych gruntów ornych będą brane pod ocenę.

1) Przy klasyfikacji gruntów, poza warunkami przyrodniczymi, w których wytworzyły się poszczególne typy gleb i które uwzględnione zostały

w Tabeli Klas Gruntów i szczegółowych instrukcjach regionalnych, należy brać pod ocenę następujące czynniki przyrodnicze, obniżające klasyfikację gruntów ornych: spadki i wystawa gruntu, wzniesienie nad poziom morza i kamienistość. Nie bierze się natomiast pod ocenę położenia w pasie gradowym lub w terenie narażonym na zalew w czasie powodzi.

2) Obniżenie klasy na skutek wymienionych czynników przyrodniczych winno być stosowane tylko w wypadkach, gdy czynniki te nie były uwzględnione w Tabeli Klas Gruntów, względnie w szczegółowych instrukcjach regionalnych. Przykładowe wskazanie miejscowości nie wyklucza stosowania p. 4 niniejszej instrukcji.

3) Za najkorzystniejsze położenie gruntu, umożliwiające zaliczenie danego gruntu do najwyższej klasy, do jakiej dane grunty mogą należeć w myśl Tabeli Klas Gruntów, lub szczegółowych instrukcji regionalnych, należy uważać położenie płaskie bądź łagodny spadek, nieprzedstawiający żadnych trudności przy uprawie polowej.

Za spadki pochyłe uważa się takie, które utrudniają uprawę polową, umożliwiając jeszcze orkę i inne uprawy konne we wszystkich kierunkach, sprawiają trudności głównie przy zwózce z pola. Spadki talkie pochyłe o wystawie południowo-wschodniej, południowej, południowo-zachodniej i zachodniej nie obniżają klasyfikacji gruntów, gdyż niekorzystne nachylenie zostaje zrównoważone korzystną wystawą w stosunku do słońca; natomiast spadki pochyłe o wystawie północno-zachodniej, północnej, północno-wschodniej i wschodniej obniżają klasyfikację gruntów o jedną klasę.

Za spadki strome uważa się takie, które utrudniają w znacznym stopniu uprawę konną i uniemożliwiają orkę we wszystkich kierunkach. Spadki takie w zależności od wystawy obniżają klasyfikację gruntów o jedną klasę przy wystawie południowo-wschodniej, południowej, południowo-zachodniej i zachodniej i o dwie klasy przy wystawie północno-zachodniej, północnej, północno-wschodniej i wschodniej.

4) Wzniesienie nad poziomem morza do 400, a w województwach nowogrodzkim, pomorskim i wileńskim do 250 m nie powoduje obniżenia klasyfikacji gruntów. Grunty wzniesione ponad 400 względnie 250 m nad poziomem morza zalicza się niżej o jedną klasę, wzniesione ponad 650 m o dwie klasy.

5) O ile na gruncie lub w gruncie występuje znaczna ilość kamieni, utrudniających uprawę mechaniczną lub stosowanie maszyn i narzędzi rolniczych — obniża się klasyfikację o jedną klasę.

Przepis powyższy nie dotyczy łąk.

6) Każdy czynnik przyrodniczy działa niezależnie od innych, lecz nie można w żadnym wypadku obniżyć klasyfikacji niżej, niż do klasy VI.

Załącznik Nr. 2 do zarządzenia
Ministra Skarbu (poz. 289).

INSTRUKCJA REGIONALNA DLA WOJEWÓDZTWA BIAŁOSTOCKIEGO.

Do A. III. b) należy zaliczyć:

1. **Bielice pyłowe** o grubości przeszło 100 cm. Warstwa gleby grubości powyżej 25 cm., barwa jasno popielata, popielata lub szaro popielata. Przejście do podglebia stopniowe lub dość wyraźne lecz z zaciekami. Struktura gruzełkowata, skład drobnoziarnisty, pyłowy. Podglebie barwy żółto popielatej, żółtawej lub żółto czerwonej; przejście do podłoża przeważnie stopniowe, struktura różnorodna, gruzełkowata, skład mechaniczny zbliżony do gleby. Podłoże żółto lub brązowo czerwone chuda glina spiaszczona lub też piasek. Przepuszczalność dobra, stan wód gruntowych niski, meljoracji nie wymaga. Teren równy lub lekko falisty. Do uprawy grunt łatwy, daje dobre plony żyta, kartofli, owsa, jęczmienia, koniczyny czerwonej; udają się również pszenica i buraki pastewne. Występują np. w m. Kisielnica,

gm. Rogienice, pow. Łomża, m. Elżbiecin, gm. Drozdowo, pow. Łomża, m. Grandicze, gm. Hoża, pow. Grodno.

2. **Bielice piaszczyste**, grubość warstwy akumulacyjno-próchniczej powyżej 25 cm. łącznie z podglebiem mniejsza od 100 cm o składzie różnorodno ziarnistym z domieszką części pyłowych, barwa gleby popielata, struktura gruzełkowata, iluvium zwykle dość dobrze wykształcone o zabarwieniu żółtawo czerwonym. W podłożu chuda glina czerwona piaszczysta. Przepuszczalność i przewodność dobra, stan wód gruntowych niski, meljoracji nie wymaga, teren równy lub lekko falisty, do uprawy łatwy. Daje dobre plony żyta, kartofli, owsa, jęczmienia, koniczyny czerwonej. Udaje się również pszenica i buraki pastewne. Występują np. w m. Ciecierówka, gm. Brzostowica Wielka, pow. Grodno, m. Grodzisk, gm. Czerwin, pow. Ostrołęka, m. Dąbrówka Kościelna, gm. Szepietowo, pow. Wysokie Mazowieckie, m. Makowlany, gm. Sidra, pow. Sokółka, m. Babino, gm. Stelmachowo, pow. Wysokie Mazowieckie.

Do A. IV. a) należy zaliczyć:

1. **Bielice** (nazwa lokalna „czarnucha”). Warstwa gleby grubości około 20 cm, barwy popielatej z odcieniem jasnym, szarym lub brązowym, przejście do podglebia stopniowe, niekiedy dość wyraźne lecz z zaciekami; struktura maiej lub więcej gruzełkowata, gleba różnoziarnista z domieszką części pyłowych. Podglebie jasne z odcieniami: żółtym, popielatym, szarym, brązowym, przejście do podłoża stopniowe, struktura luźna, czasem nieco spójna; skład mechaniczny podglebia: zazwyczaj grubsze cząstki, niż w glebie, natomiast pyłowych mniej. Podłoże brązowe z odcieniem czerwonym, rdzawym lub żółtym, chuda glina czerwona poniżej 100 cm, czasem bardzo spiaszczona. Węglanu wapnia nie zawiera. Kamienie występują zwykle w dość dużych ilościach we wszystkich warstwach. Przepuszczalność dobra, stan wód gruntowych niski, meljoracji nie wymaga. Przewodność dobra. Teren mniej lub więcej falisty, do uprawy łatwy, czasem jednak przeszkadzają kamienie. Nadaje się do uprawy żyta, pszenicy (raczej jarej), owsa, kartofli, łubinu. Mniej pewny jęczmień, koniczyna czerwona. Występują np. w m. Bakuny, gm. Kuźnica, pow. Sokółka, m. Naumowice, gm. Baranowice, pow. Augustów, m. Kurjanka, gm. Kurjanka, pow. Augustów, m. Czyżewo, gm. Biskupice, pow. Wołkowysk, m. Subacze, gm. Szydłowice, pow. Wołkowysk, m. Nowa Wola, gm. Sokolany, pow. Sokółka.

2. **Bielice pyłowe** grubości mniejszej niż 100 cm, warstwa gleby grubości około 20 cm. barwy jasno popielatej lub popielatej, przejście do podglebia stopniowe niekiedy dość wyraźne, struktura gruzełkowata, skład mechaniczny drobnoziarnisty, dużo cząstek pyłowych. Podglebie jasne, przejście do podłoża stopniowe, struktura zwykle luźna, niekiedy nieco zbita, skład mechaniczny drobnoziarnisty, mniej lub więcej części pyłowych. Podłoże o strukturze luźnej o składzie mechanicznym drobno lub gruboziarnistym. Przepuszczalność i przewodność zwykle dostateczna, stan wód gruntowych dość niski. Teren równy, do uprawy łatwy. Udaje się żyto, kartofle, owies, można również uprawiać przy dużej kulturze pszenicę, jęczmień, buraki pastewne. Występują np. w m. Chworościany, gm. Nowy Dwór, pow. Sokółka, w m. Malenicze Dolne, gm. i pow. Sokółka, m. Bogudzieki, gm. Porozów, pow. Wołkowysk, m. Strubnica, gm. Piaski, pow. Wołkowysk, m. Pierozki, gm. Szudziałowo, pow. Sokółka, m. Kisielnica, gm. Rogienice, pow. Łomża.

Do A. IV. b) należy zaliczyć:

1. **Bielice glejowe**, warstwa gleby grubości około 20 cm, o zabarwieniu szaro popielatym lub ciemnym, przejście do podglebia stopniowe, struktura gruzełkowata, skład różno drobnoziarnisty. Podglebie ciemne szare, popielate, brązowe lub żółto czerwone, występuje warstwa glejowa dość zwierzła, skład mechaniczny drobnoziarnisty. Podłoże brązowe niebieskawe z rdzawymi plamami, mniej lub więcej zwężłe, drobnoziarniste, za-

wiera zwykle węglan wapnia. Przepuszczalność i przewodność niedostateczna, stan wód gruntowych dość wysoki, meljoracji wymaga. Teren zazwyczaj nizinny (kotliny). Do uprawy dość trudne, źle obsychające, mażą się lub zaskorupiają. Nadają się do uprawy żyta, pszenicy, owsa, jęczmienia, koniczyny czerwonej. Plony mogą być w sprzyjających warunkach dość wysokie, są one jednak zawodne. Występują np. w m. Mazury, gm. Sokoły, pow. Wysokie Maz. i m. Lubin Kościelny, gm. Bielsk, pow. Bielsk Podl.

2. **Gliny ciężkie**, warstwa gleby grubości około 20 cm. brązowo-szara dość spójna, przejście do podglebia stopniowe, skład mechaniczny drobnoziarnisty z cząstkami pyłowymi, podglebie nieukształtowane, podłoże brązowo-czerwone, bardzo zwarte, drobnoziarniste. Przepuszczalność mała, przewodność niedostateczna, stan wód gruntowych niski, meljoracje potrzebne, do uprawy trudne, mażą się na mokro, zbrylają się w czasie suszy. Plony mogą być dość znaczne, lecz często są zawodne. Nadaje się pod uprawę pszenicy, owsa, mieszanek. Występują np. w m. Dobryń-niewo Duże, gm. Obrubniki, pow. Białystok.

3. **Szczerki mocne** na nieprzepuszczalnym podłożu o nazwie miejscowej „ciężki”, warstwa gleby grubości około 20 cm, szaro-popielato-brązowa, przejście do podglebia wyraźne, struktura gruzełkowata, skład mechaniczny różno-drobnoziarnisty z domieszką części pyłowych, podglebie barwy brązowej w odcieniach, dość zwarte, różno-drobnoziarniste. Podłoże gliniaste, brązowo-czerwone, zwarte, występuje glej, drobnoziarnisty z minimalną domieszką piasku. Przepuszczalność niewystarczająca, stan wód gruntowych dość wysoki, meljoracje potrzebne. Przewodność niedostateczna; do uprawy dość łatwe o ile glina nie występuje zbyt blisko powierzchni. Grunt dość zasobny, lecz wadliwy. W warunkach sprzyjających mogą wydać dobre plony pszenicy, jęczmienia, owsa, łubinu, koniczyny czerwonej. Występują np. w m. Gatno, gm. Szczepkowo Olszanka, pow. Augustów.

Do A. IV. e) należy zaliczyć:

Czarne ziemie bagienne, warstwa gleby grubości około 35 cm, barwa gleby czarna, przejście do podglebia wyraźne, lecz z próchnicznymi zaciekami, struktura gruzełkowata, skład mechaniczny pyłowy gleba zawiera próchnicę torfową. Podglebie nieufornowane; podłoże szaro-niebieskawe z rdzawymi plamami, dość zwarte, drobnoziarnisty piasek, występuje glej. Przepuszczalność i przewodność niedostateczna. Stan wód gruntowych dosyć wysoki, meljoracji wymaga. Teren nizinny o minimalnych spadkach. Do uprawy łatwe z wyjątkiem pory wilgotnej (wolno obsycha). Grunt dość zasobny, jednak mało czynny. Uda się pszenica, owies, koniczyna czerwona, mieszanki, buraki, kartofle. Występują np. w m. Kniaziewiczze, gm. Indura, pow. Grodno.

Do A. V. a) należy zaliczyć:

1. **Szczerki lekkie**, noszące lokalną nazwę „supieski”, warstwa gleby około 25 cm, barwy szarej lub szarej z odcieniem żółtym, popielatym, brązowym; przejście do podglebia stopniowe, struktura słabo gruzełkowata lub luźna, skład mechaniczny różno-drobnoziarnisty z domieszką części pyłowych. Podglebie jasne, żółto-szare lub żółto-brązowe, przejście do podłoża przeważnie stopniowe, struktura luźna, skład dość gruboziarnisty. Podłoże barwy żółtej o odcieniach jaśniejszych lub ciemniejszych, niekiedy z plamami rdzawymi, struktura luźna. Węglan wapnia nie występuje. Przepuszczalność i przewodność dobra, stan wód gruntowych niski, meljoracji nie wymaga. Teren — płaski, falisty lub pagórkowaty. Do uprawy łatwe. Uda się żyto, kartofle, łubin i owies. Występują np. w m. Zaremby Kościelne, gm. Zaremby Kościelne, pow. Ostrów, w m., gm. i pow. Wysokie Mazowieckie, w m. Mońki, gm. Kalinów, pow. Białystok, m. Jasionowa Dolina, gm. Janów, pow. Sokółka.

2. **Piaski suche całkowite**, warstwa gleby grubości co najmniej 20 cm, gleba szara o odcieniach jasnym, popielatym, ciemnym, brązowym; przejście do podglebia stopniowe lub dość wyraźne. Struktura luźna lub słabo gruzełkowata, skład mechaniczny drobno lub grubopiaszczysty o małej ilości cząstek pyłowych; podglebie żółty piasek, struktura luźna, przejście do podłoża stopniowe, podłoże żółte, żółto-czerwone, jasno-brązowe, czerwone, drobno lub gruboziarniste, często ze żwirem, struktura luźna, we wszystkich warstwach występują drobne kamienie. Węglan wapnia nie występuje. Przepuszczalność duża, stan wód gruntowych niski, meljoracje zbyteczne. Przewodność znaczna, teren różnorodny bądź równy bądź też mniej albo więcej falisty i pagórkowaty. Do uprawy grunty łatwe, niekiedy tylko przeszkadzają kamienie. Nadaje się do uprawy żyta, tatarski, kartofli, łubinu; plony niewielkie. Występują np. w m. Dojlidy, gm. Dojlidy, pow. Białystok, m. Mierzeje Zamós, gm. Troszyn, pow. Ostrołęka, m. Zadworzany, gm. Kuźnica, pow. Sokółka, m. Kopciówka, gm. Harnice, pow. Grodno, m. Bojary, gm. Łysków, pow. Wołkowysk, m. Minice, gm. Porozów, pow. Wołkowysk.

Do A. V. b) należy zaliczyć:

1. **Piaski niałowe**, warstwa gleby około 20 cm, barwy szarej, przejście do podglebia stopniowe, struktura luźna, skład mechaniczny gleby dość gruboziarnisty, bardzo mało próchnicy. Podglebie żółte-brązowe, struktura luźna, bardziej gruboziarnista niż gleba, w podłożu od 90 cm niebieskawo-brązowa, warstwa glejowa i głębiej brązowo-ciemny ił, zwarte. Gleba i podglebie przepuszczalne, podłoże nieprzepuszczalne, stan wód gruntowych niski, teren równy, do uprawy grunt łatwy. Uda się żyto, kartofle. Występują np. w m. Rokitnica, gm. Marcinkarce, pow. Grodno.

2. **Piaski podmokłe** (nazwa miejscowa „muliście”), warstwa gleby grubości około 20 cm, zabarwienie ciemne od szarego, szaro-brązowego do czarnego; przejście do podglebia wyraźne, czasem stopniowe, struktura luźna lub słabo gruzełkowata różno-drobnoziarnisty skład mechaniczny, w glebie zawarta kwaśna próchnica; podglebie żółte z odcieniem szarym, popielato-brązowym, rdzawym, przejście do podłoża wyraźne czasem stopniowe, struktura luźna, skład mechaniczny drobno bądź gruboziarnisty. Podłoże jasne, niebieskawe, brązowawe; woda występuje dość wysoko, struktura luźna albo lekko zbita, piasek gruby i ostry, niekiedy drobniejszy. Węglanu wapnia nie zawiera. Grunt przepuszczalny, wymaga odwodnienia ze względu na wysoki stan wód gruntowych (50—100 cm). Przewodność niedostateczna, teren nizinny, niekiedy falisty, do uprawy łatwy, jednak wolno obsychający. Nadaje się pod żyto, owies, mieszanki; kartofle często gniją, plony niewielkie. Występują np. w m. Hraboty, gm. Bielsk, pow. Bielsk Podl., m. Krugło, gm. Dąbrowa, pow. Sokółka, m. Podczarnucha, gm. Porzecze, pow. Grodno, m. Zygmunt, gm. Krypno, pow. Białystok.

Do A. V. c) należy zaliczyć:

Grunty wapienne-torfowe, warstwa gleby grubości około 15 cm, barwy ciemno-szarej, przejście do podglebia wyraźne, skład mechaniczny pyłowy, dużo próchnicy dobrze rozłożonej. Podglebia brak, podłoże białe niebieskawe, zwarte wapno z małą domieszką gruboziarnistego piasku. Przepuszczalność niezupełnie dobra, stan wód gruntowych dość wysoki, wymaga meljoracji. Przewodność niedostateczna. Teren nizinny o małych spadkach (przyłakowy). Do uprawy dość trudny, skutkiem tendencji do zlewności i zeskorupienia. Grunt zasobny lecz mało czynny. Nadaje się do uprawy żyta, pszenicy, owsa, kartofli, mieszanek, plony mogą być dość duże, lecz zależne są od warunków atmosferycznych. Występują np. w m. Przestrzele, gm. Bełda, pow. Szczuczyn.

Do A. VI. a) należy zaliczyć:

Piaski całkowite (miejscowa nazwa „piaskowata”). Warstwa gleby poniżej 20 cm, barwy szarej w jasnych lub ciemnych odcieniach, struktura luźna. Skład mechaniczny grubo lub drobnoziarnisty piasek z bardzo małą zawartością cząstek pyłowych. Przejście do podglebia stopniowe lub wyraźne. Podglebie żółte, jasno-szare, struktura luźna, skład gruboziarnisty piasek ostry często ze żwirem, przejście do podłoża stopniowe czasem wyraźne. Podłoże jasne, żółte lub szare niekiedy z rdzawymi plamami, struktura luźna, składa się z piasku gruboziarnistego lub żwiru. Drobne kamienie występują we wszystkich warstwach. Węglanu wapnia nie zawiera. Przepuszczalność nadmierna, poziom wód gruntowych niski, meljoracji nie wymaga. Przewodność duża. Teren falisty, pagórkowaty, niekiedy równy. Grunt do uprawy mechanicznej łatwy. Nadaje się do uprawy żyta i łubinu, kartofle nawet na oborniku niepewne, plony niskie. Występują np. w m. Szumowo, gm. Szumowo, pow. Łomża, m. Koce Borowe, gm. Ciechanowice, pow. Bielsk Podl., m. Biała, gm. Porzecze, pow. Grodno, m. Dolny Las, gm. Szczepkowo Olszanka, pow. Augustów, m. Przechody, gm. Gródek, pow. Białystok, m. Zwirzanica, gm. Biskupice, pow. Wołkowysk, m. Skindział, gm. Korycin, pow. Sokółka.

Do A. VI. b) należy zaliczyć:

Piaski podmokłe, wadliwe (nazwa miejscowa „ciekań”). Warstwa gleby grubości poniżej 20 cm, barwy szarej, ciemno szarej, struktura luźna, skład drobno lub gruboziarnisty piasek, przejście do podglebia wyraźne; podglebie ciemne, brązowawe, rdzawe, skład gruboziarnisty, struktura luźna, przejście do podłoża wyraźne; podłoże jasne, żółte, sino białe, pomarańczowe, rdzawe, składa się z drobno lub gruboziarnistego piasku, struktura luźna lub zbita. Węglanu wapnia nie zawiera, znajdują się rudawce, gleba i podglebie przepuszczalne, stan wód gruntowych bardzo wysoki (woda pokazuje się na głębokości około 80 cm) meljoracji wymaga, lecz często są trudne do przeprowadzenia. Przewodność zła, grunt zimny i kwaśny. Teren nizinny, płaski, spadki minimalne, do uprawy łatwy. Uprawia się żyto, owies, seradela. Kartofle często gniją, plony niskie i zawodne. Występują np. w m. Kurpiki, gm. Hlebodki, pow. Łomża, m. Dęby, gm. Łyse, pow. Ostrołęka, m. Zalewy, gm. Myszyniec, pow. Ostrołęka.

Załącznik Nr. 3 do zarządzenia Ministra Skarbu (poz. 289).

INSTRUKCJA REGJONALNA DLA WOJEWÓDZTWA KRAKOWSKIEGO.

Do A. II. a) — należy zaliczyć:

Mady chude. Położenie równe nad rzekami, warstwa gleby ciemnej barwy, złożona głównie z pyłu z domieszką piasku, próchnica słodka. Podglebie takie samo, lecz nieco jaśniejsze. Gleba i podglebie często zawierają wapno. Podłożem piasek lub szuter w głębokości przynajmniej 100 cm. Wrażliwe na suszę, w razie wylewów podmakają, zalewne jednak tylko wyjątkowo. Uda się wszystkie rośliny uprawne. Występują np. w m. Zabierzów gm. Zabierzów, pow. Kraków, m. Morawice, gm. Liszki pow. Kraków.

Do A. II. c) — należy zaliczyć:

1. **Löss głęboki** o warstwie gleby około 30 cm, barwy popielatej, podglebie głębokie, barwy żółtej, skład mechaniczny pył delikatny, łagodny w dotknięciu. Położenie pagórkowate, lekko faliste. Uprawa łatwa, udają się wszystkie rośliny uprawne. Występują np. w m. Witkowice gm. Ropczyce pow. Ropczyce i m. Morawice gm. Liszki pow. Kraków.

2. **Iłössy**. Warstwa gleby około 40 cm, składa się z pyłu z zawartością próchnicy o barwie brudno-żółto-popielatej. Podglebie pyłowe jaśniejsze dochodzi do głębokości 150 cm. Grunty przepuszczalne, przewiewne, łatwe do uprawy. Uda się dobrze wszystkie ziemniaki. Występują np. w m. i gm. Nawojowa pow. Nowy Sącz.

Do A. II. — należy dodać:

g) **Bielice pyłowe** o warstwie grubości co najmniej 150 cm. Gleba ponad 30 cm, zawiera słodką próchnicę. W podglebiu wybitnie wykształcone eluwjum. Zawiera prawie czysty pył krzemionkowy. Położenie równe lub lekko faliste, czasem tworzy grzędy. Uprawa łatwa, udają się wszystkie rośliny uprawne i warzywa, zwłaszcza ogórki. Występują np. w m. Ujście Solne gm. Ujście Solne pow. Bochnia.

Do A. III. b) — należy zaliczyć:

1. **Bielice pyłowe głębokie**. Gleba barwy jasno-popielatej, często z czerwonym lub żółtawym odcieniem grubości do 30 cm, podglebie grubości przeszło 150 cm bardziej żółtawe. Plamy eluwjum i iluwjum przemieszane, sięgają daleko w głąb. W podłożu przeważnie piaskowiec wapienny lub bezwapienny, ił karpacki lub iłöss. Czasami gleba zawiera jeszcze ślady wapna, spotyka się również tak w samej bielicy jak na powierzchni rozrzucone buty krzemienne lub takiż żwirek. Położenie na grzbietach i stokach wzgórz. Uprawa w razie suszy lub słoty trudna, gleba zlewna, przepuszczalność dobra. Uda się wszystkie ziemniaki. Występują np. w m. Plaza gm. Babice pow. Chrzanów, w m. Modlnica gm. Bronowice pow. Kraków, w m. Mogilany gm. Świątniki pow. Kraków, w m. Zaborze gm. Oświęcim pow. Biała.

2. **Bielica pyłowa napiaskowa**. Położenie równe lub lekko faliste. Gleba grubości około 30 cm barwy jasno-popielatej z odcieniem czerwonym, podglebie bardziej żółtawe. Piasek występuje wyraźnie od 100 cm zwiększając się ilościowo ku dołowi. Plamy eluwjum i iluwjum przemieszczane. Gleba zlewna wchłania wodę powoli, przepuszczalność dobra. Uprawa zależna od suszy lub słoty. Uda się wszystkie ziemniaki. Występują np. w m. Wola Mielecka gm. Mielec pow. Mielec.

Do A. III. d) — należy zaliczyć:

1. **Mady karpackie**. Warstwa pyłowa z nieznaczną domieszką piasku o grubości ponad 100 cm. Części pyłowe pochodzą z iłu lub piaskowca karpackiego. Struktura gruzełkowata w podglebiu częściowo zbita, przepuszczalność i przewodność średnia. Do uprawy średnio-trudne. Urodzajne. W czasie powodzi zalewne. Występują np. w m. Radocza gm. i pow. Wadowice, w m. Przeczycza gm. Brzostek pow. Jasło.

2. **Mada chuda**. Warstwa zawierająca pył z domieszką piasku grubości co najmniej 60 cm, barwy popielatej z odcieniem brunatnym leży na piasku lub żwirze. Uprawa łatwa, przepuszczalność dobra, w niższych położeniach zalewne. Leży przeważnie w średnim biegu rzek. Uda się wszystkie ziemniaki. Występują np. w m. i gm. Gromnik pow. Tarnów, w m. Podłęże gm. Alwerinia pow. Chrzanów, w m. Lubzina gm. Paszczyzna pow. Ropczyce, w m. Niedomice gm. Klikowa pow. Tarnów.

Do A. III. e) — należy zaliczyć:

Wapienne grunty podkarpackie o miejscowej nazwie „szlina” lub „rumosz”. Gleba grubości około 30 cm złożona z pyłu krzemionkowego, z domieszką próchnicy i piasku. Zawiera wapno. Takie samo głębokie podglebie grubości razem z głąbą około 100 cm. W podłożu macierzysty piaskowiec wapienny karpacki. Przepuszczalność dobra, powierzchnia gleby lekko zlewna, łatwo zyscha się i bryli. Uda się wszystkie ziemniaki. Położenie na grzbietach i stokach wzgórz Podkarpacia. Występują np. w m. Kozy gm. Biała pow. Biała, w m. i gm. Gorajowice pow. Jasło i w m. i gm. Zabierzów pow. Kraków.

Do A. III. g) — należy zaliczyć:

1. **Celiny.** Warstwa gleby do 30 cm gruba, barwy popielatej z czerwonym odcieniem, zawiera pył, próchnicę, nieco miki. Podglebie żółte lub czerwone sięgające w głąb powyżej 100 cm, złożone z pyłu, nieco miki. Bielicowanie wyraźne, plamy iluwjum i eluwjum przemieszane. Gleba zlewna, przepuszczalna, przewiewna. Udają się wszystkie ziemiopłody. Położenie na grzbietach, stokach, płaskowzgórzach. Występują np. wzdłuż i na północ od linii kolejowej Bielsko—Wadowice w m. Pisarzowice i m. Zaborze pow. Biała.

2. **Karpackie stare mady.** Położone wysoko nad obecnym korytem rzeki. Gleba zawiera próchnicę, pył, piasek, także drobny żwir lub szuter. Głębokie, przepuszczalne, lekko zlewna. Uprawa łatwa. Udają się wszystkie ziemiopłody. Występują np. w m. Kołaczyce gm. Kołaczyce pow. Jasło, w m. Zabrzeż gm. Łącko pow. Nowy Sącz.

Do A. III. — należy dodać:

h) 1. **Löss zbielicowany.** Warstwa gleby grubości do 60 cm barwy ciemno-popielatej złożona z pyłu i próchnicy. Podglebie głębokie złożone z pyłu, barwy żółtej z plamami bielicowania (występują też zacieki próchnicy). Podłoże silnie zbite, słabo przepuszczalne, wymaga melioracji. Do uprawy łatwa. Udają się wszystkie ziemiopłody. Położenie na płaskich wzgórzach i stokach. Występują np. w m. Dojazdowie gm. Ruszcza pow. Kraków.

2. **Holössy.** Gleba o warstwie grubości około 25 cm żółtopopielata, pyłowa, ślady piasku, podglebie barwy żółtej. Warstwa pyłowa ponad 100 cm wyglądem przypomina löss. Podłoże piaskowic lub il karpacki. Tworzy długie niezbyt szerokie „grzędy”. Do uprawy łatwa choć nieco zlewna. Wapna nie zawiera. W warstwach głębszych bardziej zwięzła stąd przepuszczalność i przewiewność średnie. Leży na stokach i grzbietach wzgórz. Występują np. w m. Przeczycza gm. Brzostek pow. Jasło.

Do A. IV. a) — należy zaliczyć:

1. **Szczerki lekkie.** Gleba o grubości co najmniej 30 cm zawiera próchnicę, pył krzemionkowy i piasek, w podglebiu piasek, z pyłem często nieco próchnicy, występują plamy związków żelazowych. Poniżej 100 cm piasek żółty, szary lub czerwony. Położenie równe lub lekko faliste, woda gruntowa nisko, uprawa łatwa. Gleba żytnioziemniaczana. Występują np. w m. Świdrówka gm. Szczucin pow. Dąbrowa, w m. Nagawczyzna gm. Dębica pow. Ropczyce.

2. **Szczerk lekki na głębokim ile.** Gleba co najmniej 30 cm, piasek z zawartością próchnicy. Podglebie piasek, czasem nieco próchnicy. Bielicowanie występuje wyraźne. Grubość warstwy do 200 cm. W podłożu il z iłotupku. Położenie na lekkim skłonie, uprawa łatwa, przepuszczalność dobra. Gleba żytnioziemniaczana. Występują np. w m. Chelmek gm. Libiąż pow. Chrzanów.

3. **Bielice.** Gleba dość płytka, barwy popielatej, zawiera pył krzemionkowy, próchnicę oraz mniej lub więcej piasku. Podglebie głębokie złożone z pyłu, nieco piasku, barwy żółtawej lub czerwonej o wyraźnych plamach eluwjum i iluwjum. W podłożu na głębokości przeszło 100 cm löss, piasek lub glina. Położenie różne: na grzbietach i stokach wzgórz, faliste lub równe. Przepuszczalność dobra, jednak gleba zlewna. Do uprawy łatwa. Udają się wszystkie ziemiopłody. Występują np. w m. Szczurowa gm. Szczurowa pow. Brzesko, w m. i gm. Klikowa pow. Tarnów.

Do A. IV. d) — należy zaliczyć:

Szlina. Gleba około 25 cm grubości, złożona z pyłu krzemionkowego z domieszką próchnicy, czasem także piasek i mika. Wapno występuje w różnych ilościach począwszy od śladów. Podglebie głębokie, trafiają się okruchy łupku, czasem występują osady związków żelazowych. Leżą na skłonach i grzbietach wzgórz. Przepuszczalność dobra, lecz gleba zlewna. Udają się wszystkie ziemiopłody. Od szliny z klasy III różni się większą zwięzłością. Występują np. w m. Kwiatonowice gm. Biecz pow. Gorlice, w m. Przeczycza gm. Brzostek pow. Jasło.

Do A. IV. g) — należy zaliczyć:

1. **Il karpacki.** Gleba około 20 cm dochodzi czasem do 40 cm, barwy jasnej lub ciemno popielatej, często z odcieniem żółtawym, złożona z pyłu krzemionkowego, próchnicy, miki, czasem także piasku. Podglebie głębokie lub bardzo głębokie, barwy popielatawo-żółtej, rzadziej czerwonej, złożone z pyłu krzemionkowego, miki czasem i piasku. O ile pochodzi z przeławiczonego iłu, zawiera również grubszy piasek oraz często kamienie. Wapna brak. Położenie na grzbietach, stokach i skłonach wzgórz i gór. Gleba zlewna i w razie słoty lub suszy trudna do uprawy. Prawie zawsze wymaga melioracji. Udają się wszystkie ziemiopłody — jednak zależnie od wysokości nad poziomem morza i wystawy. Występują np. w m. Kryg gm. Lipinki pow. Gorlice, w m. Tymowa gm. Czchów pow. Brzesko, w m. Okocim gm. Okocim pow. Brzesko, w m. Połom Duży gm. Wiśnicz Nowy pow. Bochnia, w m. Wilkowice gm. Wilkowice pow. Biała, w m. i gm. Gromnik pow. Tarnów. w

m. i gm. Łuzna pow. Gorlice, w m. i gm. Jodłownik pow. Limanowa.

2. **Celiny.** Gleba grubości około 20 cm, barwy jasno-popielatej z czerwonym odcieniem, zawiera pył, próchnicę i mikę. Podglebie barwy żółtej lub brudno-żółtej, plamy iluwjum nieznaczne, pieprze dość rzadkie, plamy szaro-białe częścią rozrzucone, częścią ciągną się charakterystycznymi długimi pasmami pionowo lub ukośnie z góry na dół. Podglebie zbite, złożone z pyłu z domieszką miki, grubość najczęściej bardzo duża. Podłożem skała, il karpacki, il czerwony, czasem szuter i t. p. Przepuszczalność powolna, choć dobra, przewiewność dobra, gleba zlewna, do uprawy na sucho lub mokro trudna. Udają się wszystkie płody, lecz głównie żyto i ziemniaki. Występują np. w m. Andrychów, w m. Inwałd gm. Andrychów, w m. Radocza gm. Wadowice, w m. Brzeźnica gm. Brzeźnica, pow. Wadowice, w m. Bulewice gm. Kęty, pow. Biała.

Do A. IV. — należy dodać:

i) 1. **Mady chude.** Warstwa pyłowa z domieszką piasku i szuteru powyżej 50 cm w podłożu szuter z domieszką pyłu. Położenie równe. Udają się wszystkie ziemiopłody, może się udać nawet pszenica. Narazone na zalewy. Występują np. w m. Podolsze gm. Zator pow. Wadowice, w m. Negawczyzna gm. Dębica pow. Ropczyce, w m. Andrychów, gm. Andrychów pow. Wadowice, w m. Nowa Wieś gm. Kęty pow. Biała, w m. Czaślaw gm. Dobczyce pow. Myślenice, w m. Malinie gm. Tuszów Narod. pow. Mielec, w m. Skidzin gm. Brzeszcze pow. Biała, w m. i gm. Nawojowa pow. Nowy Sącz, w m. Kurów gm. i pow. Nowy Sącz.

2. **Stara mada, zbielicowana z glejem.** Gleba około 20 cm. Podglebie grubości 70 cm. Skład mechaniczny — pył krzemionkowy. Podglebie zwięzłe silnie bielicuje i zawiera plamy gleju. Położenie równe, w prastarym korycie rzek. Uprawa łatwa, udają się wszystkie ziemiopłody, gdyż woda gruntowa występuje na głębokości około 150 cm, jednak w latach wilgotniejszych gdy poziom wody jest wyższy łatwo ziemiopłody wymakają. W podłożu piasek gruboziarnisty. Występują np. w m. Podolsze gm. Zator pow. Wadowice.

Do A. V. a) — należy zaliczyć:

1. **Szczerki lekkie,** gleba drobnopiaszczysta, sucha. Gleba grubości do 30 cm, złożona z piasku, nieco pyłu krzemionkowego i próchnicy, barwy popielatej, czasem szarej lub z odcieniem żółtawym, słabo związana. Podglebie głębokie, złożone z piasku, rzadko nieco pyłu, barwy szarej, żółtej, rdzawej. Czasem plamy eluwjum i iluwjum, często warstwy rdzawe. Występują też pieprze, piasek rudawcowy i drobne kamienie rudawca, oraz szuter. Podłożem prawie zawsze piasek, czasem szuter, głębiej zwykle inna formacja. Położenie równe, lekko faliste, lub lekkie skłony. Przepuszczalność dobra, uprawa łatwa, gleba żytnioziemniaczana, cierpi łatwo od suszy. Występują np. w m. Malinie gm. Tuszów Narod. pow. Mielec, w m. i gm. Borowa pow. Mielec, w m. i gm. Borzęcin pow. Brzesko, w m. Lubzina gm. Paszczyzna pow. Ropczyce, w m. Piła Kośc. gm. Trzebinia, m. Mirów gm. Alwernia, m. Zalas gm. Tenczynek pow. Chrzanów, m. Rajsko gm. Oświęcim pow. Biała, m. Rudy Rysie gm. Szczepanów pow. Brzesko, m. i gm. Borzęcin pow. Brzesko, m. Białka gm. Bukowina pow. Nowy Targ, m. Nowa Wieś gm. Kęty pow. Biała, m. i gm. Brzeźnica pow. Wadowice.

2. **Piasek nagipsowy.** Gleba około 30 cm złożona z piasku, pyłu krzemionkowego i próchnicy, barwy ciemno popielatej, podglebie piasek barwy żółtawej. Podłoże w głębokości około 1 m tworzy skała gipsowa (w głębi krystaliczna). Przepuszczalność dobra, uprawa łatwa, gleba żytnioziemniaczana, jednak bardzo wrażliwa na suszę. Występują np. w m. Skotniki gm. Tynec pow. Kraków.

Do A. V. b) należy zaliczyć:

1. **Mada tłusta „spiza”.** Warstwa drobnopylewa gruzełkowata ale zlewna grubości około 20 cm na podobnym lecz bardziej zbitym trudno przepuszczalnym i nieprzewiewnym podglebiu, a dochodząc do głębokości co najmniej 60 cm. Glej występuje w głębokości większej niż 50 cm. Melioracje prawie bezskuteczne — uprawa bardzo trudna. Uprawia się pszenica, owies, pastwisko. Charakterystycznym chwastem jest czosnek. Występuje np. w m. i gm. Szczucin pow. Dąbrowa, m. Malinie gm. Tuszów Narod. pow. Mielec, m. i gm. Borowa pow. Mielec, m. Wyciąże gm. Ruszcza pow. Kraków.

2. **Bielice glejowe.** Gleba grubości około 25 cm jasno—popielata z odcieniem żółtawo-czerwonym, złożona z pyłu i próchnicy. Podglebie głębokie, jaśniejsze, zbite, zbielicowanie wyraźne, plamy gleju na głębokości 45 cm. Przepuszczalność zła, zlewna, uprawa trudna, położenie równe, uprawia się żyto i koniczynę. Występują np. w m. Rajsko gm. Oświęcim pow. Biała.

3. **Szczerk nailowy.** Gleba drobnopiaszczysta, wilgotna. Gleba grubości nawet ponad 35 cm, barwy ciemno popielatej, złożona z piasku z domieszką próchnicy i pyłu. Podglebie piasek, dość płytka. Podłoże il, barwy niebieskawej, plamy rdza-

we, zaczyna się od około 50 cm. Położenie równe, gleba wprawdzie na nieprzepuszczalnym podłożu, jednak nie stale podmokła. Uprawa łatwa, gleba żytnioziemniaczana. Występują np. w m. Skotniki gm. Tynec pow. Kraków.

Do A. V c) należy zaliczyć:

Rędzina piaszczysta (rumosz). Gleba o grubości około 25 cm barwy ciemno-brązowej złożona z piasku, z domieszką próchnicy i pyłu, znajdują się także okruchy i kamienie wapienne. Podglebia brak. Podłoże stanowią kamienie wapienne związane łem wapiennym, barwy białej, często sam il z okruchami, niżej coraz więcej kamienia (rupeć), aż wreszcie skała. Uprawa trudna z powodu kamienia i łatwego brylenia się. Cierpi bardzo od suszy. Udaje się żyto i ziemniaki, inne płody tylko w latach wilgotnych. Występują np. w m. Piła Kościelecka gm. Trzebinia, m. Zalas gm. Tenczynek i m. Brodła gm. Alwernia pow. Chrzanów.

Do A. V e) należy zaliczyć:

1. **Il karpacki na piaskowcu.** Gleba około 20 cm barwy żółto-popielatej, złożona z pyłu z domieszką piasku, próchnicy i miki, czasem z drobnym żwirkiem. Podglebie jaśniejsze o składzie podobnym do gleby, lecz z większą ilością piasku, drobnymi kamieniami lub żwiru. Podłoże na głębokości około 60 cm piaskowic karpacki bezwapienny lub wapienny płytkowy. Wapno jednak wtedy tylko w podłożu. Położenie na grzbietach i stokach gór i wzgórz. Przepuszczalność i przewiewność słabe, grunty zlewna, do uprawy trudne. Udaje się owies, ziemniaki, w położeniach niższych także żyto, a czasem pszenica. Występują np. w m. i gm. Jodłownik pow. Limanowa, w m. i gm. Łuzna pow. Gorlice, w m. Kwiatonowice gm. Biecz pow. Gorlice, w m. Las gm. Slemień, m. Rycerka Dolna, m. Zwardoń gm. Rajcza pow. Żywiec, w m. i gm. Tylicz, m. Cieniawa gm. Grybów, m. Rytro gm. Piwniczna, m. Zabrzeż gm. Łącko pow. Nowy Sącz, w m. Białka gm. Bukowina pow. Nowy Targ.

2. **Il karpackie głębokie.** Warstwa gleby około 20 cm, barwy popielatej, składa się z pyłu iłowatego o strukturze gruzełkowej. Podglebie i podłoże il zbite z plamami glejowymi. Przepuszczalność i przewiewność zła. Do uprawy trudne. Udają się żyto i ziemniaki, plony niskie. Występują np. w m. Kryg gm. Lipinki pow. Gorlice, m. Rajsko gm. Oświęcim pow. Biała, m. i gm. Łuzna pow. Gorlice, m. Cieniawa gm. Grybów pow. Nowy Sącz, m. Żegocina gm. Trzciana pow. Bochnia.

3. **Mady karpackie głębokie.** Warstwa pyłowa przeszło 100 cm o charakterze iłowym czasem z domieszką piasku o zabarwieniu ciemno-popielatym, zbita. Przepuszczalność i przewiewność zła, gleba zimna. W podłożu piasek i szuter oraz kamienie piaskowca. Położenie równe lub lekki skłon, zwykle na starym, wysokim brzegu rzek karpackich. Uprawa trudna, udaje się owies, ziemniaki, w niższych poziomach także żyto. Występują np. w m. Podwilk, m. i gm. Jabłonka pow. Nowy-Targ.

Do A. VI. a) należy zaliczyć:

1. **Piaski suche.** Gleba grubości do 20 cm, barwy popielatej lub szarej, złożona z luźnego piasku. Podglebie żółtawe lub rdzawe, złożone z luźnego piasku. Podłoże luźny piasek, czasem z kamieniami barwy szarej, białej, rdzawej lub żółtej. Położenie równe, faliste lub na grzbietach. Uprawia się żyto i ziemniaki oraz łubin żółty, lecz plony są niskie i niepewne. Bardzo cierpi od suszy. Występują np. w m. Bołęcim gm. Babice pow. Chrzanów, m. Piła Kośc. gm. Trzebinia pow. Chrzanów, m. Lgota gm. Nowa Góra pow. Chrzanów, m. Pustynia gm. Dębica pow. Ropczyce.

2. **Piaski na wapieniu.** Warstwa gleby około 20 cm, złożona z piasku, próchnicy i często z drobnymi oraz większymi kamieniami wapiennymi, barwy popielatej. Podglebie piasek z kamieniami, barwy żółtorodzawej, luźne. W podłożu na głębokości około 40 cm skała wapienna. Wapno tylko w kamieniach i ich okruchach. Położenie zwykle na lekkim skłonie. Uprawa łatwa, cierpi od suszy, uprawia się żyto i ziemniaki, ale plony bardzo zawodne i niskie. Występują np. w m. Mirów gm. Alwernia pow. Chrzanów.

3. **Rędzina piaszczysta (rumosz).** Gleba 15—20 cm, ciemno popielata z odcieniem brunatnym, złożona z piasku, pyłu, próchnicy, okruchów kamienia. Podglebia brak. Podłoże kamienie wapienne z pyłem i piaskiem. Głębiej skała. Wapno występuje wszędzie. Położenie na stokach lub faliste. Uprawa z powodu kamieni trudna, w razie suszy często niemożliwa. Uprawia się żyto i ziemniaki, które dają w latach mokrych słabe urodzaje. W latach suchych przepadają. Występują np. w m. Lgota gm. Nowa Góra, m. Mirów gm. Alwernia, m. Zalas gm. Tenczynek, m. Piła Kościelecka gm. Trzebinia i m. Bołęcim gm. Babice pow. Chrzanów.

4. **Gleba porfirowa.** Grubość 15 cm szaro-czerwona, złożona z piasku, żwiru, okruchów, posiada mało próchnicy i pyłu. Podglebie takie samo. Podłożem skała porfirowa. Uprawa łatwa, położenie faliste, uprawia się żyto i ziemniaki,

które dają tylko w latach mokrych słabe plony. Od suszy cierpi. Występuje np. w m. Zalas gm. Tenczynek pow. Chrzanów.

Do A. VI. b) należy zaliczyć:

Piaski podmokłe. Gleba — piasek z kwaśną próchnicą, barwa prawie czarna o zimnym tonie. Podglebie piasek, barwy szarej. W podłożu il glejowy lub warstwa rudawca, często rudawiec występuje w dwu i więcej warstwach. Podłoże nieprzepuszczalne. Stan wody gruntowej wysoki, stąd często uprawa utrudniona. Uprawia się żyto i owies. Występują np. w m. Brodła gm. Alwernia m. Piła Kościelecka gm. Trzebinia, m. Bołęcín gm. Babice pow. Chrzanów.

Do A. VI. c) należy zaliczyć:

1. **II karpacki piaskowcowy.** Gleba około 10 cm, barwy popielatej, złożona z pyłu, próchnicy i miki, często domieszka piasku i kamieni. Podglebie ilaste barwy żółtawej zawiera bardzo dużo kamieni. Czasem występuje glej. Gleba zlewna, do uprawy w razie suszy trudna. Położenie na grzbietach górskich. Uprawia się owies, ziemniaki, w położeniach niskich także żyto, jednakże plony są zawodne i małe. Występuje np. w m. Kocierz gm. Slemień pow. Żywiec, m. Zwardoń gm. Rajcza pow. Żywiec, m. Spytkowice gm. Skawa pow. Myślenice, m. Polom Duży gm. Wiśnicz Nowy pow. Bochnia, m. i gm. Tylicz pow. Nowy Sącz, m. Czaśław gm. Dobczyce pow. Myślenice, m. Las gm. Slemień pow. Żywiec, m. Bednarka gm. Lipinki pow. Gorlice.

2. **II karpacki z łupku.** Gleba barwy czerwono-popielatej, około 15 cm, złożona z pyłu i nieco próchnicy, o zbitiej strukturze. Podglebie barwy wiśniowo-czerwonej, zbite, złożone z pyłu i żwiru, zawiera конкреcje żelazne. Podłoże zielono-niebieskie bardzo zwarte, powstałe z miękkiego łupku. Przepuszczalność zła, uprawa trudna, leży na stokach gór, uprawia się owies. Występuje np. w m. Cieniawa gm. Grybów pow. Nowy Sącz.

3. **Chuda mada karpacka.** Gleba płytka grubości do 20 cm, złożona z piasku, pyłu, próchnicy i szutru, leży na szutrze. Położenie równe, przepuszczalność dobra, uprawa trudna z powodu kamieni. Zasadniczo nie nadaje się pod uprawę rolną. Cierpi od suszy, przy większych wodach zalewne. Występuje np. w m. Toki gm. Zmięród pow. Jasło.

Do A. VI. d) należy zaliczyć:

1. **Mada tłusta głęboka „spiza“.** Gleba ciemno-popielata, nie grubsza jak 20 cm leży na zbitiej nieprzepuszczalnej i nieprzewiewnej głębokiej warstwie pyłowej. Gleje płyciej niż 50 cm. Do uprawy prawie nieprzydatna, gdyż zlewna i zyscha się na skałę. Drenowanie bezskuteczne. Sieją na niej owies i pszenicę. Występuje np. w m. Pustynia gm. Dębica pow. Ropczyce, m. Wyciąże gm. Ruszcza pow. Kraków.

2. **Mada tłusta płytka.** Gleba około 15 cm ciemno-popielata, złożona z pyłu i próchnicy, z domieszką piasku i żwiru, zlewna, zbita. Podglebie jasno-popielate, gruboziarnisty piasek i drobny szuter. Występują i rudawce. Przepuszczalność zła, uprawa trudna, uprawia się żyto. Występuje np. w m. i gm. Szczucin pow. Dąbrowa.

Załącznik Nr. 4 do zarządzenia Ministra Skarbu (poz. 289).

INSTRUKCJA REGJONALNA DLA WOJEWÓDZTWA LWOWSKIEGO.

Do A. II a) należy zaliczyć:

Mady chude. Gleba o słodkiej próchnicy składa się z pyłu w kolorze od jasno brunatnego do czekoladowego. Podglebie od ciemno żółtego do popielato czekoladowego. Podłoże przeważnie jasno szare, uwarstwienia wyraźne. Wapna nie zawiera. Przepuszczalność i przewiewność dobre, podłoże zaczyna się na głębokości co najmniej 100 cm. W podłożu przeważnie piasek, czasem z domieszką pyłu. W całym profilu spotyka się ślady miki. Położenie równe nad rzekami. Dość wrażliwe na suszę, w czasie wylewów rzek może zamakać. Do uprawy łatwe. Udają się na nich wszystkie rośliny uprawne. Występują np.: w m. Radłowie, pow. Sambor, w m. Zakrzów, pow. Tarnobrzeg.

Do A. II b) zaliczyć należy:

Czarnoziemny lössowy i czarnoziemny zdegradowane na lössie. Gleba pyłowa w dotknięciu delikatna o zabarwieniu przeważnie ciemnym, a nawet czarnym z odcieniem brunatnym, popielatym lub żółtym, jaśniejąca w głąb podłoża. Przy degradacji warstwa gleby jest jaśniejsza od podglebia. Barwy w tonie ciepłym, gleby czynne. Gleba grubości około 30 cm. a warstwa silniej lub słabiej próchnicza w zależności od terenu dochodzić może do metra i więcej. Podłoże löss (obecność lalczek i pseudomycelium) zaczyna się, w zależności od położenia od 90 cm. do 150 cm. Łamie się

czarnoziem lössowy przeważnie pionowo i przy rozgniataniu daje grudki zwane „kawiorem” o kantach tępych. Węglan wapnia spotyka się zazwyczaj w podłożu. Przewiewność oraz przepuszczalność wybitnie dobre. Próchnica słodka. Udają się wszystkie rośliny uprawne, wybitnie zaś pszenice tak ozime jak i jare. Równie dobrze udają się wszelkie warzywa, przedewszystkiem zaś cebula. Zależnie od położenia i insolacji słonecznej melony i kawony. Występują np.: w m. Laszki gościńcowe, pow. Mościska, w m. Opulsko, w m. Wojsławice, w m. Hatowice, w m. Lubów, pow. Sokal, w m. Dorosów Wielki, pow. Żółkiew, w m. Sądowa Wisznia, pow. Mościska.

Do A. II c) należy zaliczyć:

Lössy głębokie i najlepsze z płytkich, ale grubości ponad 70 cm. (miejskowa nazwa „popielica”, „rędzina”, „czarnoziem”). Gleba pyłowa grubości około 30 cm, przy dotknięciu delikatna, o zabarwieniu od ciemno-szarego do jasno-popielatego. Jeżeli löss leży na drobnym piasku czy innym b. silnie przepuszczalnym materiale lub na skale, to grubość jego przewyższa 100 cm. Przewiewność i przepuszczalność bardzo dobra w całym profilu. Próchnica wybitnie słodka. Udają się wszystkie rośliny uprawne, przeważnie pszenice i buraki cukrowe. Występuje np.: w m. Sokal (Zabuże), pow. Sokal, w m. Pełkinie, pow. Jarosław, w m. Monasterz, w m. Białoboki, pow. Przeworsk.

Do A. II d) należy zaliczyć:

Czarne ziemie (pochodzenia bagiennego) na przepuszczalnym podłożu (nazwa miejscowa „czarna ziemia”, „rędzina”). Gleba pyłowa, barwy od ciemno-szarej poprzez brunatną do czysto-czarnej. Podglebie barwy jaśniejszej od jasno-szarej z żółtym odcieniem do ciemno-brunatnego. Grubość gleby około 30 cm. Struktura gleby gruzełkowata. Węglanu wapnia w całym profilu nie posiada. Występują конкреcje pod postacią „pieprzy”, ułożone w rozmaitych częściach profilu, oraz muszelki. Przewiewność i przepuszczalność dobre. Położona zawsze na równinach lub w niewielkich zakłębieniach. Udają się na niej pszenice oraz buraki. Występują np.: w m. Szechynie, pow. Przemysł, w m. Użejowice, pow. Przeworsk, w m. Krynowice, w m. Maślaticze, pow. Mościska.

Do A. III należy dodać:

h) **Lössy zbielicowane** (miejskowa nazwa „glinka”). Gleba pyłowa o warstwie próchnicznej około 25 cm, struktura gruzełkowata, podglebie barwy brudno-żółtej, a głębiej jasno-żółtej z warstwami rdzawymi. Wapna nie posiada w całym profilu. Przepuszczalność i przewiewność dobre. Do uprawy łatwa. Udają się dobrze pszenice oraz buraki cukrowe. Występują np.: w m. Sieterz, pow. Przeworsk.

Do A. III d) należy zaliczyć:

Mady chude (miejskowa nazwa „rędzina”). Grubość warstwy pyłowej ponad 60 cm., o zabarwieniu ciemno-brunatnym, wpadającym w podglebie w jasno-brunatny z odcieniem oliwkowym, podłoże — piasek, o zabarwieniu ciemno-żółtym. Węglanu wapnia nie zawiera, występują natomiast „pieprze” w podglebie, a w podłożu ilość tych „pieprzy” wzrasta. Przewiewność i przepuszczalność dobre. Pochodzi z terenu równinnego, położona w kotlinie rzeki. Do uprawy średnio-trudna. Udają się na tych glebach pszenice, oraz buraki cukrowe. Występują np.: w m. Trześń, pow. Tarnobrzeg.

Do A. III g) należy zaliczyć:

1. **Ily zbielicowane.** Gleba pyłowa barwy brunatnej, elivium i iluvium brunatno-żółtawe z odcieniem popielatym, podłoże brudno-żółtawe. Przepuszczalność i przewiewność średnio-dobre. Położenie gleby jest równinne. Posiada t. zw. „pieprze” w iluvium. Do uprawy łatwe, o ile w swoim czasie uskuteczniła uprawa mechaniczna, w przeciwnym razie może się zlewać i zaskorupiać. Udaje się pszenica i buraki cukrowe. Występują np.: w m. Stubno, pow. Przemysł, m. Natorzyce, pow. Sambor.

2. **Ily karpackie piaskowcowe** (miejskowa nazwa „mulnica cięższa”). Gleba pyłowa o zabarwieniu brunatnym, w podglebie ciemniejsza z kamieniami piaskowcowymi. Gruzełkowatość występuje przeważnie tylko w glebie, rzadziej w podglebie, podłoże jest prawie zawsze zbite. Ily te są przeważnie bezwapienne, sporadycznie z wapnem w podłożu. Przewiewność i przepuszczalność średnie. Uprawia łatwa. Udaje się najlepiej pszenica oraz buraki. Występują np.: w m. Lipowica, pow. Krosno,

Do A. III. należy dodać:

h) **Czarnoziemny ilolössowy** (miejskowa nazwa „czarnoziem”). Barwa gleby od czarnej poprzez brunatną do szarej z odcieniem brunatnym. Grubość warstwy próchnicznej 50 cm. Gleba przepuszczalna i przewiewna. Struktura zbita. Węglan wapnia spotyka się przeważnie w podłożu. Brak zupełny конкреcji wapiennych, często natomiast spotyka się osypkę krzemionkową, przypominającą pseudo - mycelium lössowe. Udają się wszelkie

rośliny uprawne, a wybitnie pszenica tak ozima jak i jara i buraki. Występują np.: w m. Medyka, pow. Przemysł, m. Chłopy, Podhajczyki, Nowosiółki gościnnie, Rudki, Wańkowice i Czernichów, pow. Rudki, m. Sokal (Zabuże), pow. Sokal, m. Błozew, pow. Rudki, m. Orchowice, pow. Mościska.

Do A. IV. a) należy zaliczyć:

Szczerki lekkie (nazwa miejscowa „piaski”, „glinka”). Gleba składa się z piasku drobnego z domieszką pyłu, grubość gleby co najmniej 30 cm, barwa od jasno-popielatej z odcieniami żółtym względnie jasno-brązowym aż do ciemno-szarego, podglebie o składzie zbliżonym do gleby, lecz jaśniejsze od gleby, o odcieniu żółto względnie jasno-brązowym, podłoże piasek brudno - biały względnie żółty z uwarstwieniami, bądź też jasno żółty. Struktura gleby przeważnie luźna, może być jednak lekko gruzełkowata, podłoże zawsze luźne. Przewiewność i przepuszczalność dobra, położenie terenów przeważnie płaskie z lekko skłonami. Węglan wapnia nigdzie nie występuje. Konkrecje tylko pod postacią rudawca (ortsztajnu) względnie „pieprzy”. Niektóre szczytki położone niżej wymagają drenowania. Uprawa bardzo łatwa. Gleby wybitnie żytnio-kartoflane. Występują np.: w m. Chmielów, pow. Tarnobrzeg, m. Piwoda, pow. Jarosław, m. Dobrosin, pow. Żółkiew, m. Potylicz, pow. Rawa Ruska, m. i pow. Rawa Ruska, m. Ruda Różaniecka, pow. Lubaczów, m. Krzeczkowa, pow. Przemysł, m. Boberowa, pow. Lubaczów, m. Surochów, pow. Jarosław, m. Szówsk, pow. Jarosław.

Do A. IV. g) należy zaliczyć:

Ily zbielicowane (miejskowa nazwa „glinka”, „rędzina”). Gleba pyłowa, zabarwienia od szarego do brunatnego, z odcieniami żółtym i jasno brązowym; podglebie zazwyczaj jaśniejsze, przeważnie posiada to samo zabarwienie co i gleba. Podłoże przeważnie brudno-żółte. Warstwa gleby grubości około 25 cm, podglebie około metra. Eluvium i iluvium daje się łatwo wyróżnić. Struktura gleby przeważnie gruzełkowata, podglebia bywa różna: gruzełkowata lub zbita, podłoże zbite. Przewiewność i przepuszczalność zazwyczaj zła, spotykają się gleje. Położone są na terenach równych, bądź lekko pagórkowatych. Rośliny uprawne zazwyczaj udają się wszystkie, dając średnie plony. Występują np.: w m. Nowosielce, pow. Sanok, m. Miejsce Piastowe, pow. Krosno, m. Trzciana, pow. Krosno.

Do A. IV. należy dodać:

i) **Mada.** Warstwa gleby pyłowej około 15 cm jasno-brunatnej, gruzełkowatej. Podglebie zbite, ilaste z domieszką piasku, z rudawcami i pieprzami. W podłożu na głębokości mniejszej niż 100 cm piasek gruboziarnisty. Położenie równe. Udają się dobrze wszystkie ziemniaki, jeżeli nie wymokną skutkiem zalewu.

Występuje np.: w m. Turleja, gm. Charzewice, pow. Tarnobrzeg.

Do A. V. a) należy zaliczyć:

Szczerki lekkie (miejskowa nazwa „piasek”). Gleba — piasek z większą lub mniejszą domieszką pyłu, barwa od jasno-szarej, poprzez żółtą do ciemno-szarej, podglebie o składzie podobnym, lecz z mniejszą zawartością pyłu, podłoże przeważnie siwe, żółte lub brudno-białe; grubość gleby co najmniej 20 cm, podglebie od 50 do przeszło 100 cm. Struktura gleby luźna, niekiedy ślady bielcowania, przewiewność i przepuszczalność dobra. Położona przeważnie nizinie (teren zakłębiony) z małymi skłonami. Do uprawy łatwa. Udają się na niej żyta i owo, kartofle w latach suchych mogą być zawodne. Występują np.: w m. Mięksiz Nowy, pow. Jarosław, m. Żuków, pow. Lubaczów, m. Sokal (przysiółek Walawka), pow. Sokal, m. Małnów, pow. Mościska, m. Opaka, pow. Lubaczów, m. Dobrosin, pow. Żółkiew.

Do A. V. b) należy zaliczyć:

Ily. Gleba pyłowa o grubości około 15 cm, podglebie około metra. Zabarwienie gleby szare, żółte z różnymi odcieniami, podglebie żółte z odcieniami siwym i szarym. Struktura warstwy zbita. Węglanu wapnia nie zawiera. Konkrecje spotykamy pod postacią „pieprzy”. Przewiewność i przepuszczalność zła (gleje), położenie równinne (czasem zakłębione), a jeżeli pagórkowate, to z małymi spadkami. Do uprawy trudna. Udają się na tych glebach owies i kartofle. Występują np.: w m. Sliwnica, pow. Przemysł, m. Krzeczkowa, pow. Przemysł, m. Iskrzynia, m. Lipowica, m. Barwinek, pow. Krosno, m. Królik Polski, pow. Sanok.

Do A. VI a) należy zaliczyć:

Piaski suche (miejskowa nazwa „piasek”). Gleba składa się z piasku bez domieszki pyłu, barwy szarej, podglebie — żółtej, podłoże — białej; głębokość gleby około 15 cm. Podłoże piaszczyste zaczyna się od 35 cm. Struktura luźna, ani węglanu wapnia, ani конкреcji nie zawiera. Przepuszczalność i przewiewność bardzo dobra. Teren lekko pochyły. Na glebach tych udaje się tylko łubin żółty jako przedplon pod żyto. Kartofle zawodzą. Występują np.: w m. Łukawiec, pow. Lubaczów.

Załącznik Nr. 5 do zarządzenia Ministra Skarbu (poz. 289).

INSTRUKCJA REGJONALNA DLA WOJEWÓDZTWA NOWOGRODZKIEGO.

Do A. II. — należy dodać:

g) 1. **Bielice pyłowe całkowiite**, głębokie, grubość warstwy równoziarnistej, pyłowej przekracza 150 cm, warstwa próchniczna gleby około 40 cm, barwa gleby szara, lub ciemno-szara. Struktura gleby gruzełkowata lub luźna, podglebie i podłoże luźne porowate z licznymi dziurkami okrągłymi po korzeniach roślin. Skład mechaniczny równoziarnisty, drobno-pyłowy zawiera węglan wapnia w podłożu, konkrecje nie występują. Skłonność gleby do rozpylania się i powlekania cienką, kruchą skorupką. Grunty przepuszczalne i przewiewne, łatwe do uprawy, dają wysokie plony wszystkich roślin. Występują np. w m. Korelicze gm. Korelicze pow. Nowogródek.

2. **Bielice pyłowe naglinowe**, gruba warstwa równoziarnista, pyłowa na podłożu gliniastym, zawierającym węglan wapnia; grubość warstwy pyłowej nie przekracza jednak 150 cm; barwa gleby popielato szara lub ciemno szara, gleba w podglebie przechodzi zwykle mało wyraźnie, stopniowo, podglebie odcina się dość wyraźnie od podłoża, w podłożu w glinie czerwonej zjawiają się kieszenie piasku i występuje węglan wapnia; struktura gleby dość luźna lub słabo gruzełkowata ze skłonnością do rozpylania się i powlekania cienką, kruchą skorupką. Konkrecje nie występują lub najwyżej drobne kuliste bryłki rudawca t. zw. pieprze — bardzo nieliczne. Grubość warstwy próchnicznej około 40 cm. Położenie wyjątkowo dogodne, teren równy lub lekko falisty; poziom wody gruntowej niski; przepuszczalność i przewiewność dobra, melioracji nie wymagają, do uprawy łatwe. Gleby dają wysokie na miejscowe warunki klimatyczne plony kłosowych, okopowych, koniczyn, strączkowych, warzyw. Występują np. w m. Babajewicze, gm. Kleck, pow. Nieśwież.

Do A. III. b) — należy zaliczyć:

1. **Bielice pyłowe głębokie**, gleba, podglebie, podłoże — jednolite równoziarniste pyłowe, warstwa próchniczna cieńsza niż w klasie II, barwa gleby szara, często z odcieniem żółtym, w podglebiu przeważa barwa kremowo-żółta, głębiej żółta lub żółto-czerwona; przejście poszczególnych warstw stopniowe, niewyraźne; struktura gleby dość luźna lub słabo gruzełkowata, skłonność gleby do rozpylania się i pokrywania cienką, kruchą skorupką. Węglanu wapnia do głębokości 150 cm. nie spotyka się, konkrecji niema, względnie pieprze i to rzadko. Teren równy lub lekko falisty. Przepuszczalność i przewiewność dobra, stan wód gruntowych niski; melioracji nie wymaga; do uprawy łatwa; plony kłosowych i kartofli dość wysokie; udają się pastewne buraki, koniczyna rodzi dobrze. Występują np. w m. i gm. Darewo, pow. Baranowicze, w m. Kajszówka, gm. Cyryn, pow. Nowogródek, w m. Marysin, gm. Szczorse, pow. Nowogródek.

2. **Bielice pyłowe naglinowe**, gleba i podglebie równo-drobno-ziarniste pyłowe łącznej grubości przeszło 100 cm., podłoże glina czerwona; barwa gleby szara z odcieniem żółtawym grubości około 25 cm., podglebie jasno żółto-kremowe, podłoże czerwone; struktura gleby gruzełkowata, podglebia luźna, podłoża gruzełkowata; w podłożu białe plamy osypki krzemionkowej; brak węglanu wapnia, konkrecje nie występują, względnie pieprze i to rzadko. Przepuszczalne, przewiewne, stan wód gruntowych niski, melioracji nie wymagają, do uprawy łatwe. Plony kłosowych i kartofli dość wysokie, udają się pastewne buraki, koniczyna. Występują np. w m. Nierutycze, gm. Horodeczno, pow. Nowogródek.

3. **Bielice pyłowe napiaskowe lub naźwirowe**, warstwa równoziarnista pyłowa grubości przeszło 100 cm. leży na piasku lub żwirze, barwa gleby szara lub szara z odcieniem żółtawym; gleba o grubości przeszło 30 cm. przechodzi w podglebie stopniowo, podglebie w podłożu wyraźnie; struktura gleby luźna. Węglanu wapnia normalnie nie spotyka się, konkrecje nie występują względnie pieprze i to rzadko. Kamieni w glebie ani w podglebiu niema. Teren równy lub lekko falisty; przepuszczalność i przewiewność dobra. Stan wód gruntowych niski. Melioracji nie wymagają, do uprawy łatwe. Plony kłosowych i kartofli dość wysokie, udają się pastewne buraki, koniczyna. Występują np. w m. Horka, gm. Zaostrowiecze, pow. Nieśwież, w m. Tocin, gm. Stołowicze, pow. Baranowicze, w m. Poloneczka, gm. Zuchowicze, pow. Stołpce.

4. **Bielice właściwe piaszczyste** — grubość warstw gleby i podglebia, składających się z cząsteczek różno-drobnoziarnistych ze znaczną domieszką części pyłowych około 100 cm, leży na podłożu chudej czerwonej gliny utlenionej. Gleba barwy szarej lub szaro-popielatej. Warstwy podglebia kremowe, żółte, czerwone, podłoże czerwone. Iluwjum zwykle dość dobrze wykształcone. Struktura gleby gruzełkowata lub słabo gruzełkowata, podglebie luźne, podłoże często niema wy-

rażnie wyrażonej struktury lub strukturę gruzełkowatą. Spotyka się białe plamki osypki krzemionkowej, w podłożu węglan wapnia występuje nieraz dopiero dość głęboko poniżej 100 cm. Konkrecji niema, lub małe ziarenka pieprzy. W glebie i podglebiu występują kamienie. Przewiewność, przepuszczalność dobra; stan wód gruntowych niski, teren pagórkowaty charakterystyczny dla pojezierza; do uprawy łatwe. Plony kłosowych i kartofli dość wysokie, udają się buraki pastewne, koniczyna. Występują np. w m. Mała Jurewka, gm. Nowy Dwór, pow. Szczuczyn i w m. Podjabłonka, gm. Kostrzewicze, pow. Słonim.

5. **Szczerki mocne**, warstwa gleby i podglebia różno-drobno-ziarnista, piasek lub żwir drobny z dużą zawartością części pyłowych. Warstwa gleby około 40 cm, ze znaczną zawartością próchnicy, barwy szarej lub popielato szarej; podłoże glina czerwona. Grubość warstwy piaszczystej do gliny podłoża do 100 cm.; przejście gleby w podglebie stopniowe, mało wyraźne, podglebia w podłożu wyraźne. Węglan wapnia zwykle występuje w podłożu. Konkrecje nie występują. W glebie i podglebiu nieraz znaczna ilość kamieni. Przepuszczalność i przewiewność dobra/ stan wód gruntowych niski, melioracji nie wymagają. Teren często falisty, grunt do uprawy łatwy. Plony kłosowych i kartofli dość wysokie, udają się pastewne buraki i koniczyna. Występują np. w m. Jeziornica, gm. Czemyry, pow. Słonim.

Do A. III. d) — należy zaliczyć:

Grunty nadrzeczne. Gleba, podglebie i podłoże równo-drobnoziarniste, barwa gleby szara, podglebia i podłoża żółta z odcieniem oliwkowym. Struktura warstw luźna, węglanu wapnia nie zawiera, konkrecje nie występują. Przepuszczalna, przewiewna. Stan wody gruntowej dość niski, na wiosnę jednak mogą zamakać; do melioracji nie nadają się. Położone w dolinie rzeki. Plony jarzyn, warzyw, okopowych wysokie, uprawa ozimim może być zawodna. Występują np. w m. i gm. Lubcz, pow. Nowogródek.

Do A. IV. a) — należy zaliczyć:

1. **Szczerki lekkie**, warstwa gleby i podglebia różno-drobno-ziarnista, piasek z domieszką drobnego żwiru i części pyłowych; podłoże różnoziarniste piasek lub żwir z wkładkami gliny czerwonej występującej plamami lub żyłami; struktura wszystkich warstw luźna, przejście gleby w podglebie dość wyraźne licznymi zaciekami. Węglan wapnia zwykle wylugowany w głąb, trafiają się bryłki rudawca. Teren równy, falisty lub pagórkowaty. Grunty przepuszczalne, przewiewne, stan wód gruntowych niski, melioracji nie wymagają. Do uprawy łatwe. Typowe gleby żytnio-ziemniaczane, koniczyna czerwona zawodzi, koniczyna czerwona jednokośna łożówka, jęczmień udają się. Występują np. w m. Marjampol, gm. Ostryna, pow. Szczuczyn, w m. Ozginowicze, gm. Chomezry, pow. Słonim, w m. Horodziej Dolny, gm. Horodziej, pow. Nieśwież, w m. Marynki, gm. Sieniawka, pow. Nieśwież, w m. Zaostrowiecze, gm. Zaostrowiecze, pow. Nieśwież.

2. **Bielice pyłowe napiaskowe lub naźwirowe**. Grubość warstwy pyłowej mniejsza niż 100 cm. przekracza jednak 50 cm. W podłożu piasek lub żwir często warstwowane, pochodzenia aluwjalnego. W glebie i podglebiu nie spotyka się kamieni. Teren równy lub falisty, gleby przepuszczalne, przewiewne, stan wody gruntowej niski, melioracji nie wymagają, do uprawy łatwe. Dobre plony żyta, kartofli. Jęczmień daje nieco słabsze plony, ale zadawalające. Koniczyna czerwona zawodzi, natomiast koniczyna czerwona jednokośna łożówka udaje się. Występują np. w m. Poloneczka, gm. Zuchowicze, pow. Stołpce, w m. i gm. Łań, pow. Nieśwież.

3. **Bielice właściwe piaszczyste**, gleba i podglebie różno-drobno-ziarniste bardzo spiaszczone z mniejszą domieszką części pyłowych leży na podłożu chudej gliny czerwonej, barwa szara lub szaro-popielata, barwa podglebia żółta i czerwono-żółta (iluwjum), barwa podłoża czerwona. Gleba przechodzi w podglebie dość wyraźnie linią poszarpaną licznymi zaciekami; przejście podglebia w podłoże słabo-wyraźne, stopniowe. Struktura gleby luźna, rzadziej słabo-gruzełkowata, podglebia luźna, podłoża często niewyraźna wyraźnie lub gruzełkowata. Często występują konkrecje; warstewki rudawca i pieprzu w podglebiu i podłożu. W glebie i podglebiu znaczna ilość kamieni. Przepuszczalność i przewiewność dobra. Stan wód gruntowych niski, teren falisty lub pagórkowaty, do uprawy łatwy. Dobre plony żyta, kartofli. Jęczmień daje nieco słabsze plony, ale zadawalające. Koniczyna czerwona zawodzi, natomiast koniczyna czerwona jednokośna łożówka udaje się. Występują np. w m. Ostrowo, gm. Ostryna, pow. Szczuczyn, w m. i gm. Kamionka, pow. Szczuczyn, w m. Platenicze, gm. Stara Wień, pow. Słonim, w m. Siedliszcze, gm. Zabrzezie, pow. Wołożyn, w m. Pohorodno, gm. Zyrmuny, pow. Lida.

4. **Gliny piaszczyste**, gleba piaszczysta z zawartością próchnicy o dość znacznej grubości około 30 cm. Są to kolluwjalne naszyby w dolinach, na terenie pagórkowatym, struktura gleby gruzełko-

wata, barwa szara. Podglebie i podłoże chuda glina piaszczysta, struktura gruzełkowata lub porowata; proces bielcowania niewyraźny w profilu lub bardzo słabo wyrażony. Teren pagórkowaty, grunty leżą w dolinach między pagórkami (kolluwją); przepuszczalność i przewiewność dobra, stan wody gruntowej niski, melioracji nie potrzebują. Występują np. w m. i gm. Traby, pow. Wołożyn.

5. **Szczerki mocne**, gleba różno-drobnoziarnista, piasek lub drobny żwir z domieszką części pyłowych i znaczną zawartością próchnicy, warstwa próchniczna około 30 cm. Struktura gleby luźna, barwa szara. Podglebie piasek z pyłem i możliwą domieszką drobnego żwiru barwy żółtej lub jasno-żółtej, struktura luźna; w podłożu glina czerwona na głębokości większej niż 100 cm. Znaczna ilość kamieni w glebie, podglebiu i podłożu. Węglan wapnia w podłożu, możliwe konkrecje żelaziste w formie bryłek rudawca. Przepuszczalność i przewiewność dobra; stan wód gruntowych niski, melioracji nie wymagają. Teren falisty, do uprawy łatwy. Średnio wysokie plony: żyta, owsa, koniczyna i pszenicy przy dobrym nawożeniu. Występują np. w m. i gm. Zyrowice, pow. Słonim, w m. Puzanicze, gm. Kozłowszczyzna, pow. Słonim, w m. Gnoińskie, gm. Zdzieciół, pow. Nowogródek, w m. i gm. Rubieżewicze, pow. Stołpce.

Do A. IV. b) należy zaliczyć:

1. **Bielice pyłowe chłodne**, gruba warstwa równoziarnista pyłowa, barwa gleby szara, podglebia szaro-kremowa, plamy bardziej białe i rdzawe, podłoże koloru brudno-szarego z odcieniem żółtawym i małymi sino-szarymi plamami. Gleba grubości około 20 cm, przechodzi w podglebie linią wyraźną zaciekami, podglebie w podłożu stopniowe, struktura gleby luźna lub słabo-gruzełkowata z wybitną skłonnością do zaskorupiania się, podglebie luźne, podłoże dość twarde, zbite, węglanu wapnia nie zawiera, konkrecje nie występują. Na wadliwość gleby wskazują zimne kolory, występujące zwłaszcza w podłożu. Stan wód gruntowych niski, przepuszczalność i przewiewność średnio dobra, melioracja mogłaby być korzystną. Do uprawy dość łatwe niezbyt wysokie plony: lnu, owsa i pszenicy przy dobrym nawożeniu, grunty dla uprawy żyta mniej się nadają, koniczyna szwedzka udaje się, czerwona zawodzi. Występują np. w m. Mazurki, gm. Niedźwiedzice, pow. Baranowicze, w m. Puzienicze, gm. Turzec, pow. Stołpce.

2. **Bielice glejowe**, gleba grubości około 15 cm, podglebie do 50 cm, podłoże różno-drobnoziarniste, barwa gleby ciemno-szara, w podglebiu przeważa barwy żółta, brudno-biała, z plamami rdzawo-czerwonymi. W podłożu przeważają barwy o odcieniu zimnym, zielonkawym, szaro-sinym z niebieskawymi plamami żelazistymi. W podglebiu i podłożu występują bryłki rudawca lub pieprzy. Przejście gleby w podglebie wyraźne linią dość równą, podglebia w podłożu niewyraźna. Teren równy, nieco zakłębiony, przepuszczalność i przewiewność niedostateczna. Wymagają melioracji, do uprawy grunty ciężkie, na mokro mażą się, na suchu łatwo zbrylają się i zaskorupiają się. Zdatne do uprawy owsa, pszenicy, koniczyny szwedzkiej, lnu. Występują np. w m. Antonowszczyźnie, gm. Wołma, pow. Wołożyn, w m. Mazurki, gm. Niedźwiedzice, pow. Baranowicze.

Do A. IV. d) należy zaliczyć:

Rędziny kredowo-szlamowe. Warstwa gleby i podglebia płytka, nie przenosi 50 cm., leży na szlamie kredowym, gleba i podglebie mają skład różno-drobnoziarnisty, piaszczysty ze znaczną ilością kamieni, przeważają krzemienie. Struktura gleby gruzełkowata, barwa ciemno-szara z białymi plamkami wapnia, spotyka się fosforyty, barwa podłoża biała lub brudno biała. Przepuszczalność i przewiewność podłoża niedostateczna, teren lekko falisty, grunty do uprawy ciężkie, plony cierpią od suszy. Strączkowe udają się dobrze zwłaszcza groch; kłosowe, kartofle dają średnie plony. Występują np. w m. Gnoińskie, gm. Dworzec, pow. Nowogródek, w m. Pielowce, gm. Ostryna, pow. Szczuczyn.

Do A. IV. e) należy zaliczyć:

Grunty nadrzeczne podmokłe. Gleba, podglebie i podłoże równo-drobnoziarniste; barwa gleby szara, podglebia i podłoża żółta, pomarańczowa z odcieniem oliwkowym; struktura warstw luźna, gleby słabo-gruzełkowata lub luźna. Węglanu wapnia niema, konkrecje nie występują. Przepuszczalność i przewiewność dobra, stan wód gruntowych za wysoki. Teren równy, do uprawy łatwe, jednak uprawy wiosną można rozpoczynać z opóźnieniem, do melioracji nie nadają się. Grunty nadają się do uprawy jarych zbóż, niektórych warzyw, kartofli. Występują np. w m. i gm. Lubcz, pow. Nowogródek.

Do A. V. a) należy zaliczyć:

1. **Lekkie szczyrki i piaski**. Gleba, podglebie i podłoże różno-ziarniste, gleba i podglebie zawiera piasek z domieszką części pyłowych, barwa gleby szara, w podglebiu i podłożu przeważają barwy żółta i czerwona; warstwa próchniczna grubości

około 20 cm, przejście gleby w podglebie wyraźne licznymi zaciekami, przejście podglebia w podłoże często niewyraźne, stopniowe, struktura wszystkich warstw luźna; węglan wapnia wylugowany, występują bryły piasku mocno sklejone związkami żelaza lub bryłki twardszego rudawca. Teren równy, falisty lub pagórkowaty, przepuszczalność i przewodność dobra, stan wód gruntowych niski, lecz dość dogodny do vegetacji. Meljoracji nie wymagają, do uprawy łatwe. Grunty odpowiednie do uprawy żyta, łubinu, kartofli. Koniczyna biała może dać niezłe pastwisko. Występują np. w m. Złotów, gm. Byeń, pow. Słomim, w m. i gm. Żyrowice, pow. Słomim, w m. Dorohlan, gm. Dereczyn, pow. Słomim, w m. Aleksandrowo, gm. Lachowice, pow. Baranowice, w m. i gm. Ostrów, pow. Baranowice, w m. Niehrymowo, gm. Kuszelewo, pow. Nowogródek, w m. i gm. Orla, pow. Szczuczyn, w m. Zaczepicze, gm. Orla, pow. Szczuczyn, w m. Lubkowszczyzna, gm. Howerna, pow. Nieśwież, w m. i gm. Rubieżewicze, pow. Stołpce.

2. **Bielice pyłowe płytkie.** Warstwa gleby małej grubości, barwy szarej lub jasno-szarej, podglebie barwy żółtej, skład gleby i podglebia drobnoziarnisty pyłowy, gleba i podglebie o łącznej grubości poniżej 50 cm; podłoże barwy czerwono-żółtej, równoziarniste, piasek lub drobny żwir. Struktura warstw luźna, węglan wapnia wylugowany, konkrecje nie występują. Przepuszczalność i przewodność dobra; stan wód gruntowych niski, położone dość wysoko, plony w czasie suszy mogą ucieść, do uprawy łatwe. Grunty odpowiednie do uprawy żyta, łubinu, kartofli, koniczyna biała może dać jeszcze niezłe pastwisko. Występują np. w m. Rubież, gm. Zaostrowicze, pow. Nieśwież,

Do A. V. b) należy zaliczyć:

1. **Szczerki i piaski podmokłe lub sapy.** Gleba i podglebie piasek różnoziarnisty, podłoże piasek lub drobny żwir. Warstwa próchniczna grubości około 20 cm, próchnica ciemna stąd barwa gleby szara lub ciemno szara; w podglebiu przeważają barwy żółta i czerwona, w podłożu przeważają barwy zimne, siwe, sinawe, zielonkawe, często niebieskawe plamy gleju. Przejście gleby w podglebie wyraźne, często linją równą lub tylko z małymi nielicznymi zaciekami. Węglan wapnia wylugowany; w podglebiu i podłożu występują często konkrecje żelaziste, rudawiec w formie bryłek lub pieprzy. Teren równy o zawysokim poziomie wody gruntowej, zwłaszcza w czasie dłuższych deszczy, lub pagórkowaty, a grunt położony na zboczu (sap). Przepuszczalność dobra, przewodność często niedostateczna z powodu wysokiego poziomu wody. Meljoracja pożądana, często jednak trudna do przeprowadzenia. Do uprawy łatwe; dość zawodne plony żyta, kartofli, owsa, lnu, seradeli. Występują np. w m. Dubczany, gm. Białohruda, pow. Lida, w m. Dajnowo, gm. Iwieniec, pow. Wołożyn, w m. Ostrów, pow. Baranowice, w m. i gm. Ejszyski, pow. Lida, w m. Nowe Sióło, gm. Turzec, pow. Stołpce.

Do A. V. c) — należy zaliczyć:

Rędziny kredowo-szlamowe. Warstwa gleby płytka, grubości około 20 cm., leży na szlamie kredowym. Gleba ma skład różno-drobnoziarnisty z dużą ilością kamieni krzemianowych i fosforytów. Barwa gleby szara, podłoże białe, struktura gleby gruzełkowata, podłoża płytkowata, konkrecji nie ma. Podglebie niewykształcone, warstwa próchniczna leży na podłożu. Przepuszczalność i przewodność niedostateczna, teren falisty, gleba do uprawy ciężka, zsyca się w bryły na sucho, na mokro maże się. Plony cierpią od suszy. Dość liche plony żyta, kartofli, grochu, koniczyny białej na pastwisko. Występują np. w m. Gnońskie, gm. Derewna, pow. Nowogródek.

Do A. V. należy dodać:

f) **Gleby destrukcyjne zmyte (ablujają).** Gleba, podglebie i podłoże różno-drobnoziarniste; warstwa gleby grubości około 15 cm, zmywana przez spływające wody, barwy szarej w odcieniu czerwonym. Brak podglebia. Podłoże chuda glina czerwona. Dość liche plony żyta i kartofli, koniczyna biała może dać pastwisko. Występują np. w m. i gm. Traby, pow. Wołożyn.

Do A. VI. a) należy zaliczyć:

Piaski i żwiry suche. Gleba, podglebie i podłoże różnoziarniste piasek i żwir, struktura wszystkich warstw zupełnie luźna, niespojna. Barwa gleby jasno-szara lub z odcieniem żółtym, w podglebiu i podłożu przeważają kolory czerwone i żółte, różnych odcieni aż do zupełnie jasnych niemal białych. Warstwa gleby uboga w części organiczne i płytka grubości około 10 cm, często dużo kamieni w glebie i podglebiu. Teren równy lub pagórkowaty, poziom wody gruntowej za niski; zbyt suche i zbyt luźne. Grunty mało odpowiednie do uprawy rolnej. Stosunkowo najlepiej może udać się żyto, łubin żółty, gryka, plony małe i niepewne. Występują np. w m. Złotów, gm. Byeń, pow. Słomim, w m. Huta, gm. Nowa-Mysz, pow. Baranowice, w m. i gm. Traby, pow. Wołożyn, w m. Lubkowszczyzna, gm. Howerna, pow. Nieśwież, w m. Ogrodniki, gm. Bielicz, pow. Lida, w m. i gm. Rubieżewicze, pow. Stołpce.

Załącznik Nr. 6 do zarządzenia Ministra Skarbu (poz. 289).

INSTRUKCJA REGJONALNA DLA WOJEWÓDZTWA POLESKIEGO.

Do A. II. a) należy zaliczyć:

Mady chude (nadbużańskie). Warstwa akumulacyjna około 35 cm, o składzie pyłowym, strukturze gruzełkowatej. W podglebiu zdarzają się wkładki piasku drobno- lub średnio-ziarnistego. Barwa gleby szara z odcieniem różowawym (ton ciepły). Podglebie żółte. Węglanu wapnia nie zawiera. Położenie płaskie nad rzeką. Zamażające lecz na bardzo krótko podczas wylewu rzeki. Grubość mady (t. j. warstwy akumulacyjnej wraz z podglebiem) wynosi co najmniej 100 cm. W podłożu piasek lub żwirek drobny. Uprawa łatwa. Przepuszczalność dobra. Udają się wszystkie ziemniaki, tak zboża kłosowe jak i okopowe włącznie do buraków cukrowych, koniczyn, bobiku, rzepaku i t. p. Plony wysokie. Występują np.: w m. Kołpin, gm. Miedno, pow. Brześć (Szkoła Rolnicza).

Do A. III. b) należy zaliczyć:

Bielice pyłowe. Warstwa akumulacyjna powyżej 25 cm. Grubość warstwy pyłowej równoziarnistej przeszło 1 m. W podłożu piasek przeważnie drobno-ziarnisty, lub glina chuda zwałowa, przepuszczalna. Barwa gleby szara o tonie ciepłym. Barwa samej bielicy pyłowej bez domieszki próchnicy żółto-różowawa. Gleby przeważnie przepuszczalne, czynne i do uprawy łatwe. Położenie równe lub lekko faliste. Plony żyta i ziemniaków wysokie, pszenicy, buraków, lucerny i koniczyn — zadawalające. Występują w miejscowościach np.: pod miastem Kosów, gm. Kosów, pow. Kosów Pol., miasto Pińsk i tereny gruntów gminy miasta Pińska na lewym brzegu rzeki Piny.

Do A. IV. a) należy zaliczyć:

1. **Szczerki lekkie.** Warstwa akumulacyjna grubości około 30 cm, piasek drobny o znacznej ilości części pyłowych barwy szarej lub ciemnoszarej, zależnie od ilości próchnicy. Podglebie o podobnym składzie lecz bez próchnicy zazwyczaj żółte, lub żółto-pomarańczowe (w różnych odcieniach) — bywa nieraz bardzo głębokie. Podłoże piaszczyste. Węglanu wapnia brak. Są to grunty typowo żytnio-kartoflane, do uprawy łatwe, nieraz zawodne, zwłaszcza w latach suchych. Koniczyna czerwona może się czasem udać, koniczyna biała i seradela plonuje całkiem dobrze i daje nieraz bardzo dobry jeden pokos, a zawsze obfite pastwisko. Buraki pastewne, marchew, ziemniaki w dobrym stanowisku nawozem mogą dać obfite plony. Na obroniku pszenica może się udać. Występują np. w m. Sołowiczyna, gm. Solec, pow. Pruzana, m. Strychów, gm. Tewle, pow. Kobryń, m. Tury, gm. Horosta, pow. Stolin, m. Alba, gm. Kosów, pow. Kosów-Poleski, m. Sinin, gm. Łohiszyn, pow. Pińsk, m. i gm. Żabczyce, pow. Pińsk, m. Podbrodzie i m. Kamieniec-Litewski, gm. Kamieniec-Litewski, pow. Brześć, m. Mańkiewicze, gm. i pow. Stolin, m. Owicze, gm. Osowiec, pow. Drohiczyn, m. i gm. Osowiec, pow. Drohiczyn, m. i gm. Łachwa, pow. Łuniniec.

2. **Bielice piaszczyste.** Warstwa akumulacyjna około 25 cm. Barwa szara. Struktura przeważnie gruzełkowata. Podglebie piaszczyste z dużą domieszką części pyłowych, jasne lub jasno-szare. Głębokość warstwy gleby wraz z podglebiem przeszło 100 cm. Podłoże chuda glina zwałowa, barwy czerwonej jako skała macierzysta, bez plam glejowych. Węglanu wapnia zazwyczaj brak. Leży przeważnie na piaszczynie. Przepuszczalność średnia. Poziom wód gruntowych niski. Gleba pod względem uprawy łatwa. Udają się wszystkie kłosowe i okopowe, lecz poziom ich jest niższy, niż na glebach kl. III. Występują np., w m. Lubieszów, gm. Lubieszów, pow. Kamień-Koszyński, m. Janów Podlaski, gm. Janów, pow. Drohiczyn.

3. **Szczerk mocny.** Warstwa akumulacyjna około 30 cm. Gleba i podglebie piasek, przeważnie drobno-ziarnisty. W podglebiu bywa zazwyczaj mała domieszka żwiru lub piasku średnio-ziarnistego. W podłożu glina średnia lub ciężka, poniżej 100 cm. Barwa gleby szara lub ciemno-szara, zależna od gatunku próchnicy. Spadki łagodne lub lekkie zakłębienia. Do uprawy łatwe. Węglanu wapnia zazwyczaj brak w warstwach górnych, natomiast w podłożu często w znacznych ilościach. Ziemię wybitnie żytnio-kartoflane, aczkolwiek w latach bardziej sprzyjających pszenica, jęczmień i koniczyny mogą dać dobre plony. Występują np.: w m. Starosiele, gm. Drohiczyn, pow. Drohiczyn, m. Brzozówka, gm. Kosicze, pow. Brześć, m. Syczyki, gm. Motykały, pow. Brześć.

Do A. IV. b) należy zaliczyć:

1. **Gliny ciężkie i ility.** Warstwa akumulacyjna grubości powyżej 20 cm, węglanu wapnia nie zawiera, lub tylko w podłożu. Struktura gleby gruzełkowata, ścisła. Gleby łatwo zbrylające się, położenie równe lub pagórkowate o słabych spadkach. Gleby słabo przepuszczalne, do uprawy trudne. Gleby zawodne. W dobre lata, t. j. przy sprzyjających opadach, oraz dobrze uchwyconej

porze do uprawy, mogą dać nawet bardzo wysokie plony pszenicy, buraków, koniczyn, a nawet bobiku. Występują np.: w m. Osowiec, gm. Osowiec, pow. Drohiczyn.

2. **Bielice pyłowe naglinowe.** Grubość warstwy akumulacyjnej około 25 cm. Grubość warstwy pyłowej cieńsza, niż 100 cm. na gorzej przepuszczalnym podłożu, t. j. glinie ciężkiej, wzgl. ile, niedrenowane. Zabarwienie jasno-żółtawo-różowawe. Węglanu wapnia w glebie i podglebiu zazwyczaj brak. Ziemię do uprawy łatwe. Udają się przeważnie wszystkie kłosowe zarówno ozime, jak i jare okopowe, lecz uzależnione w znacznej mierze od opadów atmosferycznych i wczesnej wiosny. Występują np.: w m. Skuroty, gm. Kosów, pow. Kosów-Poleski, m. Zapole, gm. Żabczyce, pow. Pińsk.

3. **Bielice glejowe.** Warstwa akumulacyjna około 25 cm o barwie ciemno-szarej (na mokro prawie czarnej), aż do jasno-popielatej lub żółtawej. Struktura gleby przeważnie gruzełkowata. W podglebiu wyraźnie występuje eluwjum znacznie jaśniejsze od warstwy górnej i bardziej spiaszczone (luźne), nierazko porowate. W warstwie iluwjalnej zawsze spora ilość wmytych części żelazowych, które w większości wypadków tworzą wyraźne pasma, smugi lub plamy, a nieraz konkrecje o barwie rdzawej lub ciemno-pomarańczowej. Pod iluwjum występuje glej barwy ciemnoszarej, zielonkawej lub niebieskawej bądź to plamami, bądź też jednolitą smugą. Położenie zazwyczaj równe lub nawet kotlinowate. Podłoże (skała macierzysta) chuda, czerwona glina zwałowa, często z kamieniami narzutowymi, która w zależności od warunków wodnych, a tem samem przewodności i stopnia odtlenienia, bywa koloru: siwego, zielonkawego lub też niebieskawego. Ton gleby zimny. Stan wód gruntowych często za wysoki. Z wiosną zwłaszcza późniejszą uprawa utrudniona. Gleba naogół zawodna, lecz w latach sprzyjających przy korzystnych opadach atmosferycznych mogą być dobre urodzaje nawet pszenicy i buraków. Węglan wapnia spotyka się, lecz przeważnie w warstwach niższych podłoża. Gleby te z reguły wymagają drenowania. Występują np.: w m. Jewlasze, gm. Brodnica, pow. Pińsk, m. Osowiec, gm. Podolesie, pow. Kobryń, m. Starosiele, gm. Janów, pow. Drohiczyn, m. Woławel, gm. Woławel, pow. Drohiczyn.

Do A. V. a) zaliczyć należy:

1. **Szczerki lekkie.** Warstwa akumulacyjna około 20 cm, piasek średnio i grubo-ziarnisty z małą domieszką części pyłowych, o podłożu piaszczystym drobno-ziarnistym, przyczem zdarzają się wkładki żwiru lub kamieni rozrzuconych (otoczki). Położenie równe, lub lekko faliste, gleby przepuszczalne, przewiewne, wrażliwe na suszę. Węglanu wapnia nie zawierają. Typowe gleby żytnio-ziemniaczane. Żyto po łubinie lub kartofle na obroniku średnie. Z motylkowych udaje się łubin i seradela. Występują np.: w m. Łobań, gm. Dolsk, pow. Kamień-Koszyński, m. Chorki, gm. Horodeczno, pow. Pruzana, m. Czmiń, gm. Płotnica, pow. Stolin, m. Horna, gm. Lemieszewicze, pow. Pińsk, m. i gm. Siechniewicze, pow. Pruzana.

2. **Piaski całkowite.** Warstwa akumulacyjna o grubości co najmniej 20 cm, piasek drobny i średnio-ziarnisty, a grubo-ziarnisty wówczas o ile woda gruntowa sięga poziomu około 150 cm, co w danym razie poprawia stosunki wodne (podsiąkanie). Położenie równe albo zakłębłe. Gleby mogą być podmokłe, przeważnie są jednakże bardzo wrażliwe na suszę. Węglanu wapnia brak. Udają się kartofle na dobrym obroniku. Na podmokłych kawałkach mogą się udawać warzywa (buraki, marchew, kapusta), plony żyta i ziemniaków średnie. Dla Polesia są to gleby charakterystyczne i przeważają w większości. Występują między innymi np.: w m. Czmiń, gm. Płotnica, pow. Stolin, m. Ochowo, gm. Żabczyce, pow. Pińsk, m. Brodnica, teje gminy, pow. Pińsk.

Do A. V. b) należy zaliczyć:

1. **Gliny ciężkie (tłusta glina zwałowa).** Warstwa gleby grubości poniżej 20 cm., glina bardzo ciężka, nie zawiera węglanu wapnia lub tylko w podłożu, gleby nieprzepuszczalne i nieprzewiewne, położone na pagórkach o lekkim lub średnim spadku i cierpiące wskutek tego na duży brak wilgoci, zsycające się na skałę. W latach korzystniejszych opadów i dobrze uchwyconej pory do uprawy mogą dać średnie plony nawet pszenicy i buraków. Naogół bardzo wadliwe i zawodne. Występują np.: w m. Syczyki, gm. Motykały, pow. Brześć.

2. **Bielice glejowe** w niskim kotlinowatym położeniu z rudawcami, oraz grubszą warstwą gleju, — stale niemal podmokłe i trudne do zdrenowania z powodu braku odpływu. Gleby nadające się wyłącznie pod uprawę mieszanek (wyka, peluszką). W wyjątkowych wypadkach koniczyna czerwona daje niezły jeden pokos. Żyto, okopowe zawodna, niektóre jare (owies) możliwe. Występują np.: w m. Jamno, gm. Kosicze, pow. Brześć, m. Gwoźnica, gm. Miedno, pow. Brześć.

Do A. V. d) należy zaliczyć:

1. **Torfy zmeljorowane.** Warstwa torfu głęboka, z warstwą uprawną do 20 cm, o barwie brązowo-czarnej, głębiej czarna zupełnie. W górnych

warstwach znajduje się dużo części roślinnych niedostatecznie rozłożonych; części mineralnych brak lub bardzo mało. Struktura warstwy gąbczasta, w górnej warstwie łatwo rozdzielająca się, w dolnej zwięzła. Położenie płaskie. Własności pod względem uprawy trudne. Meljoracja przeprowadzona siecią rowów otwartych. Woda występuje na głębokości około 80 cm. Przepuszczalność i przewodność słaba. Pod uprawę zbóż ozimych niedostateczna. Kartofle plonują obficie, jednakże o małej zawartości skrobi. Owies, mieszanki, ogrodowe warzywa udają się średnio. Występują np. w m.: Staniewicze, gm. Iwacewicze, pow. Kosów-Pol., m. Albertowo, gm. Wiczówka, pow. Pińsk i w m. i gm. Łohiczyn, pow. Pińsk.

Do A. VI. a) należy zaliczyć:

Piaski suche całkowite, za suche, niespójne, bardzo ubogie w materje organiczne, warstwa akumulacyjna około 15 cm, barwy szarej lub popielatej. Nierzadko na powierzchni znajdują się kamienie, krzemienie i gąbczaki, rozrzucone. Cała warstwa włąb do 2 mtr. i niżej stanowi — piasek średnio i grubo-ziarnisty, prawie bez części pyłowych, koloru żółtego lub siwego różnych odcieni i tonacji. Zyta wątpliwe, łubiny w latach bardziej obfitych w deszcze mogą się jako tako udać, aczkolwiek dadzą plony znacznie niższe niż na podobnych glebach zaliczonych do kl. V. Występują np.: w m. Hutowo, gm. Drohiczyn, pow. Drohiczyn, m. i gm. Brodnica, pow. Pińsk.

Do A. VI. b) należy zaliczyć:

1. **Piaski i żwir podmokłe**. Grunty piaszczyste lub żwirowate, mało zasobne, z kamieniami narzutowymi lub bez, podmokłe, zimne, wskutek wysokiego poziomu wód gruntowych lub sapowate, podmakające na dłuższy okres z powodu nieprzepuszczalnego podłoża w głębi. Gleby te zdane jedynie pod owies lub niektóre warzywa na dobrym nawozie. Występują np.: w m. Szczyki, gm. Motykały, pow. Brześć.

2. **Cepuchy ciężkie**. Warstwa akumulacyjna często dosyć gruba do 50 cm. Grunty namyte (namulone), nierozłożone, zsychnące się, a przy dużej ilości wilgoci mażące się, o dużej zawartości storfiałej, kwaśnej, nieczynnej próchnicy. Położenie kotlinowate (produkt koluwialny). Podglebie i podłoże zbliżone i podobne jak bielicy glejowej, tylko bardziej odłonek, o barwie zielonkawoniebieskawej; nierzadko spotyka się w podłożu wkładkę lub ogniska iłu. Wskutek stałego podmakanie grunty te nie nadają się do uprawy ozimów, natomiast warzywa jak kapusta mogą dać niezłe plony. Z reguły gleba mało czynna, zawodna, pozabawiona spadu i dlatego trudna lub nienadająca się do drenowania. Występują np.: w m. Ochowo, gm. Zabczyce, pow. Pińsk, m. Mochre, gm. Brodnica, pow. Pińsk.

Załącznik Nr. 7 do zarządzenia Ministra Skarbu (poz. 289).

INSTRUKCJA REGJONALNA DLA WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO.

Do A. I. a) należy zaliczyć:

Mady chude nadwiślańskie, zabezpieczone wałami od zalewu Wisły. Warstwa mady grubości conajmniej 100 cm leży na piasku. Cała warstwa składa się z części pyłowych barwy żółtawo-brązowej, ułożonych dającymi się odróżnić warstwami, przeplatane gdzieniedzie warstwą piasku drobnoziarnistego. W warstwie glebowej próchnicy niewiele. Gleba bezwapienna, pochodzenia aluwialnego. Zawiera znaczne ilości blaszek miki. Położenie równe. Przepuszczalność i przewodność dobra. Warunki wilgotnościowe dobre. Łatwa do uprawy. Udają się wszystkie warzywa. Wysokie plony buraków, pszenicy, lucerny, rzepaku, koniczyny czerwonej i t. p. Występują np.: w m. Maławy, pow. Świecie i m. Nieszawka, pow. Toruń.

Do A. II. a) zaliczyć należy:

Mady głębokie o cechach takich samych jak w klasie I lecz z domieszką drobnego piasku. Udają się ziemiopłody wszystkie, lecz dają plon mniejszy jak na madzie I klasy. Występują np.: w m. Niemieckie Stwolno, pow. Świecie.

Do A. II. d) zaliczyć należy:

Czarne ziemie, warstwa gleby grubości powyżej 70 cm ciemna składa się z drobnego piasku lub pyłu piaskowego, bogatego w próchnicę. Struktura gruzełkowata. Podłoże chuda glina piaszczysta na głębokości około 100 cm. Położenie równe. Przewodność i przepuszczalność dobra z natury lub skutkiem drenowania. Podłoże zawiera węgiel wapnia. Do uprawy łatwe. Buraki, pszenica, jęczmień, koniczyna oraz warzywa dają wysokie plony. Występują np.: w m. Rogówko, pow. Toruń i m. Ręboszewo, pow. Kartuzy.

Do A. II. e) należy zaliczyć:

1. **Najlepsze bielice, gliniasto - piaszczyste lub gliniasto - marglowe**. Warstwa gleby grubości powyżej 30 cm. Profil dobrze rozwinięty. Gleba i podglebie powstały ze zwietrzenia chudej gliny piaszczystej. Na głębokości około 60 cm występuje węgiel wapnia. Podłoże rozpoczyna się zwykle na głębokości mniejszej od 1 metra — chuda glina piaszczysta, przepuszczalna z natury lub skut-

kiem drenowania. W podłożu występują znaczne ilości węgla wapnia, z powodu czego ma ono zabarwienie jasno-szare. Udają się dobrze wszystkie ziemiopłody, a zwłaszcza motylkowe, pszenica i buraki. Występuje np.: w m. Stobno, gm. Raciąż, pow. Tuchola, m. Stara Jania, m. Leśna Jania, pow. Starogard, m. Ręboszewo, m. Chmielno, pow. Kartuzy, m. Rogówko, m. Turzno, pow. Toruń.

2. **Najlepsze bielice typu chełmińskiego**. Warstwa gleby grubości powyżej 30 cm. Profil słabo rozwinięty, lecz wyraźnie zaznaczony. Głina chuda piaszczysta występuje na głębokości mniejszej od 100 cm. Głina ta posiada kolor czekoladowy, ciemniejszy niż w innych typach bielicy i jest dość zasobna w składniki koloidalne. Węgiel wapnia występuje przeważnie na głębokości od 50 — 100 cm. Barwa gleby i podglebia brunatna. Przepuszczalność i przewodność dobra z natury lub skutkiem drenowania. Bardzo wysokie plony buraków i pszenicy. Bielica tego typu występuje na terenie powiatów chełmińskiego, oraz przylegających doń części powiatów toruńskiego i wąbrzeskiego. Występuje np.: w m. Łabędź, pow. Wąbrzeźno.

3. **Lepsze odmiany glin ciężkich**. Warstwa gleby o grubości około 30 cm ze znaczną zawartością próchnicy. Struktura gleby i podglebia gruzełkowata. Gleba i podglebie piaszczysto-gliniaste. Podłoże — glina właściwa, mocna występuje na głębokości 50 — 100 cm i zawiera węgiel wapnia. Przewodność i przepuszczalność dobra skutkiem drenowania. Do uprawy cięższa. Udają się bardzo dobrze wszystkie ziemiopłody. Występuje np.: w m. Stara Jania, pow. Starogard.

Do A. II. należy dodać:

g) 1. **Bielice pyłowe głębokie**. Gleba grubości około 30 cm. Warstwa równoziarnista pyłowa grubości przeszło 150 cm. Położenie równe. Przewodność i przepuszczalność dobra. Węgiel wapnia występuje w podłożu. Gleba ze sporą ilością szarej, lub ciemno-szarej próchnicy. Na mokro czarna. Daje bardzo dobre plony wszystkich ziemiopłodów. Występuje np.: w m. Jedwabno, pow. Toruń.

2. **Bielica pyłowa naglinowa**. Warstwa równoziarnista, pyłowa grubości mniejszej niż 150 cm na glinie przepuszczalnej z natury, lub skutkiem drenowania. Warstwa gleby próchnicznej powyżej 30 cm. Węgiel wapnia występuje w podłożu. Grunty czynne, przewiewne i przepuszczalne. Niezawodne urodzaje zbóż i okopowych. Plony wysokie. Występuje np.: w m. Jedwabno, pow. Toruń.

Do A. III. b) należy zaliczyć:

1. **Bielice typu chełmińskiego** o gorzej rozwiniętym profilu. Grubość warstwy glebowej około 30 cm, podglebia około 20 cm. Barwa gleby i podglebia brunatna. Barwa gliny chudej stanowiącej podłoże ciemno - brunatna (czekoladowa). Głina chuda występuje na głębokości mniejszej od 100 cm i zawiera dość znaczną ilość części koloidalnych. Struktura w całym profilu gruzełkowata. Przeważnie zawiera węgiel wapnia zbyt głęboko, poniżej 100 cm. Położenie równe, lub na stoku. Przepuszczalność i przewodność średnia. Do uprawy nieco cięższa. Udają się dobrze wszystkie ziemiopłody. Występuje np.: w m. Krzesin i m. Dębowa Łąka, pow. Wąbrzeźno.

2. **Bielice właściwe**. Warstwa gleby około 30 cm składa się z pyłu piaskowego i próchnicy, niekiedy ze znaczną domieszką piasku. W podglebiu wyraźnie zaznaczone elluvium i illuvium. W podglebiu występuje domieszka części koloidalnych. W podłożu glina chuda piaszczysta występuje zwykle na głębokości mniejszej jak 100 cm. Barwa gleby szara lub brunatno-szara. Podglebie brunatno-żółte, podłoże ciemniejsze żółto-brunatne. Struktura gleby i podglebia gruzełkowata. Wapno występuje zwykle na głębokości poniżej metra. Położenie przeważnie pagórkowate. Gleba przepuszczalna, przewiewna, łatwa do uprawy. Udają się wszystkie ziemiopłody. Jedynie w powiatach kościerskim, kartuskim i morskim nie udaje się pszenica ze względów klimatycznych. Występuje np.: w m. Polskie Brzeziny, pow. Brodnica, m. Kurki, pow. Działdowo i m. Mała Klonia, pow. Tuchola.

3. **Gliny chude**. Warstwa gleby około 30 cm składa się z pyłu z domieszką piasku i próchnicy. Podglebie grubości około 20 cm zawiera w miejsce próchnicy więcej części koloidalnych. Gleba i podglebie gruzełkowate. Podłoże chuda glina piaszczysta o strukturze zbitej. Brak węgla wapnia. Przewodność i przepuszczalność średnie z natury lub skutkiem drenowania. Do uprawy dość trudne, lecz urodzajne. Występują np.: w m. Turzno pow. Wąbrzeźno i m. Stara Jania pow. Starogard.

Do A. III. d) należy zaliczyć:

1. **Mady chude, mocno spiaszczone**. Warstwa mady grubości przeszło 1 metr zmieszana ze znaczną ilością piasku. Położenie równe. Przewodność i przepuszczalność dobra. Do uprawy łatwa. Barwa gleby na całej głębokości żółta z odcieniem brunatnym. Udają się wszystkie ziemiopłody; plony ziemniaków i żyta wysokie, plony pszenicy i buraków średnie. Występuje np.: w m. Niemieckie Stwolno, pow. Świecie i m. Borówno, pow. Chełmno.

2. **Chude mady podmakające**. Warstwa mady głębokości przeszło 1 metrowej. Od głębokości 100 cm występują plamy glejowe. Stan wód nieco za wysoki. Przepuszczalność i przewodność średnia. Położenie — równina. Udają się wszystkie ziemiopłody, lecz najlepiej owies i mieszanki. Występują np.: w m. Stary Toruń, pow. Toruń.

Do A. III. należy dodać:

h) **Czarne ziemie**. Grubość warstwy akumulacyjnej bogatej w próchnicę przekracza 50 cm. Podłoże — glina chuda, piaszczysta, lub torf dobrze rozłożony. W podłożu brak węgla wapniowego. Położenie równe lub lekkie zakłębienie. Do uprawy łatwa. Przepuszczalność i przewodność dobra. Plony wszystkich ziemiopłodów dobre. Występuje np.: w m. Ręboszewo, pow. Kartuzy i m. Miłobądź, pow. Tczew.

Do A. IV. a) należy zaliczyć:

1. **Szczerki lekkie**. Warstwa gleby grubości conajmniej 30 cm, składa się z pyłu piaskowego lub piasku drobnoziarnistego ze znaczną ilością próchnicy. W podłożu i podglebiu piasek drobnoziarnisty z pewną domieszką części pyłowych w całym profilu. Struktura gleby gruzełkowata. Barwa gleby szara. Położenie równe lub lekko faliste. Przewodność i przepuszczalność dobra. Do uprawy łatwe. Są to dobre gleby żytnio - ziemniaczane. Dają wysokie plony żyta i ziemniaków. Plon pszenicy na oborniku i buraków zadawalniający. Koniczyna czerwona nie udaje się, zato udaje się dobrze koniczyna biała na siano. Występuje np.: w m. Stary Wiec, pow. Kościerzyna, m. Zarzecze, pow. Chojnice i m. Krusin, pow. Chełmno.

2. **Bielice mocno spiaszczone**. Warstwa gleby około 20 cm, składa się z pyłu piaskowego, piasku różnoziarnistego i próchnicy. W podglebiu występuje piasek; podłoże glina bardzo chuda piaszczysta występuje przeważnie na głębokości około 100 cm. W całym profilu brak węgla wapniowego. Położenie równe, lub lekko faliste. Przepuszczalność i przewodność dobra. Meljoracji nie wymagają. Do uprawy łatwe. Są to gleby żytnio - ziemniaczane. Udaje się dobrze żyto, kartofle, owies, koniczyna biała na siano, jęczmień 4-ro rzędowy. Pszenica na oborniku daje plony zadawalniające, za wyjątkiem powiatów północnych Pomorza, gdzie nie udaje się ze względów klimatycznych. Występuje np.: w m. Sipiń, pow. Kościerzyna, m. Łebcz, pow. morski (Wejherowo), m. Iłowo, pow. Sępólno, m. Rożental, pow. Lubawa.

Do A. IV. b) należy zaliczyć:

1. **Bielice marglowe, sapowate**. Warstwa gleby składa się z mialu lub pyłu piaskowego i próchnicy. Podglebie glina chuda z zaciekami iluwialnymi i rdzawymi. Podłoże glina chuda marglowa podmokła. Barwa gleby czarna, podglebia jasna, ton zabarwienia podłoża zimny, glejowy. Węgiel wapnia występuje już w podglebiu. Teren pagórkowaty. Przepuszczalność i przewodność słaba. Stan wód wysoki. Meljoracje konieczne. Uprawa na wiosnę utrudniona. Udają się owies, wyka, żyto i pszenica. Wydajność plonów średnia. Występuje np.: w m. Wysoka, pow. Tuchola.

2. **Bielice glejowe**. Warstwa gleby conajmniej grubości 20 cm składa się z pyłu piaskowego oraz piasku drobnoziarnistego z domieszką próchnicy. Podglebie gliniasto - piaszczyste. Podłoże glina chuda o glejowym zabarwieniu. Struktura gleby i podglebia gruzełkowata. Podłoże zbite. Teren równy lub wklęsły. Przepuszczalność średnia, przewodność słaba. Meljoracje konieczne. Tam gdzie woda gruntowa zbyt wysoka, uprawa na wiosnę utrudniona. Udają się pszenica, jęczmień, buraki, lecz wysokość plonów średnia. Naogół gleby te są zawodne. Występują np.: w m. Wroćki, pow. Brodnica i m. Jedwabno, pow. Toruń.

3. **Ily, pow. tczewskiego t. zw. „ścierw gniewski”**. Gleba, podglebie i podłoże składa się z iłu. Warstwa gleby grubości około 30 cm posiada dużą domieszkę próchnicy. Gleba i podglebie do głębokości około 50 cm, posiadają strukturę gruzełkowatą. Podłoże zbite. Gleba koloru ciemno - brunatnego. Podglebie i podłoże szaro - żółte. Węgiel wapnia występuje na głębokości mniejszej od 100 cm. Przepuszczalność gleby i podglebia dostateczna. Podłoże nieprzepuszczalne. Meljoracje konieczne. Gleba do uprawy ciężka. Udają się wszystkie ziemiopłody, lecz plony zawodne. Występuje np. na gruntach miejskich m. Gniewu oraz w m. Suchostrzygi, pow. Tczew.

4. **Gliny chude**. Warstwa gleby do 30 cm, składa się z pyłu piaskowego, drobnego piasku i próchnicy. Struktura gleby gruzełkowata. W podglebiu i podłożu chuda glina piaszczysta o strukturze zbitej. Teren równy lub pagórkowaty. Przepuszczalność i przewodność słaba, wymaga drenowania. Brak węgla wapnia. Gleba do uprawy dość ciężka. Udają się wszystkie ziemiopłody, lecz wydajność plonów średnia. Występuje np.: w m. Miłobądź, pow. Tczew, m. Stara Jania, pow. Starogard i m. Ręboszewo, pow. Kartuzy.

Do A. IV. f) należy zaliczyć:

Mursze. Warstwa gleby około 30 cm. Barwa gleby bardzo ciemna, prawie czarna, składa się z części organicznych, dobrze rozłożonych, torfowych, ze znaczną domieszką piasku. Podglebie

i podłoże piasek lub torf. Przepuszczalność dobra. Gleba do uprawy łatwa. Gleba wrażliwa na suszę. Plony buraków pastewnych, ziemniaków i jęczmienia zadawalniające. Plony owsa, mieszanek i koniczyny białej na siano wysokie. Występuje np.: w m. Sitno, pow. Wąbrzeźno.

Do A. IV. należy dodać:

i) 1. **Piaski na madach.** Piasek drobnoziarnisty zalegający warstwą grubości powyżej 50 cm na madzie. Warstwa gleby grubości około 30 cm składa się z piasku z próchnicą. W podglebiu występuje piasek drobnoziarnisty, w podłożu — mada. Położenie równe. Przewiewność i przepuszczalność dobra. Do uprawy łatwe. Warunki wilgotności dobre. Są to dobre żytio-ziemniaczane gleby. Występują np.: w m. Borówno, pow. Chełmno.

2. **Mady płytkie na piasku.** Warstwa gleby grubości poniżej 50 cm. Podłoże i podglebie piasek drobnoziarnisty o dobrych warunkach wilgotności. Warstwa orna szara z odcieniem brunatnym. Struktura gruzelkowata. Teren równy. Przepuszczalność i przewiewność dobra. Gleby łatwe do uprawy. Należą do typu dobrych gleb żytio-ziemniaczanych. Jarzyny i mieszanki udają się również. Występują np.: w m. Borówno, pow. Chełmno, oraz w m. Niemieckie Stworno, pow. Świecie.

Do A. V. a) należy zaliczyć:

Szczerki lekkie. Grubość gleby co najmniej 20 cm. Składa się z piasku drobnoziarnistego z próchnicą i drobną domieszką pyłu piaskowego. Gleba szara. Podglebie białe lub żółte składa się z piasku drobnego lub grubszego z domieszką pyłu. Gleba gruzelkowata. Podglebie i podłoże ma strukturę luźną. Położenie równe, lub lekkie spadki. Gleba przewiewna, przepuszczalna, bardzo wrażliwa na suszę. Plony żyta, łubinu i ziemniaków średnie. W latach przekropnych udaje się seradela i koniczyna biała na siano. Występuje np.: w m. Borówno, pow. Chełmno, w m. Hartowiec, pow. Działdowo i m. Mała Cerkiew, pow. Sępólno.

Do A. VI. a) należy zaliczyć:

Piaski głębokie, całkowite. Gleba grubości poniżej 20 cm. Składa się z piasku grubego z próchnicą. Podglebie i podłoże również piasek żółty lub biały. Stosunki wilgotnościowe bardzo złe. Gleby zbyt suche, zwiewne. Położenie pagórkowate lub równina. Udaje się to słabo żyto siane naprzemian z łubinem. Łubin też się słabo rozwija. Kartofle dają na oborniku bardzo słaby plon. Występuje np.: w m. Kobyszewo, pow. Kartuzy, m. Stary Wiec, pow. Kartuzy i w m. Wielkie Tarpno, pow. Grudziądz.

Załącznik Nr. 8 do zarządzenia Ministra Skarbu (poz. 289).

INSTRUKCJA REGJONALNA DLA WOJEWÓDZTWA POZNAŃSKIEGO.

Do A. I. d) należy zaliczyć:

Czarne ziemie kujawskie. Warstwa gleby 50 — 70 cm składa się z drobnego piasku i pyłu piaszczystego o dużej zawartości próchnicy leżąca bezpośrednio na podłożu. Podłoże glina chuda zawierająca margiel. Położenie równe. Przewiewność i przepuszczalność dobra, melioracji nie wymaga. Gleby czynne do uprawy łatwe, zasobne w składniki pokarmowe. Udają się wszelkie warzywa oraz najbardziej wymagające płody nawet bez nawożenia. Występują np. w m. Więclawice, pow. Inowrocław.

Do A. II. d) należy zaliczyć:

Czarne ziemie kujawskie. Warstwa gleby grubości powyżej 50 cm, barwa gleby ciemna, powierzchniowa warstwa gleby może być jaśniejsza od głębiej położonej; drobny piasek lub pył piaskowy o dużej zawartości próchnicy. Podłoże gliniaste lub na głębokości około 100 cm piaszczyste z dołką ity. Położenie równe, przepuszczalność i przewiewność dobra z natury lub skutkiem drenowania. Udają się wszystkie płody rolne, szczególnie obfite plony pszenicy, buraków cukrowych, grochu. Występują np. w m. Gnojno, m. Inowrocław Zachód, pow. Inowrocław, m. Kruszwica, pow. Mogilno.

Do A. II. e) należy zaliczyć:

Bielice właściwe. Warstwa gleby powyżej 30 cm, powstała ze zwietrzenia chudej gliny piaszczystej czerwonej lub czekoladowej typu strzelnieskiego, w wierzchniej warstwie słabo spiaszczona. Zdrenowane. Struktura gleby bardzo dobra, gruzelkowata. W podłożu brak lub tylko nieliczne ślady glaju; może zawierać znaczne ilości kamieni, zawiera węglan wapniowy od głębokości mniejszej niż 100 cm. Barwa gleby szara lub brunatnawa. Położenie równe, spadki łagodne, gleby przepuszczalne, przewiewne, czynne i łatwe do uprawy. Niezawodne urodzaje pszenicy, buraków cukrowych, rzepaku, jęczmienia, żyta, lucerny i koniczyny. Występuje np. w m. Posadowo, m. Lwówek, pow. Nowy Tomyśl i m. Białcz, m. Smigiel, pow. Kościan.

Do A. II. należy dodać:

g) 1. **Bielice pyłowe.** Gleba grubości powyżej 30 cm, warstwa równoziarnista, pyłowa o grubości przeszło 150 cm. W podłożu znajduje się węglan wapniowy w większych lub średnich ilościach. Położenie równe, spadki łagodne, gleby przewiewne, przepuszczalne, czynne. Niezawodne urodzaje pszenicy, żyta, buraków cukrowych, jęczmienia. Plony bardzo dobre. Występuje np. w m. Nieborza, gm. Siedlec, pow. Wolsztyn.

2. **Bielica pyłowa naglinowa.** Warstwa równoziarnista pyłowa grubości mniejszej niż 150 cm. na glinie przepuszczalnej z natury lub skutkiem drenowania. Warstwa gleby próchnicznej powyżej 30 cm. Węglan wapnia występuje w podłożu. Grunty czynne, przewiewne i przepuszczalne. Niezawodne urodzaje zbóż i okopowych. Plony wysokie. Występują np. w m. Nieborza, gm. Siedlec, pow. Wolsztyn.

Do A. III. b) należy zaliczyć:

1. **Bielice pyłowe napiaskowe.** Warstwa gleby grubości powyżej 30 cm. grubość warstwy równoziarnistej pyłowej co najmniej 100 cm. Podłoże piasek gruboziarnisty. Barwa gleby szara, położenie równe, spadki łagodne, gleby przepuszczalne, przewiewne, ciepłe, mocno czynne i do uprawy łatwe. Brak węglanu wapnia. Plony żyta i kartofli wysokie, plony pszenicy, buraków, lucerny, koniczyny zadawalniające. Występuje np. w m. Przybysław i w m. Parzysław, gm. Żerków, pow. Jarocin.

2. **Bielice pyłowe, naglinowe.** Warstwa gleby próchnicznej do 30 cm. Warstwa równoziarnista, pyłowa grubości mniejszej niż 100 cm na glinie przepuszczalnej z natury lub skutkiem drenowania. Brak węglanu wapnia. Grunty czynne, przewiewne i przepuszczalne, pszenno-buraczane. Występują w m. Nieborza, gm. Siedlec, pow. Wolsztyn i m. Przybysław, gm. Żerków, pow. Jarocin.

3. **Bielice właściwe.** Warstwa gleby grubości około 30 cm, gleba powstała ze zwietrzenia chudej gliny czerwonej lub czekoladowej typu strzelnieskiego, przyczem w wierzchnich warstwach może być spiaszczona. Węglan wapnia nie występuje wcale, lub zbyt głęboko poniżej 100 cm. Barwa gleby szara lub brunatnawo-szara, położenie równe, spadki łagodne, do uprawy łatwe, przepuszczalne i przewiewne z natury lub skutkiem drenowania. Plony żyta i kartofli dosyć wysokie, pszenicy buraków zadawalniające. Występują np. w m. Drzewce, gm. Poniec, pow. Gostyń i m. Czerwonawiec, gm. Krzywina, pow. Kościan.

4. **Szczerki mocne.** Warstwa gleby o grubości co najmniej 30 cm o znacznej zawartości próchnicy; gleba i podglebie składa się z piasku drobnego z pyłem, w podłożu glina na głębokości około 100 cm. Barwa gleby szaro-popielata z odcieniem brunatnym, położenie równe, spadki łagodne; gleby do uprawy łatwe, przepuszczalne i przewiewne z natury lub skutkiem drenowania. Plony żyta bardzo wysokie, kartofli wysokie, pszenicy i buraków cukrowych zadawalniające. Występują np. w m. Nowydwór, gm. Koronowo, pow. Bydgoszcz i m. Złotniki Kujawskie, gm. Złotniki, pow. Inowrocław.

Do A. III. d) należy zaliczyć:

Mady chude. Warstwa równoziarnista, pyłowa grubości ponad 60 cm, podłoże drobno-piaszczyste; bywa podmokła lub zbyt sucha. Położenie równe, spadki łagodne; gleby albo zbyt przepuszczalne albo mniej ciepłe o średniej przewiewności. Plony zbóż jarych oraz okopowych wysokie. Oziminy mogą zawieść. Występują np. w m. Solec Miasto, pow. Bydgoszcz i m. Otorowo, gm. Solec Kujawski, pow. Bydgoszcz.

Do A. III. należy dodać:

h) 1. **Czarne ziemie.** Warstwa gleby grubości około 50 cm. W podłożu piasek drobnoziarnisty z domieszką pyłu, lub chuda glina na głębokości 100 cm. Węglan wapnia występuje w glebie i podglebiu, a brak go w podłożu. Położenie równe, spadki łagodne. Drenowane lub nie potrzebują drenowania. Plony pszenicy, buraków i owsa wysowie, plony jęczmienia i kartofli zadawalniające. Występują np. w m. Modliszewo, gm. i pow. Gniezno.

2. **Czarne ziemie ilowe.** Warstwa ilu z próchnicą i węglanem wapnia grubości około 70 cm. W podłożu warstwy piasku i ilu. Udają się dobrze wszystkie ziemiopłody. Występuje np. w m. Strzelno Klasztorne, gm. Strzelno północ pow. Mogilno.

Do A. IV. a) należy zaliczyć:

1. **Szczerki lekkie.** Mogą być mniej lub więcej zbielcowane, warstwa gleby próchnicznej grubości co najmniej 30 cm, piasek drobno lub średnioziarnisty z mniejszą lub większą domieszką pyłu w całym profilu; podłoże lżejsze mniej zwarte. Struktura gleby gruzelkowata. Barwa gleby szara, położenie równe, spadki łagodne; gleby przewiewne, przepuszczalne, łatwe do uprawy. Typowe grunty żytio-ziemniaczane. Koniczyna czerwona nie udaje się, koniczyna biała może dać dobre rezultaty na siano; pszenica na oborniku, plony żyta i kartofli dosyć wysokie. Występują np. w m. Aniołka I, gm. Laski, pow. Kępno i w m. Wójewo, gm. Brenno, pow. Leszno.

2. **Szczerk mocny.** Warstwa gleby o grubości około 30 cm; gleba i podglebie piasek różnoziarnisty, przyczem może być domieszka żwiru, w podło-

zu glina średnia lub ciężka poniżej 100 cm. Barwa gleby szara, położenie równe, spadki łagodne lub zakłębienia. Do uprawy łatwe, mogą być zasuche. Buraki cukrowe często zawodzą; plony żyta, ziemniaków zadawalniające. Występują np. w m. Sieroszewice, gm. Sieroszewice Nowe, pow. Ostrów.

3. **Bielice spiaszczone.** Warstwa gleby grubości co najmniej 25 cm, bardzo silnie spiaszczona chuda glina lub piasek z dość znaczną domieszką gliny. W podłożu bardzo chuda glina. Naogół w całym profilu brak węglanu wapnia. Położenie równe lub z lekkimi spadkami; gleby łatwe do uprawy mechanicznej. Typowe grunty żytio-ziemniaczane. Plony żyta i kartofli dosyć wysokie, koniczyna biała może dać dobre rezultaty na siano, buraki udają się, pszenica na oborniku. Występują np. w m. Paruszewo, gm. Strzałkowo, pow. Września i w m. Tworzynice, gm. Rydzyna, pow. Leszno.

Do A. IV. b) należy zaliczyć:

1. **Gliny ciężkie i ility.** Warstwa gleby grubości powyżej 20 cm; węglanu wapnia nie zawiera lub tylko w podłożu. Struktura gleby gruzelkowata, ścisła. Gleby łatwo zbrylające się; położenie równe lub pagórkowate o słabych spadkach; gleby nieprzepuszczalne lub mało przepuszczalne, do uprawy trudne. Gleby zawodne, w dobre lata mogą dawać nawet bardzo wysokie plony pszenicy, buraków i bobiku. Występują np. w m. Dąbrowka Ludomska, gm. Rogoźno, pow. Oborniki i m. Mińszew, gm. Żerków, pow. Jarocin.

2. **Bielice glejowe.** Warstwa gleby grubości co najmniej 20 cm; podłoże stanowi chuda glina macierzysta lub glina cięższa. Ton gleby zimny, w podglebiu lub podłożu występują glejowe plamy lub warstwy, położenie równe lub zakłębione, stan wód gruntowych często wysoki, mało przewiewne; pod względem uprawy trudniejsze, zwłaszcza na wiosnę trochę spóźniona uprawa. Gleby zawodne, lecz w latach o korzystnej ilości opadów mogą dać dobre urodzaje nawet buraków i pszenicy. Występują np. w m. i gm. Doruchów, pow. Kępno, m. Włoszanowo, gm. Janowiec, pow. Żnin.

Do A. V. a) należy zaliczyć:

1. **Szczerki lekkie.** Warstwa gleby grubości co najmniej 20 cm, piasek średnio i gruboziarnisty z bardzo małą domieszką gliny, przyczem mogą być wkładki żwirowe, w warstwie gleby nieznaczna domieszka pyłu. Położenie równe lub lekkie spadki; gleby przepuszczalne i przewiewne, bardzo wrażliwe na suszę. Typowe gleby żytio-ziemniaczane, lecz słabsze niż w kl. IV. Plony żyta oraz kartofli na oborniku średnie. Występują np. w m. Biechowo, gm. Miłosław, pow. Września, m. Mochy, gm. Przemęt pow. Wolsztyn, m. i gm. Kwilcz, pow. Międzybóże.

2. **Piaski całkowite.** Warstwa gleby o grubości co najmniej 20 cm, piasek drobno- i średnio-, a gruboziarnisty, o ile poziom wody gruntowej około 150 cm, co w danym przypadku poprawia stosunki wodne. Położenie równe albo zakłębienia terenu. Gleby mogą być podmokłe. Gleby przewiewne, bardzo wrażliwe na suszę. Udają się jeszcze kartofle na oborniku. Na podmokłych kawałkach mogą się udawać warzywa (brukiew, kapusta), plony żyta i kartofli mierne. Występują np. w m. Fatkowo, gm. Lubowo, pow. Gniezno, m. Wiatrowo, gm. Wągrowiec południe, pow. Wągrowiec.

Do A. V. b) należy zaliczyć:

Gliny ciężkie. Warstwa gleby grubości około 20 cm, glina bardzo ciężka nie zawiera węglanu wapnia lub tylko w podłożu, nieprzepuszczalna i nieprzewiewna, położona na pagórkach o lekkich i średnich spadkach, cierpiąca wskutek tego na duży brak wilgoci i zyschająca się na skałę. W latach o korzystnych opadach mogą dać wysokie plony nawet pszenicy i buraków. Naogół bardzo zawodne. Często nie można obrobić ani wybrać okopowych. Występują np. w m. Jabłonowo, gm. Ujście, pow. Chodzież, m. Grochowiska Szlacheckie, gm. Rogowo, pow. Żnin.

Do A. VI. a) należy zaliczyć:

Piasek całkowity. Warstwa gleby grubości do 20 cm, piasek średnioziarnisty i gruboziarnisty, gleby bardzo niespójne, zwiewne. Położenie równe lub na spadkach, bardzo przepuszczalne i przewiewne, suche, mało próchniczne. Do uprawy bardzo łatwe. Najlepiej udaje się żyto po łubinie. Wydajność żyta niska. Kartofle udają się tylko na lepszych kawałkach i to zwykle na zielonych nawozach i oborniku. Wydajność kartofli bardzo niska. Występują np. w m. Zmysłona Ligocka, gm. Kobylagóra, pow. Kępno.

Do A. VI. b) należy zaliczyć:

1. **Mursze.** Warstwa gleby o grubości około 20 cm. Gleby niespójne, zwiewne. Grunty zimne, o wysokim poziomie wód gruntowych, ze sporą zawartością storfiałej próchnicy. Gleby okresami za suche lub za mokre wskutek czego spóźniona uprawa. Grunty położone w dolinach rzek oraz zakłębieniach przy bardzo silnym nawożeniu zdadne jedynie pod zasiew owsa lub niektórych warzyw (kapusta). Kartofle udają się tylko na lepszych kawałkach i to na sztucznych nawozach. Występują np. w m. Nekla, gm. Nekla, pow. Środa.

2. **Płytkie bielice napiaskowe lub nazwirowe.** Warstwa gleby o grubości około 20 cm w podglebiu ruda łakowa lub warstwa rudawca. W podłożu piasek lub żwir. Grunty podmokłe. Grunty położone w dolinach rzecznych, okresowo za suche, lub za mokre. Uprawa utrudniona; bardzo niskie plony żyta oraz żółtego łubinu. Występują np. w m. Bledzianów, gm. Czarnylas, pow. Ostrów.

Załącznik Nr. 9 do zarządzenia Ministra Skarbu (poz. 289).

INSTRUKCJA REGJONALNA DLA WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO.

Do A. II. a) należy zaliczyć:

Mady chude o ile nie są z materiału karpackiego lub z materiału karpackiego zmeliorowane, średnio-ciężkie, zamakające na krótki okres czasu podczas wylewów. Warstwa pyłowo-miałowa grubości przeszło 100 cm z bardzo małą domieszką drobnego piasku. Barwa gleby ciemno-szara. Struktura gleby gruzełkowata, a podglebia łuskowata. Rzeźba terenu — równina, przepuszczalność i przewiewność — dobra. Do uprawy łatwa. Wysokie plony wszystkich płodów rolnych. Występują np. w m. Ochaby — pow. Cieszyn i m. Czechowice — pow. Bielsko.

Do A. II. c) — należy zaliczyć:

Löss. Warstwa równoziarnista pyłowa całkowiata na jednolitym pyłowym materiale, zarówno w podglebiu jak i podłożu. Natomiast struktura samej gleby — gruzełkowata. Warstwa gleby około 30 cm. Barwa gleby ciemno-szara z odcieniem żółtawym. Rzeźba terenu — równina; przepuszczalność i przewiewność — dobra. Do uprawy łatwa. Wysokie plony wszelkich płodów rolnych. Występują np. w m. Kokoszyce i m. Mszczonice — pow. Rybnik.

Do A. II. f) — należy zaliczyć:

Rędziny czarne. Warstwa różnoziarnista, głęboka ponad 50 cm o składzie pyłowym z domieszką piasku i miału. Barwa gleby — ciemno-szara. Struktura gleby — gruzełkowata. W podłożu — okruchy skały wapiennej, węglan wapnia występuje w całym profilu gleby. Rzeźba terenu — łagodny skłon; przepuszczalność i przewiewność — dobra. Wysokie plony wszystkich płodów rolnych. Występują np. w m. Lubsza i m. Woźniki — pow. Lubliniec.

Do A. II. — należy dodać:

g) 1. **Bielice pyłowe.** Warstwa równoziarnista, pyłowa, na jednolitym pyłowym materiale grubości przynajmniej 150 cm. Barwa gleby — popielata. Struktura gleby gruzełkowata, przechodząca w płytkową w podglebiu, w podłożu wyraźnie płytkowa. Rzeźba terenu — równina, przepuszczalność i przewiewność — dobra. Do uprawy łatwa. Udają się wszelkie płody rolne, szczególnie obfite plony pszenicy, buraków cukrowych i motylkowych. Występują np. w m. Brzeźce i m. Pszczyna — pow. Pszczyna, w m. Mała Dąbrówka — pow. Katowice, w m. Dębowiec, m. Hażlach, m. Zembrzydowice, m. Próchna i m. Bobrek — pow. Cieszyn, w m. Cwiklice, m. Zawadka, m. Góra i m. Pszczyna — pow. Pszczyna, w m. Komorowice, m. Jasienica, m. Jaworze i m. Dziedzice — pow. Bielsko, w m. Michałowice — pow. Katowice, w m. Załęże — pow. Katowice, w m. Rybno, m. Orzech — pow. Tarnowskie Góry, w m. Wielka Dąbrówka i m. Chorzów — pow. Świętochłowice.

2. **Bielice pyłowe naglinowe czerwone.** Warstwa równoziarnista, pyłowa o bardzo małą domieszką piasku w podglebiu. Barwa gleby — ciemno-szara. Podłoże — czerwona chuda glina piaszczysta, utleniona przepuszczalna. Występuje nie głębiej niż 150 cm. Struktura gleby — gruzełkowata, podglebia — płytkowa, podłoża — przyrmatyczna. Rzeźba terenu — lekko falista; przepuszczalność i przewiewność — dobra. Do uprawy łatwa. Wysokie plony zbóż i okopowych. Występują np. w m. Nakło — pow. Tarnowskie Góry.

Do A. III. b) — należy zaliczyć:

1. **Bielice pyłowe napiaskowe.** Warstwa równoziarnista, pyłowa, o grubości przeszło 100 cm w podglebiu pył z domieszką drobnego piasku, występującego pasami wśród materiału pyłowego. Barwa gleby — szara, niejednolita. Struktura gleby — drobno-gruzełkowata, w podglebiu i podłożu średnio-luzna. Podłoże piaszczyste — różnoziarniste z częściami żelazistymi. Rzeźba terenu — równina; przepuszczalność i przewiewność — dobra. Do uprawy łatwa. Bardzo dobre plony żyta, owsa, ziemniaków, innych ziemiopłodów średnie. Występują np. w m. Brzezinka i m. Załęże — pow. Katowice, w m. Rybno i m. Orzech — pow. Tarnowskie Góry, w m. Wielka Dąbrówka i m. Miasto Chorzów — pow. Świętochłowice.

2. **Bielice pyłowe nazwirowe.** Warstwa równoziarnista pyłowa o grubości przeszło 1 m. Barwa gleby — ciemno-szara. Struktura gleby — gruzełkowata, podglebia — płytkowa, podłoża —

luzna. Rzeźba terenu — równina, przepuszczalność i przewiewność dobra. Do uprawy łatwa. Dobre plony większości zbóż i okopowych. Występują np. w m. Skoczów i m. Podgórz — pow. Cieszyn.

3. **Bielice pyłowe naglinowe czerwone.** Warstwa równoziarnista, pyłowa, o grubości przeszło 1 m z domieszką piasku w iluwjum podglebia. Barwa gleby — ciemno-szara. Struktura gleby — gruzełkowata, podglebia — częściowo luzna, częściowo płytkowa, podłoża — przyrmatyczna. Przepuszczalna z natury lub skutkiem drenowania. Rzeźba terenu — równina; przepuszczalność i przewiewność — dobra. Do uprawy łatwa. Dobre plony zbóż i okopowych. Występują np. w m. Chropaczowie — pow. Świętochłowice.

4. **Bielice piaszczyste.** Warstwa różnoziarnista, dochodząca do 1 m. piaszczysto-pyłasta, na przepuszczalnym podłożu z czerwonej chudej gliny piaszczystej, utlenionej. Barwa gleby — ciemno-szara. Struktura gleby i podglebia — gruzełkowata. Rzeźba terenu — równina; przepuszczalność i przewiewność — dobra. Do uprawy — łatwa. Zadawalniające plony zbóż i okopowych. Występują np. w m. Rusinowice i m. Wierzbie — pow. Lubliniec, w m. Pstrążna i m. Stanowice — pow. Rybnik, w m. Tarnowskie Góry.

5. **Szczerki mocne.** Warstwa różnoziarnista, piaszczysta ze znaczną zawartością części pyłowych, o grubości około 100 cm na podłożu gliniastym przepuszczalnym. Barwa gleby — ciemno-szara. Struktura gleby — gruzełkowata, podglebia — drobno-gruzełkowata, podłoża — średnio-zbita. Rzeźba terenu — równa; przepuszczalność i przewiewność — dobra. Do uprawy łatwa. Dobre plony większości zbóż i okopowych. Występują np. w m. Lubomia, m. Zory i m. Uchylsko — pow. Rybnik, w m. Orzech — pow. Tarnowskie Góry.

Do A. III. d) — należy zaliczyć:

1. **Mady chude.** Warstwa równoziarnista, drobno-pyłowa, z materiału karpackiego jednolitego pyłowo-ilastego grubości conajmniej 100 cm. Barwa gleby — ciemno-szara, niejednolita. Struktura gleby — gruzełkowata, podglebie częściowo zbita, częściowo gruzełkowata, podłoża zbita. Rzeźba terenu — płaska, przepuszczalność i przewiewność średnia. Do uprawy średnio łatwe. Najlepiej udają się kłosowe i strączkowe. Występują np. w m. Łaziska — pow. Rybnik, w m. Strumień Zamek — pow. Bielsko.

2. **Mady chude nazwirowe.** Warstwa równoziarnista, grubości conajmniej 100 cm pyłowa z kamykami. Barwa gleby — ciemno-szara. Podłoże gruby żwir. Struktura gleby — drobno-gruzełkowata, podglebia gruzełkowata, podłoża — luzna. Rzeźba terenu — równina; przepuszczalność i przewiewność — dobra. Do uprawy — łatwa. Dobre plony większości roślin. Występują np. w m. Hermanice i m. Skoczów — pow. Cieszyn.

Do A. III. e) — należy zaliczyć:

1. **Rędziny czarne.** Warstwa różnoziarnista, grubości do 50 cm skład mechaniczny pył z domieszką piasku i miału. Barwa gleby — ciemno-szara. Struktura gleby — gruzełkowata, podglebia — orzechowato-pryzmatyczna, podłoża — zbita z racji obecności skały wapiennej z okruchami skalnymi. Węglan wapnia występuje we wszystkich warstwach profilu glebowego. Rzeźba terenu — lekki skłon; przepuszczalność i przewiewność — dobra. Do uprawy średnio łatwe. Dobre plony zbóż i okopowych. Występują np. w m. Lubsza — pow. Lubliniec.

Do A. III. g) — należy zaliczyć:

Iły karpackie o miejscowej nazwie „słin”. Warstwa równoziarnista, ilasta, grubości około 100 cm z małą domieszką drobnego piasku. Barwa gleby — szaro-oliwkowa. Struktura gleby gruzełkowata, podglebia przyrmatyczna, podłoża częściowo zbita. Podłoże stanowią okruchy skały piaszczystej, lub wapiennej. Rzeźba terenu równa; przepuszczalność i przewiewność średnia. Do uprawy dość trudne. Udaje się większość roślin uprawnych. Występują np. w m. Dzięgielów, m. Golezów i m. Ochaby — pow. Cieszyn.

Do A. III. — należy dodać:

h) **Gliny ciężkie.** Warstwa różnoziarnista, gliniasta, na jednolitym materiale gliniastym, w podłożu zbitym. Barwa gleby ciemno-brunatna, grubości około 30 cm. Struktura gleby — gruzełkowata, podglebia — przyrmatyczna, podłoża — zbita. Węglan wapnia występuje na całej głębokości. Rzeźba terenu — pagórkowata; przepuszczalność średnia przy gorszej przewiewności. Do uprawy bardzo ciężkie mimo drenowania. Udaje się pszenica i motylkowe. Występują np. w m. Kamienica — pow. Lubliniec.

Do A. IV. a) — należy zaliczyć:

1. **Szczerki lekkie.** Dobrze uformowana warstwa próchniczna, grubości conajmniej 30 cm różnoziarnista, piaszczysta. Barwa gleby — ciemno-szara. Podłoże różnoziarniste, drobny piasek z domieszką pyłu. Struktura gleby — gruzełkowata, podglebia — gruzełkowata, przechodząca w luzną, podłoża — średnio luzna. Rzeźba terenu —

równina; przepuszczalność i przewiewność — dobra. Do uprawy łatwe. Dobre plony żyta i ziemniaków. Występują np. w m. Zory, m. Belsznica i m. Łyski — pow. Rybnik, w m. Imielin i m. Zabrzeg — pow. Pszczyna.

2. **Bielice pyłowe napiaskowe.** Warstwa równoziarnista, pyłowa, o grubości powyżej 50 cm leży na piasku z możliwą domieszką żwiru. Barwa gleby jasno-szara. Struktura gleby i podglebia — słabo gruzełkowata, podłoża luzna. Rzeźba terenu — równina; przepuszczalność i przewiewność — dobra. Do uprawy łatwe. Najlepiej udają się żyta i ziemniaki. Występują np. w m. Rusinowice — pow. Lubliniec, w m. Brzezinka — pow. Katowice.

3. **Bielice piaszczyste.** Warstwa różnoziarnista, grubości przeszło 100 cm, piaszczysta z domieszką pyłu i miału. Barwa gleby ciemno-szara. W podłożu więcej spiaszczona czerwona chuda glina piaszczysta, utleniona przepuszczalna. Struktura gleby — gruzełkowata, przechodząca w podglebiu w luzną. Silnie przepuszczalne i przewiewne ze względu na luzne niespoiste eluwjum podglebia. Rzeźba terenu — lekki skłon. Dobre plony żyta i ziemniaków, udaje się i koniczyna biała. Występują np. w m. Wierzbie i m. Babienica — pow. Lubliniec, w m. Brzezinkowice — pow. Katowice, w m. Bełk i m. Rzechów — pow. Rybnik, w m. Ruda — pow. Świętochłowice.

Do A. IV. b) — należy zaliczyć:

1. **Bielice pyłowe.** Warstwa równoziarnista, pyłowa, na jednolitym materiale pyłowym, więcej zbitym w podglebiu, w szczególności w podłożu, o zabarwieniu glejowym, w latach mokrych stan wód gruntowych wysoki, powodujący gorszą przepuszczalność i przewiewność gruntu, tak iż melioracja konieczna. Barwa gleby — ciemno-szara. Rzeźba terenu lekko falista. Do uprawy dość łatwe. Średnie plony żyta, buraków pastewnych i ziemniaków. Występują np. w m. Kończyce Wielkie, m. Pruchna, m. Dzięgielów i m. Hażlach — pow. Cieszyn, w m. Babienica — pow. Lubliniec, w m. Komorowice, m. Mikuszowice i m. Mních — pow. Bielsko.

2. **Bielice pyłowe niałowe.** Warstwa równoziarnista pyłowa, grubości powyżej 50 cm. Barwa gleby — ciemno-szara. Struktura gleby — gruzełkowata, w podglebiu płytkowa przechodząca w przyrmatyczną, w podłożu zbita. Podłoże ilaste, różnoziarniste, zbite. Węglan wapnia występuje nierównomiernie, gdyż w podglebiu dają się zauważyć zaledwie jego ślady wskutek silniejszego wylugowania. Rzeźba terenu — lekki skłon; przepuszczalność i przewiewność — średnia. Do uprawy niezbyt łatwe. Średnio dobre plony pszenicy, żyta, ziemniaków i buraków pastewnych. Występują np. w m. Międzywiesie — pow. Cieszyn.

3. **Szczerki mocne.** Warstwa różnoziarnista, piaszczysta, próchniczna, o grubości nie dochodzącej do jednego metra. Barwa gleby — ciemno-szara. Podłoże gliniaste nieprzepuszczalne. Struktura gleby — gruzełkowata, podglebia — luzna, podłoża — zbita. Rzeźba terenu — równina; przepuszczalność słaba, przewiewność średnia. Do uprawy łatwe. Udają się najlepiej żyto i ziemniaki. Występują np. w m. Knurów i m. Jejkowice — pow. Rybnik, w m. Suszec, m. Kobielice, m. Piasek, m. Wilkowyje, m. Kosztowy i m. Mizerów — pow. Pszczyna, w m. Koszęcin i m. Sądów — pow. Lubliniec, w m. Chorzów i m. Wielka Dąbrówka — pow. Świętochłowice.

Do A. IV. d) — należy zaliczyć:

Rędziny czarne. Warstwa gleby płytka około 30 cm różnoziarnista, gliniasta. Barwa gleby szaro-brunatna. Struktura gleby i podglebia — gruzełkowata, podłoża — skała wapienna. Przepuszczalność i przewiewność — dobra. Udają się zboża, motylkowe i okopowe za wyjątkiem buraków cukrowych. Występują np. w m. Jasienica pow. Bielski.

Do A. IV. f) — należy zaliczyć:

Grunty torfowe bardzo dobre, zmeliorowane. Warstwa drobnoziarnista, piaszczysta, nawieziona (sztuczna gleba), przechodząca w mieszaninę piasku i części torfiastych z wyraźnymi resztkami materii organicznej i dużą ilością części mineralnych. Podłoże nierozłożony torf. Barwa gleby ciemno-szara. Rzeźba terenu — równina; przepuszczalność i przewiewność dostateczna, do uprawy łatwe. Przeważnie udaje się żyto, ziemniaki, owies, mieszkanka, gryka, proso. Występują np. w m. Kryły, pow. Pszczyna.

Do A. IV. g) — należy zaliczyć:

1. **Iły wapiencowe.** Warstwa równoziarnista grubości conajmniej 50 cm, ilasta z kamykami i okruchami skały wapiennej. Barwa gleby ciemno-szara. Podłoże piaszczysto-wapieniowe, więcej zbity. Struktura gleby gruzełkowata, podglebia — częściowo gruzełkowata, częściowo przyrmatyczna, podłoża — zbita. Węglan wapnia występuje na całej głębokości. Rzeźba terenu — pagórkowata; przepuszczalność średnia, przewiewność słaba. Do uprawy ciężkie. Średnie plony kłosowych i ziemniaków. Występują np. w m. Bobrek, m. Simoradz i m. Łączka, pow. Cieszyn.

2. **Ily karpackie.** Warstwa równoziarnista, grubości około 100 cm, ilasta z domieszką zwierzęcego piaskowca w podglebiu jak również i w podłożu. Barwa gleby — szaro żółta. Struktura gleby — gruzelkowata, podglebia gruzelkowato zbita, podłoża zbita. Rzeźba terenu — lekki skłon; przepuszczalność i przewiewność — słaba. Do uprawy ciężkie. Udają się: pszenica i koniczyna, natomiast reszta roślin uprawnych zawodzi, szczególnie w latach mokrych. Występują np. w m. Pogórz i m. Pastwiska, pow. Cieszyn.

Do A. IV. — należy dodać:

i) 1. **Mady chude.** Warstwa równoziarnista, drobnopylasta z materiału karpackiego, grubości conajmniej 100 cm. Barwa gleby brązowo szara. Podłoże — drobnoziarnisty mokry piasek. Struktura gleby — gruzelkowata, podglebia — zbita, podłoża — luźna. Nieznaczne konkrety żelaziste w podglebiu. Rzeźba terenu — równina; przepuszczalność wadliwa, przewiewność — słaba. Do uprawy bardzo trudne. Udaje się większość zbóż i okopowych, jednak silna zależność plonów od warunków atmosferycznych. Występują np. w m. Zarbrzeg, pow. Pszczyna, m. Olza, pow. Rybnik.

2. **Mady chude płytkie.** Warstwa równoziarnista, pyłowa, grubości conajmniej 50 cm. Barwa gleby szara. Podłoże piaszczyste (szuter). Struktura gleby i podglebia — gruzelkowata, podłoża — luźna. Rzeźba terenu — równina; przepuszczalność zbyt duża, przewiewność — dobra. Do uprawy łatwa. Udają się przeważnie zbożowe, częściowo i okopowe. Występują np. w m. Komorowice, pow. Bielsko.

Do A. IV. — należy dodać:

j) **Przyrędzinki**, (piaski narzędzinowe). Warstwa drobnoziarnista, piaszczysta, około 25 cm, słabo próchniczna z domieszką części gliniastych i z okruchami skały wapiennej w podglebiu o grubości około 60 cm. Barwa gleby — szara. Struktura gleby — gruzelkowata, podglebia luźna, podłoża częściowo zbita, w podłożu płytki skały wapiennej. Rzeźba terenu pagórkowata; przepuszczalność i przewiewność zbyt duża. Do uprawy łatwe. W szczególności udaje się żyto, jęczmień, owies, motylkowe, okopowe. Występują np. w m. Ścierń, pow. Pszczyna i m. Woźniki, pow. Lubliniec.

Do A. V. a) — należy zaliczyć:

1. **Piaski całkowite.** Gleba z zawartością próchnicy przeszło 20 cm, warstwa drobnoziarnista, piaszczysta, jednolita, w górnej części zgruzłona, głębiej luźna. Barwa gleby szara. Rzeźba terenu — równina; przepuszczalność za duża, przewiewność dobra. Do uprawy łatwe. W szczególności udaje się żyto, ziemniaki, łubin. Występują np. w m. Bijasowice, m. Piasek i m. Porąbek, pow. Pszczyna, w m. Łyski, m. Ligota Rybnicka, pow. Rybnik, w m. Opatowice i m. Miasteczko, pow. Tarnowskie Góry, w m. Kamień, pow. Świętochłowice.

2. **Bielice piaszczyste (bieliczki).** Warstwa różnoziarnista piaszczysta, dochodząca do 1 m, z małą domieszką pyłu i miazgi. Barwa gleby jasno szara grubości około 20 cm. W podłożu piasek o małej zawartości części czerwonej gliny, utlenionej, przepuszczalnej. Struktura gleby — drobno gruzelkowata, podglebia — luźna. Rzeźba terenu — równina, zbyt przepuszczalna i przewiewna. Do uprawy łatwe. Grunt głównie żytio-ziemniaczany, czasami udaje się i koniczyna biała. Występują np. w m. Jawornica, pow. Lubliniec.

3. **Bielice pyłowe napiaskowe.** Warstwa różnoziarnista, pyłowa o grubości niedochodzącej do 1 m z silną domieszką drobnego piasku w podglebiu, występującego pasami wśród materiału pyłowego. Barwa gleby jasno szara. Struktura gleby — lekko gruzelkowata, podglebia — średnio luźna, podłoża — luźna. Podłoże piaszczyste, różnoziarniste z częściami żelazistymi. Rzeźba terenu — lekki skłon, zbyt przepuszczalna i przewiewna. Do uprawy łatwe. Grunt wybitnie żytio-ziemniaczany. Występują np. w m. Brzezinka, pow. Katowice.

4. **Szczerki lekkie.** Warstwa różnoziarnista, piaszczysta, z domieszką miazgi i pyłu grubości powyżej 20 cm. Barwa gleby jasno szara. Podłoże piasek z możliwą domieszką żwiru. Struktura gleby — gruzelkowata, podglebia luźna, częściowo gruzelkowata, podłoża luźna z kamieniami. Rzeźba terenu — równina; zbyt przepuszczalna i przewiewna, do uprawy łatwe. Udaje się żyto i ziemniaki. Występują np. w m. Łagiewniki Wielkie, pow. Lubliniec.

Do A. V. b) — należy zaliczyć:

1. **Piaski podmokłe.** Warstwa drobnoziarnista, piaszczysta z zawartością części pyłowych i próchnicznych na jednolitym materiale piaszczystym. Barwa gleby ciemno szara. Struktura gleby — gruzelkowata, podglebia i podłoża — luźna. Rzeźba terenu — lekki skłon; przepuszczalność dobra, przewiewność średnia z powodu średnio wysokiego poziomu wody. Do uprawy łatwe. Udają się przeważnie żyto, ziemniaki. Występują np. w m. Szczerkowice, pow. Rybnik.

2. **Szczerki mocne.** Warstwa różnoziarnista, piaszczysta, o grubości nie dochodzącej do 100 cm z występującym już w podglebiu rudawcem. Bar-

wa gleby szara, grubości około 25 cm. Podłoże gliniasto-piaszczyste. Struktura gleby gruzelkowata, podglebia — ściśła, z uwagi na warstwy rudawca, częściowo zbita. Rzeźba terenu — równina, zła przepuszczalność i przewiewność. Do uprawy łatwe. Z uwagi na warstwy rudawca słabsze plony żyta i ziemniaków. Występują np. w m. Goczakowie i m. Kosztowy, pow. Pszczyna.

Do A. V. e) — należy zaliczyć:

1. **Ily karpackie.** Warstwa równoziarnista grubości dochodzącej do 50 cm ilasta. Barwa gleby ciemno szara. Podłoże — skała piaskowcowa. Rzeźba terenu falista, średnia przepuszczalność i przewiewność. Do uprawy trudne. Udaje się żyto, ziemniaki i owies. Występują np. w m. Bystra pow. Bielsko, w m. Istebna pow. Cieszyn.

2. **Mady chude kamieniste.** Warstwa 20 cm różnoziarnista, pył z domieszką drobnego piasku i kamieni, podglebie różnoziarnisty piasek. Barwa gleby ciemno szara. Podłoże — żwir. Struktura gleby zgruzłona, podglebia i podłoża luźna. Rzeźba terenu — równina; przepuszczalność i przewiewność dobra. Do uprawy łatwe. Najlepiej udają się żyto i ziemniaki. Występują np. w m. Skoczów pow. Cieszyn, w m. Bystra pow. Bielsko i m. Haumanice pow. Cieszyn.

Do A. VI. a) — należy zaliczyć:

1. **Piaski nawapieniowe.** Warstwa drobnoziarnista, piaszczysta z zawartością części pyłowych i próchnicznych z domieszką części miazgowych w podglebiu. Barwa gleby ciemno szara. Podłoże na głębokości około 60 cm — skała wapienna. Obecność wapienia już w podglebiu. Struktura gleby — słabo gruzelkowata, podglebia — luźna, podłoża — zbita. Rzeźba terenu — lekko falista; zbyt przepuszczalna i przewiewna, łatwe do uprawy. Dają wyłącznie słabe plony żyta i ziemniaków na silnym oborniku. Występują np. w m. Stare Tarnowice pow. Tarnowskie Góry.

2. **Piaski nazwirowe.** Warstwa drobnoziarnista, słabo próchniczna z domieszką żwiru i obecnością rudawca w podglebiu. Podłoże zwirowate na głębokości 60 cm. Barwa gleby jasno szara. Struktura gleby — częściowo luźna, częściowo gruzelkowata, podglebia i podłoża — luźna. Rzeźba terenu — falista; przepuszczalność i przewiewność za silna. Do uprawy łatwe. Udają się słabo żyto i ziemniaki na silnym oborniku. Występują np. w m. Brzęczkowice, pow. Katowice.

3. **Gleby piaskowcowe** o warstwie 10 cm, różnoziarnistej pylasto-miazgowej z drobnym piaskiem, na podglebiu grubości około 40 cm, piaszczystym z domieszką żwiru. Barwa gleby ciemno szara. W podłożu skała piaskowcowa. Struktura gleby zgruzłona, podglebia — luźna, podłoża — zbita (skała). Przewiewność i przepuszczalność dobra. Udają się wyłącznie owies i słabe ziemniaki na oborniku. Występują np. w m. Istebna, pow. Cieszyn.

Do A. VI. c) należy zaliczyć:

Ily karpackie, bardzo płytkie o warstwie równoziarnistej, ilastej, z okruchami skały piaskowcowej, grubości około 30 cm. Barwa gleby ciemno szara. Podłoże skała piaskowcowa. Rzeźba terenu — duże spadki; przepuszczalność i przewiewność średnie. Do uprawy dość łatwe. Udają się wyłącznie owies i słabe ziemniaki na oborniku. Występują np. w m. Istebna i m. Równica, pow. Cieszyn.

Załącznik Nr. 10 do zarządzenia Ministra Skarbu (poz. 289).

INSTRUKCJA REGIONALNA DLA WOJEWÓDZTWA STANISŁAWOWSKIEGO.

Do A. I. b) należy zaliczyć:

1. **Czarnoziemy głębokie** leżące na podłożu lössowem, warstwa gleby powyżej 50 cm, utworzona z części pyłowych barwy ciemno-brunatnej, o znacznej ilości słodkiej próchnicy. Podglebie jaśniejsze, próchniczne. Struktura gruzelkowata. Obecność węglanu wapnia we wszystkich warstwach. Podłoże poniżej 100 cm. Grunty przepuszczalne, przewiewne i bardzo łatwe do uprawy. Udają się bardzo dobrze wszystkie plony rolne. Występują np.: w m. Horodenka, pow. Horodenka.

2. **Czarnoziemy na lössie.** Warstwa ziemi próchniczno-lössowa ponad 50 cm. Struktura gruzelkowata, barwa ciemno-popielata. Obecność węglanu wapnia. Niekiedy występują lalczki lössowe w podglebiu i podłożu. Podglebie i podłoże löss o zabarwieniu żółtem. Położenie równe, najczęściej lekki skłon. Przepuszczalne, przewiewne, łatwa uprawa. Udają się wszystkie plony rolne, wysokie plony buraków pastewnych, pszenicy, lucerny siewnej, koniczyny czerwonej. Występują np.: w m. Siemikowce, pow. Stanisławów, m. Załukiew, pow. Stanisławów, m. Demianów, pow. Rohatyn, m. Lubkowce, pow. Sniatyń.

3. **Czarnoziemy ilolössowe.** Warstwa gleby powyżej 50 cm ciemno-popielatej. Podglebie próchniczne grubości około 60 cm utworzone tak jak gleba z części pyłowych i miazgi, barwy brudno-

popielatej. Struktura gruzelkowata. Łamliwość sztywniejsza niż w lössach, po skruszeniu powstają grudki o kantach ostrych. Pęka poziomo. Obecność węglanu wapnia w całym profilu. W podłożu ilolöss z możliwymi okruchami gipsowemi na głębokości poniżej 100 cm. Grunty przepuszczalne i przewiewne, łatwe do uprawy. Udają się dobrze wszystkie plony rolne nawet bez nawożenia. Występują w m. Horodenka, pow. Horodenka.

Do A. II. a) należy zaliczyć:

Mady chude. Warstwa mady conajmniej 100 cm, utworzona przeważnie z pyłu i nielicznych części miazgowych. Barwa ciemno-brunatna. Struktura gruzelkowata, brak węglanu wapnia. Podłoże utworzone z piasku różnoziarnistego. Położenie równe, przepuszczalne, przewiewne. Łatwe do uprawy, stosunki wilgotnościowe korzystne, wyjątkowo zalewne w razie obfitych opadów atmosferycznych. Udają się wszystkie plony rolne, szczególnie pszenica, kukurydza i wszelkie warzywa. Występują np.: w m. i pow. Stryj, w m. i pow. Kołomyja, w m. Halicz, pow. Stanisławów, m. Drohowyże, pow. Żydaczów, m. Hwozd, pow. Nadwórna, m. Niżniów, pow. Tlumacz.

Do A. II. b) należy zaliczyć:

1. **Czarnoziemy głębokie lössowe.** Utworzone przeważnie z części pyłowych, barwy ciemno-brunatnej, o dość grubej warstwie słodkiej próchnicy. Warstwa gleby powyżej 50 cm, podglebie lössowe z domieszką próchnicy do głębokości około 100 cm. Struktura gruzelkowata. Węglan wapnia dopiero w podłożu lössowem. Położenie równe, względnie lekki skłon, przepuszczalne, przewiewne. Bardzo łatwe do uprawy. Udają się wszystkie plony rolne, szczególnie kukurydza, buraki cukrowe. Występują np.: w m. Podwysokie, pow. Sniatyń, m. Delejów, pow. Stanisławów.

2. **Czarnoziemy głębokie lössowe**, lekko zbielicowane. Warstwa gleby powyżej 50 cm, podglebie dość próchniczne, grubości około 40 cm, ze słabo wykształconym eluvium. Utworzone z pyłu i miazgi, struktura gruzelkowata, węglan wapnia w podłożu. W podłożu widoczne lalczki lössowe. Podłoże löss poniżej 100 cm. Położenie równe, względnie lekki skłon, przepuszczalne, przewiewne, łatwe do uprawy. Udają się wszystkie plony rolne, szczególnie kukurydza. Występują np. w m. Załucze, pow. Sniatyń.

3. **Czarnoziemy głębokie ilolössowe.** Warstwa gleby około 40 cm, barwy ciemno-popielatej, podglebie próchniczne sięga do głębokości poniżej 100 cm, barwy ciemno-brunatnej. Podłoże il brunatno-żółty. W glebie i podglebiu pył z miazgą. Struktura gruzelkowata, brak węglanu wapnia. Położenie równe, względnie lekki skłon, przepuszczalne, przewiewne, łatwe do uprawy. Udają się wszystkie plony rolne, szczególnie warzywa. Występują np. w m. Marjampol, pow. Stanisławów i m. Koniuszki, pow. Rohatyn.

4. **Czarnoziemy na gipsie.** Warstwa gleby około 60 cm. Podglebie próchniczne do mniej więcej 90 cm. Utworzone przeważnie z części pyłowych, o dość grubej warstwie słodkiej próchnicy, barwy ciemnej. Struktura gruzelkowata. Obecność węglanu wapnia w podłożu. Podłoże poniżej 90 cm, zwierzęta gips. Położenie równe względnie lekki skłon, przepuszczalne, przewiewne. Udają się na ogół wszystkie plony rolne, wysokie plony buraków cukrowych, pszenicy. Występują np. w m. Psary, pow. Rohatyn.

5. **Czarnoziemy ilolössowe zbielicowane.** Warstwa gleby powyżej 50 cm, utworzona przeważnie z części pyłowych i próchnicy słodkiej. Barwa ciemno-brunatna. Struktura gruzelkowa bez węglanu wapnia. Widoczne eluvium od głębokości mniej więcej 60 cm. Podłoże poniżej 100 cm, ilolöss barwy brudno-żółtej. Położenie zwykle równe, przepuszczalne, przewiewne, łatwa uprawa. Udają się wszystkie plony rolne. Występują np. w m. Daleszowa, pow. Horodenka, m. Pjadyki, pow. Kołomyja.

Do A. III. d) należy zaliczyć:

1. **Mady chude** na szutrze z drobnym piaskiem. Warstwa mady około 80 cm, utworzona z pyłu, ze znaczną domieszką miazgi oraz piasku drobnoziarnistego. W podglebiu obecność słodkiej próchnicy, barwa brunatna, struktura gruzelkowa, brak węglanu wapnia. Położenie równe, przepuszczalne, przewiewne, łatwa uprawa. Niekiedy narażone na wysychanie. Udają się wszystkie plony rolne za wyjątkiem buraków cukrowych. Wysokie plony ziemniaków i owsa, niekiedy żyta i pszenicy. Występują np. w m. Sokołów, m. Uchersko, pow. Stryj, m. Nanizów, pow. Nadwórna, m. Pacyków, pow. Stanisławów, m. Drohowyże, pow. Żydaczów, m. Koniuchów, pow. Stryj.

2. **Mady ilowe.** Warstwa mady niekiedy powyżej 100 cm. Utworzona głównie z części pyłowych, o charakterze ilowym, z nieznaczną domieszką piasku drobnoziarnistego. Barwa ciemno-popielata, struktura gruzelkowa, w warstwach głębszych zbita, brak węglanu wapnia. Położenie równe, średnio przepuszczalne i przewiewne, nieliczne plamy glejowe poniżej 100 cm łatwo ulegające zaskorupieniu. Trudne do uprawy, czasem za-

lewno. Występują np. w m. Mikulińce, pow. Śniatyń, m. Pacyków, pow. Stanisławów, m. Bratkowce, pow. Stryj.

Do A. III. e) należy zaliczyć:

Rędziny wapienne. Warstwa gleby i podglebia około 45 cm. Barwa szaro-popielata. Obecność węgla wapnia w całym profilu. Podłoże — grudy wapienia. Przepuszczalne, przewiewne, trudne do uprawy, czasem narażone na wysychanie. Udają się wszystkie płody rolne, duże plony buraków cukrowych, pszenicy, motylkowych. Występują np. w m. Rohatyn, pow. Rohatyn, m. Delejów, pow. Stanisławów.

Do A. III. g) należy zaliczyć:

1. Zbielicowane ility karpackie. Warstwa gleby około 35 cm, składa się przeważnie z części pyłowych o charakterze ilowym, z zawartością słodkiej próchnicy, barwa ciemno-popielata. Struktura luźna, niekiedy gruzełkowa, w podłożu a częściowo i w podglebiu zbita, brak węgla wapnia. Dość wyraźne eluvium i silnie wykształcone iluvium, sięgające łącznie z glebą i eluvium nawet 100 cm. Występują zwykle na wzgórzach, średnio przepuszczalne i przewiewne, bez gleju, skłonne niekiedy do zlewności. Łatwa uprawa. Mniej pewne plony pszenicy, jęczmienia, buraków cukrowych i roślin motylkowych. Występują np. w m. Pniów, pow. Nadwórna i m. Bereźnica, pow. Stryj.

2. Czarnoziemy ility. Warstwa gleby około 45 cm, utworzona głównie z części pyłowych, z znaczną ilością słodkiej próchnicy, barwa gleby brunatna, struktura gruzełkowa, brak węgla wapnia. Podglebie grubości około 25 cm, podłoże zwykle poniżej 70 cm, il barwy brudno-żółtej. Położenie równe, względnie lekki skłon. Gleba przepuszczalna, przewiewna, łatwa do uprawy na zbitym podłożu. Udają się wszystkie płody rolne. Dość znaczne plony pszenicy, jęczmienia, ziemniaków, koniczyny czerwonej. Występują np. w m. Strzałków, pow. Stryj, m. Tłumacz, pow. Tłumacz, m. Nadziejów, pow. Dolina, m. Pjadyki, pow. Kołomyja, m. Wołczkowce, pow. Śniatyń.

Do A. III. należy dodać:

h) Czarnoziemy na gipsie. Warstwa gleby pyłowa z domieszką mialu, o dużej zawartości słodkiej próchnicy, grubości około 40 cm. Barwa szaro-popielata. Struktura gruzełkowa. Obecność węgla wapnia. W podłożu na głębokości około 80 cm, widoczne drobne grudki gipsowe, obfitujące w węglany. Położenie — najczęściej na stokach o lekkim nachyleniu, przepuszczalne, przewiewne, łatwe do uprawy, czasem narażone na wysychanie. Udają się wszystkie płody rolne, gorsze zwykle plony żyta, ziemniaków. Występują np. w m. Puków, pow. Rohatyn.

Do A. IV. a) należy zaliczyć:

Szczerki lekkie. Warstwa gleby przeszło 30 cm, utworzona przeważnie z mialu i piasku drobnoziarnistego, o dość znacznej domieszce słodkiej próchnicy, barwy brunatnej, struktura luźna. Brak węgla wapnia. Podłoże niekiedy poniżej 120 cm, piasek drobnoziarnisty z domieszką mialu. Spotykane najczęściej na zboczach o lekkim spadku, przepuszczalne, przewiewne, łatwe do uprawy, udają się wszystkie płody rolne za wyjątkiem buraków cukrowych. Wysokie plony żyta, owsa, ziemniaków. Występują np. w m. Rozdół, pow. Żydaczów.

Do A. IV. g) należy zaliczyć:

1. Ily karpackie. Gleba pyłowa grubości około 30 cm, o zawartości słodkiej próchnicy, barwa ciemno-brunatna, brak węgla wapnia. Podłoże zbite, poniżej 50 cm — il barwy brudno-żółtej. Położenie równe względnie lekki skłon, średnio przepuszczalne. Udają się naogół wszystkie płody rolne, za wyjątkiem buraków cukrowych. Występują np. w m. Nadziejów, pow. Dolina.

2. Ily karpackie zbielicowane. Warstwa gleby około 25 cm, utworzona przeważnie z części pyłowych. Barwa popielata. Struktura luźna. Brak węgla wapnia. Eluvium wyraźne, niekiedy grubości około 30 cm. Podłoże poniżej 100 cm il karpacki, barwy brudno-żółtej. Położenie równe względnie skłon mniej lub więcej stromy. Średnio przepuszczalne i przewiewne. Trudna uprawa, ulegają rozpyleniu, łatwo „zlewno”. Z roślin zbożowych udaje się żyto i owies, z okopowych ziemniaki. Występuje w m. Sielec, pow. Stanisławów, m. Ostryń, pow. Tłumacz, m. Nadwórna, pow. Nadwórna, m. Lisowice, pow. Stryj, m. Bereżice, pow. Stryj, m. Bereżica Królewska, pow. Żydaczów.

Do A. IV. należy dodać:

i) 1. Mady chude. Warstwa mady około 50 cm, z nieznaczną domieszką piasku drobnoziarnistego, o płytkej warstwie słodkiej próchnicy. Barwa ciemno-brunatna. Struktura luźna. Brak węgla wapnia. Podłoże poniżej 50 cm drobny szuter z piaskiem. Położenie równe, przepuszczalne, przewiewne, łatwa uprawa, niekiedy narażone na wysychanie. Udają się wszystkie płody rolne za wyjątkiem buraków cukrowych. Występują np. w m. Żórawno, pow. Żydaczów, m. Pacyków, pow. Stanisławów, m. Uchersko, pow. Stryj, m. Fitków, pow. Nadwórna.

2. Mady na ile. Warstwa mady około 40 cm, utworzona przeważnie z pyłu i mialu, płytka warstwa słodkiej próchnicy. Barwa brunatna, struktura gruzełkowa. Brak węgla wapnia. Podłoże poniżej 40 cm — il zwięzły. Położenie równe, średnia przepuszczalność i przewiewność. Łatwa uprawa, potrzeba melioracji. Udają się wszystkie płody rolne za wyjątkiem buraków cukrowych. Płony ziemniaków, koniczyny czerwonej mniej wydajne. Występują np. w m. Turady, pow. Żydaczów, m. Mikulińce, pow. Śniatyń.

Do A. IV. należy dodać:

j) Czarne ziemie pochodzenia bagiennego. Warstwa gleby około 40 cm, utworzona przeważnie z mialu, o próchnicy niekiedy lekko kwaśnej, barwa czarna. Struktura gruzełkowa. Węgiel wapnia często w podglebiu. Podłoże zwykle poniżej 90 cm — il barwy czarnej. Położenie równe, mniej korzystna przepuszczalność i przewiewność. Uprawa często utrudniona, melioracje zwykle potrzebne. Występują np. w m. Potok, pow. Rohatyn, m. Łokutki, pow. Tłumacz.

Do A. V. a) należy zaliczyć:

1. Lekkie szczerki. Warstwa gleby do 30 cm, utworzona z piasku drobnoziarnistego, z małą domieszką pyłu, ze znaczną ilością słodkiej próchnicy. Barwa brunatna. Struktura luźna. Brak węgla wapnia. Podglebie piaszczyste. Podłoże poniżej 75 cm, utworzone z piasku gruboziarnistego, barwy brudno-żółtej. Położenie równe, najczęściej jednak lekki skłon, przewiewne, przepuszczalne, łatwe do uprawy, niekiedy narażone na wysychanie. Udają się żyta, owsy, lubiny i kartofle na gnoju. Występują np. w m. Drohowyże, pow. Żydaczów.

2. Piaski na wapieniu, warstwa gleby około 25 cm, łącznie z podglebiem do 100 cm. Gleba utworzona z drobnoziarnistego piasku i mialu, barwa brunatna. Podglebie piasek szaro-żółty. Struktura luźna. Obecność węgla wapnia. Podłoże poniżej 100 cm — kamienie wapienia. Położenie — najczęściej lekki skłon, przepuszczalne, przewiewne, łatwe do uprawy. Średnie plony żyta, owsa, ziemniaków, niektórych roślin strączkowych. Występują np. w m. Mikołajów, pow. Żydaczów.

Do A. V. c) należy zaliczyć:

Rędziny wapienne. Warstwa gleby około 20 cm, barwa ciemno-szara, struktura gruzełkowa. Podłoże poniżej 25 cm, kamienie wapienia. Obecność węgla wapnia. Zajmują zwykle stoki wzgórz, przepuszczalne, przewiewne. Trudna uprawa, narażona na wysychanie. Udają się nieliczne płody rolne, żyto, owies i ziemniaki. Występują np. w m. Jezierzany, pow. Tłumacz.

Do A. V. e) należy zaliczyć:

1. Ily łupkowe. Warstwa gleby około 25 cm, utworzona przeważnie z mialu oraz drobnych płytek łupkowych, barwa ciemno-brunatna. Struktura gruzełkowa, brak węgla wapnia. Podglebie — il. Podłoże poniżej 90 cm — widoczne płytki ility łupkowego. Zajmują one wierzchołki wzgórz, średnio przepuszczalne i przewiewne, trudna uprawa. Udają się nieliczne płody rolne, a to: ziemniaki, owies, żyto. Występują w m. Krzywe Pole, pow. Kosów.

2. Ily karpackie silnie zbielicowane. Warstwa gleby około 20 cm, utworzona przeważnie z części pyłowych, płytka warstwa lekko kwaśnej próchnicy, barwa szaro-brunatna, struktura gleby luźna. Brak węgla wapnia. Podłoże poniżej 70 cm — il brudno-żółty. Zajmują one grzbiety wzgórz. Średnia przepuszczalność, zła przewiewność (plamy glejowe w głębokości około 40 cm). Trudna uprawa, łatwo zlewno. Udają się nieliczne płody rolne. Najpewniejsze plony żyta, owsa i ziemniaków. Występują np. w m. Rańków, pow. Stryj, m. Zawadka, pow. Kałusz, m. Strymba, pow. Nadwórna, m. Kołomyja, pow. Kołomyja.

3. Ily piaskowcowe. Warstwa gleby około 20 cm. Utworzona głównie z mialu i piasku. Płytko warstwa próchniczna. Barwa popielato-żółta. Struktura luźna. Brak węgla wapnia. Podłoże poniżej 60 cm — gruz zlepiiony ility piaskowcowym. Leżą na wzgórzach; średnio-przepuszczalne i przewiewne. Trudna uprawa. Udają się nieliczne płody rolne. Występują np. w m. Ludwikówka, pow. Dolina.

4. Ily mieszane margłowo-łupkowe. Warstwa gleby około 20 cm barwy brunatnej z domieszką próchnicy. Podglebie — il margłowy. Obecność węgla wapnia w podłożu. Podłoże łupek z margłem — poniżej 70 cm. Średnio-przepuszczalne i przewiewne. Trudna uprawa. Uprawia się ziemniaki, owies, jare żyto. Występują np. w m. Jasińców Górny, pow. Kosów.

5. Chude mady górskie. Warstwa mady około 25 cm. Barwa brązowo-szara, brak węgla wapnia. Podłoże poniżej 25 cm — drobnoziarnisty piasek. Położenie równe, przepuszczalne, przewiewne, trudna uprawa, niekiedy ulegające wysychaniu. Udają się z roślin zbożowych żyto, owies, z okopowych ziemniaki. Płony o średniej wydajności. Występują np. w m. Perehnińsko, pow. Dolina.

m. Weldzisz, pow. Dolina, m. Żórawno, pow. Żydaczów.

Do A. VI. d) należy zaliczyć:

Rędziny gipsowe. Warstwa gleby około 25 cm. Barwa ciemna, struktura gruzełkowa. Obecność węgla wapnia. Podłoże około 30 cm — skała gipsowa. Zajmują zwykle stoki wzgórz, przepuszczalne, przewiewne, narażone na suszę. Udają się nieliczne płody rolne. Występują w m. Czerniatyn, pow. Horodenka.

Załącznik Nr. 11 do zarządzenia Ministra Skarbu (poz. 289).

INSTRUKCJA REGJONALNA DLA WOJEWÓDZTWA TARNOPOLSKIEGO.

Do A. I. a) zaliczyć należy:

Mady chude. Ziemia pyłowa, barwy ciemno lub jasnooliwkowej z odcieniem różowym względnie popielatym. Ton wybitnie ciepły a gleba czynna. Warstwa mady grubości co najmniej 100 cm; materiał przeważnie lössowy czasami również ility (czortkowski) z możliwą domieszką miki i cienkimi warstwami drobno ziarnistego piasku. Przewiewność i przepuszczalność dobra. Struktura gruzełkowata; niezlewno i niezaskorupiające się. Próchnica słodka. Udają się wybitnie wszystkie rośliny zbożowe oraz okopowe, szczególnie buraki i wszelkie warzywa. Występują np.: w m. Ułaszowice, pow. Czortków, m. Dobrowlany, pow. Zaleszczyki, m. Żuków, pow. Brzeżany.

Do A. I. b) należy zaliczyć:

Czarnoziemy głębokie lössowe. Gleba pyłowa o zabarwieniu ciemno-brązowym w tonie ciepłym. Warstwa próchniczna około 100 cm. W podłożu löss. Sposób przechodzenia gleby do podglebia i z podglebia do podłoża stopniowy, struktura gruzełkowata, węgiel wapnia występuje we wszystkich warstwach. Przepuszczalność i przewiewność bardzo dobre, do uprawy łatwe. Udają się wszystkie rośliny uprawne, a wybitnie pszenica, oraz wszelkie warzywa. Występują np.: w m. Kossów, pow. Czortków.

Do A. II. b) należy zaliczyć:

1. Czarnoziemy głębokie lössowe. Grunty pyłowe o dużej zawartości próchnicy słodkiej, o zabarwieniu ciemnym, z odcieniem brunatnym, popielatym lub żółtym zawsze w tonie ciepłym. Podłoże lössowe (obecność lalczek i pseudomycelium) zaczyna się w zależności od położenia od 90 do 140 cm. Łamie się czarnoziem lössowy zawsze pionowo i przy rozgniataaniu daje grudki zwane „kawiorem” o kantach tępych. Węgiel wapnia spotyka się w podłożu. Gleby czynne. Przewiewność oraz przepuszczalność dobra. Udają się wszystkie rośliny uprawne a wybitnie zaś pszenice tak ozime jak i jare. Również dobrze udają się warzywa a przede wszystkim cebula. Występują np.: w m. Kossów, pow. Czortków, m. Klebanówka, pow. Zbaraż, m. Raj i m. Sarańczuki, pow. Brzeżany, m. Kapuścińce, pow. Zbaraż, m. Torokie, pow. Zaleszczyki.

2. Czarnoziemy ility lössowe lekko zbielicowane czortkowskie. Własności fizyczne mają te same co i czarnoziemy lössowe. Czarnoziemy te zwane czortkowskimi posiadają barwę taką samą jak i czarnoziemy lössowe; ton barwy jest zawsze mniej ciepły a kolor o odcieniu brudnym. Bielicowanie występuje w większym lub mniejszym stopniu. Gleba czynna, przewiewna, przepuszczalna. Grubość gleby około 30 cm. Eluvium zaznaczone wyraźnie, waha się od 30 do 70 cm; iluvium również w zależności od terenu dochodzić może nawet do 100 cm. Czarnoziem ility lössowy łamie się poziomo a przy rozgniataaniu daje, również jak czarnoziem lössowy, grudki zwane „kawiorem” o kantach ostrych. Węgiel wapnia występuje w podłożu. Brak konkrekcji wapiennych, często natomiast spotyka się oсыпkę krzemionkową, która przypomina pseudomycelium lössowe. Udają się na tych typach gleb wszystkie rośliny uprawne, a wybitnie pszenica tak ozima jak i jara. Również dobrze udają się na czarnoziemach ility warzywa. Występują np.: w m. Nagórzanka, pow. Czortków, m. Nyrków, pow. Zaleszczyki, m. Sinków i Stare Zaleszczyki, pow. Zaleszczyki.

Do A. II. c) należy zaliczyć:

Lössy na chudej glinie piaszczystej. Gleba pyłowa barwy szarej lub popielatej z brązowo-żółtym odcieniem. Podglebie barwy szaro-żółtej. Grubość warstwy lössowej około 70 cm. Struktura gleby gruzełkowata; przewiewność i przepuszczalność dobra. W podłożu chuda glina piaszczysta zawiera węgiel wapnia. Brak konkrekcji. Występują przeważnie na wzgórzach. Rośliny uprawne udają się wszystkie. Pszenica daje dobre plony. Występują np.: w m. Sarańczuki, pow. Brzeżany.

Do A. II. f) należy zaliczyć:

Rędziny margłowe czarne. W glebie przeważa pył z domieszką piasku i mialu wapiennego. Barwa gleby czarna z brązowym odcieniem, nakrapiana białymi centkami; w podglebiu występu-

je więcej białych plam; podłoże koloru białoszarego z żółto-brązowymi plamami występuje na głębokości około 70 cm. Gleba o strukturze gruzelkowej czynna, przewiewna i przepuszczalna. Węglan wapnia występuje w całym profilu. Teren na którym znajdujemy powyższą rędzinę jest zazwyczaj płaski z lekkimi spadkami. Uprawa trudna wymaga terminowej roboty; może się zbrzytać. Udaje się na niej najlepiej pszenica. Występują np.: w m. Kupcze, pow. Kamionka.

Do A. III. a) należy zaliczyć:

Czarnoziemny lössowe. Warstwa pyłowa, próchniczna dochodzi do 100 cm na skale gipsowej. Węglan wapnia przeważnie występuje w podglebiu jak również i lalczki. Położone są na wysokich skałach wapiennych lub gipsowych, posiadają w podglebiu domieszkę gipsową. W latach suchych są zawodne. Do uprawy przeważnie łatwe. Udają się na nich pszenice. Występują np.: w m. Werniaki, pow. Zbaraż.

Do A. III. b) należy zaliczyć:

Bielice nawapieniowe. Gleba pyłowa barwy popielatej z żółtym odcieniem, wpadającym w oliwkowy. Eluvium dość wyraźnie zarysowane. Przewiewność i przepuszczalność dobra, czynna, do uprawy nie przedstawia trudności. Skała leży poniżej 100 cm. Węglan wapnia zawiera już w iluvium. Położona zazwyczaj na płaszczyznach równych. Wszystkie rośliny uprawne udają się dobrze, najlepiej jednak buraki. Występują np. w m. Kupcze, pow. Kamionka Strumiłowa.

Do A. III. e) należy zaliczyć:

Rędziny kredowe (nazwa miejscowa „rumosz”). Gleba składa się z pyłu z domieszką drobnego piasku i miału. W podglebiu znajdują się okruchy wapienia kredowego. W podłożu wapieni kredowy występujący na głębokości około 50 cm. Barwa gleby czarna z odcieniem lekko brązowym, nakrapiana kropkami białymi. Podglebie barwy podobnej, więcej jednak białych plam, podłoże brudno białe z żółto-brązowym odcieniem. Gleba o strukturze gruzelkowej czynna, przewiewna i przepuszczalna. Węglan wapnia występuje w całym profilu; konkrety żadnych nie zawiera. Położona zazwyczaj jest na terenach płaskich, na równinach z małym nachyleniem, a także w dość szerokich kotlinach. Uprawa dość trudna, wymaga mocnego sprzężaju i roboty we właściwym czasie. Jest to gleba wybitnie pszenna. Występują np. w m. Czanyż, pow. Kamionka Strum.

Do A. III. należy dodać:

h) **Czarnoziemny ilolössowe.** Bardzo podobne do czarnoziemów ilolössowych zaliczonych do klasy II różnią się jednak większą zbitością podłoża względnie gorszą łamliwością, bądź to gorszą gruzelkowością. Próchnica występuje o charakterze nieco kwaśnym gorszej jakości. Ton kolorów zimniejszy niż w klasie II. Węglanu wapnia nie zawiera, trafiają się natomiast konkrety żelaza (pieprze). Najlepiej udają się pszenice, dają jednak niższy plon niż w klasie poprzedniej. Występują np.: w m. Młyniska, pow. Trembowla, m. Kalinowszczyzna, m. Czortków — Wygnanka, m. Kołędziany, m. Dawidkowce, pow. Czortków, m. Nyrków i m. Stare Zaleszczyki, pow. Zaleszczyki, m. Brzeżany, pow. Brzeżany.

Do A. III. należy dodać:

i) 1. **Zbielicowany ilolöss** na lössie miejscowa nazwa „głina”. Gleba pyłowa barwy mniej lub więcej brudno-żółtej — o odcieniu popielatym, grubości do 20 cm. Eluvium barwy brudno-żółtej z ciemno-brązowymi plamami z wtrąceniami osypki krzemionkowej barwy szarej; iluvium takie samo w kolorze, podłoże słomkowo żółte. Ton barwy ciepły. Eluvium dobrze wykształcone około 40 cm.; iluvium zawsze grubsze. Grubość całej warstwy ilolössu waha się około 100 cm. Przewiewność i przepuszczalność dobra. Węglanu wapnia w warstwach powierzchniowych nie spotykamy, dopiero występuje w podłożu, gdzie również występują i drobne konkrety. Właściwości co do uprawy łatwe. Rośliny uprawne udają się wszystkie, najlepsze plony daje pszenica. Występują np. w m. Buszcze, pow. Brzeżany.

2. **Ilolössy czortkowskie** (lekko zbielicowane) nazwa miejscowa „czarna ziemia”. Gleba o grubości do 20 cm. barwy szarej z odcieniem oliwkowo-żółtym, skład pyłowy. Eluvium cienkie, chociaż wyraźnie zarysowane, iluvium natomiast grubsze. Przewiewność i przepuszczalność dobra. Struktura gleby, gruzelkowa w iluvium, w podłożu jest zbita. Ton barw pastelowy mniej ciepły. W latach suchych łatwo się spieka i może być zawodna. Udają się wszystkie rośliny uprawne, najlepsze plony jednak daje pszenica. Występują np. w m. i pow. Trembowla.

Do A. IV. a) należy zaliczyć:

Bielice pyłowe napiaskowe (miejscowa nazwa „piasek biały”). Barwa gleby żółto-popielata z odcieniem oliwkowym; eluvium jasno żółte z lekkim popielatym odcieniem; podłoże uwarstwione: lekko brązowe naprzemian ze słomkowo siwym. Gleba składa się z pyłu z domieszką drobnego pia-

sku krzemionkowego. W podglebiu przeważa pył, w podłożu piasek. Warstwa pyłowa grubości mniejszej od 100 cm. lecz większej od 50 cm. Gleba czynna. Przepuszczalność i przewiewność dobra. Uprawa łatwa. Położenie zazwyczaj równina z lekkimi spadkami. Wydajność roślin uprawnych dobra, żyto daje większe plony niż pszenica. Ziemiaki udają się bardzo dobrze. Występują np. w m. Zelechów, pow. Kamionka Strum.

Do A. IV. b) należy zaliczyć:

1. **Bielice na ile.** Gleba pyłowa łącznie z pyłowym podglebiem grubości co najmniej 50 cm. Gleba barwy popielatej z odcieniem różowo-żółtym (oliwkowym); eluvium nie grube łatwo wyróżniające się; iluvium grubsze; podłoże siwe z brudno-żółtym odcieniem, spotykają się plamy ciemno-brązowe. Ton zimny w całym profilu. Podłoże — il. Przepuszczalność i przewiewność zła, w iluvium spotykamy gleje. Ziemia tego typu gleby łatwo się zlewa a zorana na mokro zaskorupia się. Uprawa mechaniczna trudna. Położenie jest zazwyczaj równinne z bardzo niewielkimi spadkami. Wymaga konieczne drenowania. Najlepsze rezultaty daje pszenica, buraki cukrowe udają się również, lecz tylko w niektórych latach. Występują np. w m. Żuratin, pow. Kamionka Strum.

2. **Bielicoilöss** (czortkowski) nazwa miejscowa „głina”. Skład pyłowy w całym przekroju. Eluvium zarysowane dobrze zazwyczaj od 15 do 30 cm, iluvium natomiast głębsze około 50 cm. Gleby mało czynne. Przepuszczalność i przewiewność zła, obecność gleji wskazuje na konieczność drenowania. Położenie jest zazwyczaj równinne, a nawet czasami nizinne, spadki małe albo nawet bez spadków. Do uprawy łatwe o ile w swoim czasie zrobione, w przeciwnym razie może się zlewać i zaskorupiać. Pszenica daje jeszcze możliwe plony. Występują np. w m. Dawidkowce, pow. Czortków.

3. **Iły właściwe** (nazwa miejscowa „czarna ziemia” lub „głina”). Gleba pyłowa, barwy od popielato-żółtej do czarnej z brązowym odcieniem; eluvium prawie takie samo; iluvium brązowo-żółte z odcieniem brudno-popielatym (szarym). Ton barw zimny. Warstwa gleby grubości około 20 cm. Gruzelkowa struktura występuje przeważnie tylko w glebie, natomiast podglebie i podłoże jest prawie zawsze zbite. Iły te zawierają węglan wapnia w podłożu lub też są bezwapienne. Gleby o gorszych własnościach fizycznych. Próchnica prawie zawsze kwaśna, przewiewność i przepuszczalność zazwyczaj nieszczególna (występują gleje). Znajdują się konkrety pod postacią „pieprzy”. Położenie tych gleb jest najrozmaitsze, może być równinne, faliste, bądź na dużych zboczach. Udaje się pszenica. Występują np. w m. Kobyłwłoki, pow. Trembowla, m. Janów, pow. Trembowla, m. Żuratin, pow. Kamionka.

4. **Szczerki mocne** (nazwa miejscowa „czarny piasek” albo „piasek”). Gleba piaszczysta z domieszką pyłu barwy żółto szarej z więcej lub mniej brązowym odcieniem; eluvium szare z żółtym lub jasno brązowym odcieniem; iluvium brudno-żółte z szarym odcieniem, występują plamy brązowe a czasami i siwe; podłoże jest zazwyczaj brudno-żółte z czarno-brązowymi lub siwymi plamami. Il występujący w podłożu nie głębiej niż 100 cm jest zazwyczaj zbity i węglanu wapnia nie zawiera. Struktura gleby jest mniej lub więcej luźna w zależności od ilości i jakości dodatku pyłowego. Przewiewność i przepuszczalność podłoża z reguły zła (prawie wszędzie spotykamy gleje), drenowanie konieczne. Położone zazwyczaj na terenach równinnych, płaskich. Pod względem uprawy są to ziemie bardzo łatwe, udają się przeważnie żyta, lecz i pszenica daje możliwe plony. Ziemiaki rodzą się również dobrze. Występują np.: w m. Jazienica Ruska, pow. Kamionka, m. Budki Nieznanowskie, pow. Kamionka, m. Huta Połoniczna, pow. Kamionka.

Do A. IV. d) należy zaliczyć:

Rędziny gipsowe (nazwa miejscowa „skorupień” albo „groszkowa ziemia”). Gleba składa się z pyłu z domieszką miału oraz drobnego piasku kwarcytowego. Gleba barwy od jasno-szarej z brązowym odcieniem do czarno-brązowej, zawsze nakrapiana białymi centkami; podglebie przeważnie tegoż koloru co i gleba z wyraźniejszymi nakropieniami szaro-białymi; podłoże koloru szaro-białego przeważnie nakrapiane żółto względnie jasno-brązowo. Grubość gleby i podglebia przeszło 50 cm do podłoża gipsowego. Gleba powstała ze zwiętrzenia gipsu z dodatkiem marglu oraz piasków kwarcytowych, nadto trafia się niekiedy domieszka pyłu. Struktura gleby i podglebia prawie zawsze gruzelkowa; przepuszczalność i przewiewność dobre. Węglan wapnia zawiera w całym profilu. Występuje zazwyczaj na stokach ostrych w dorzeczu rzek lub też jako wytwór przelawicowania u podnóżu skał wapiennych. Uprawa zazwyczaj średnio-ciężka, wymaga konieczne roboty terminowej. Jako warsztat rolniczy jest glebą zawodną. Udaje się na niej pszenica. Występują np. w m. Ułaszowice, pow. Czortków, m. Żuków, pow. Brzeżany, m. i pow. Brzeżany.

Do A. IV. h) należy zaliczyć:

1. **Czarnoziemny lössowe podmokłe** (miejscowa nazwa „bagniste ziemie”). Skład mechaniczny gleby podobny do czarnoziemów lössowych klasy II. Warstwa akumulacyjna próchniczna do 80 cm; podłoże zaczyna się zazwyczaj od 80 cm. Barwa gleby ciemno-brązowa z odcieniem popielatym, podglebie czarno-brązowe z odcieniem mniej lub więcej brudnym; podłoże żółte z plamami siwymi lub brunatnymi. Ton zawsze zimny. Struktura gleby i podglebia gruzelkowa, podłoża zaś zbita. Węglan wapnia spotykamy przeważnie już w podglebiu, „lalczki” także, mają one wygląd więcej ciemny niż normalne, robią wrażenie zwietrzałych i są bardzo kruche. Poziom wód gruntowych jest dość wysoki i waha się między 80 do 120 cm. Przepuszczalność i przewiewność zła i z reguły występują gleje. Do uprawy łatwe, lecz z powodu wysokiego stanu wód gruntowych opóźniają się roboty polne. Najlepiej udają się żyta, pszenica na tych ziemiach podlega nagminnie zmiotleniu względnie rdzy. Występują np. w m. Nowy Tyczy, pow. Trembowla.

2. **Czarnoziemny ilolössowe gorsze** (nazwa miejscowa „głina żółta”, „czarna ziemia”, „rędzina”). Gleba pyłowa barwy ciemno lub jasno brązowej z popielatym odcieniem; podglebie przeważnie ciemno-brązowego koloru z odcieniem popielatym (ciemniejszym lub jaśniejszym), rzadziej z plamami brudno-żółtymi; podłoże przeważnie brudno-żółte, miewa czasem odcienie siwe lub ciemno-brunatne. Warstwa gleby grubości około 25 cm; eluvium od 15 do 40 cm. Podglebie jak i podłoże zbite. Przewiewność i przepuszczalność zła, gorsza niż w klasie III; znajdują się gleje. Ton całego profilu zimny, gleby mało czynne. Próchnica kwaśna. Węglanu wapnia nie zawiera, czasami trafia się pod postacią okruchów wapiennych. Bardzo często występują „pieprze” rdzawe. Uprawa trudna. Plonuje względnie dobrze, lecz często zawodzi. Występują np. w m. Dobrowlany, pow. Zaleszczyki, m. Brzeżany, pow. Brzeżany, m. Krowinka, pow. Trembowla, m. Młyniska, pow. Trembowla, m. Kossów, pow. Czortków, m. Nagórzanka, pow. Czortków, m. Torskie, pow. Zaleszczyki.

Do A. V. a) należy zaliczyć:

Piaski (miejscowa nazwa „piaski”). Drobnopiękny piasek z niewielką domieszką pyłu. Barwa gleby żółto-szara; podglebie z jasno-żółtymi plamami. W podłożu przeważnie piasek drobnopiękny z rdzawymi plamami. Grubość gleby około 20 cm. Przewiewność i przepuszczalność dobre. Są to gleby suche, położone zazwyczaj na płaskich równinach. Uprawa bardzo łatwa, mierne plony żyta i kartofli. Występują np. w m. Jazienica Ruska, pow. Kamionka Strumiłowa.

Do A. V. c) należy zaliczyć:

Rędziny gipsowe. Grubość gleby i podglebia poniżej 50 cm. Składa się z pyłu z domieszką miału oraz piasku. Barwa gleby od szarej z brązowym odcieniem do czarno-brązowej. Gleby bardzo zawodne za suche. Udać się może na nich pszenica tylko w roku przekropnym. Występują np. w m. Torskie, pow. Zaleszczyki.

Załącznik Nr. 12 do zarządzenia Ministra Skarbu (poz. 289).

INSTRUKCJA REGJONALNA DLA WOJEWÓDZTWA WILENSKIEGO

Do A. III b) zaliczyć należy:

1. **Bielice pyłowe napiaskowe.** Warstwa próchniczna szara i ciemno-szara około 30 cm. Skład gleby i podglebia pyłowy z domieszką piasku, grubości większej niż 100 cm, na podłożu piaszczystym. Przepuszczalność i przewiewność dobra z natury lub skutkiem drenowania. Uprawa łatwa. Teren lekko-falisty i falisty. Udają się: żyto, jęczmień, owies, koniczyna czerwona, ziemniaki, pszenica ozima na oborniku przy dobrej uprawie. Występują np.: w m. Niemież, gm. Rudomino, pow. Wil. Trocki, m. Worniany, gm. Worniany, pow. Wil. Trocki.

2. **Bielice piaszczyste.** Warstwa próchniczna popielata, szara lub ciemno-szara około 25 cm. Grubość warstwy gleby i podglebia mniejsza od 1 metra. Przechodzenie warstw gleby w podglebie łagodne; podglebia w podłożu wyraźne. Iluvium dobrze wykształcone. Skład piaszczysty ze znaczną domieszką części pyłowych. W podłożu glina chuda. Ton ciepły. Przewiewność i przepuszczalność dobra. Do uprawy łatwa. Teren lekko-falisty, lub pagórkowaty. Stan wód gruntowych niski. Drenowanie zbyteczne. Udają się: żyto, jęczmień, owies, ziemniaki, koniczyna czerwona, pszenica ozima na oborniku przy dobrej uprawie. Występują np.: w m. Piotrowszczyzna, gm. Mejszagała, pow. Wil. Trocki, m. Brzozówka, gm. Worniany, pow. Wil. Trocki.

3. **Iły.** Warstwa próchniczna barwy szarej 20 cm. Struktura słupkowo-pryzmatyczna. Przepuszczalność i przewiewność dobra. Położone wysoko. Węglan wapnia występuje na 55 cm. Uprawa

niezbyt trudna. Udają się: pszenica ozima, jęczmień, owies, koniczyna czerwona, len. Występuje np.: w m. Szkunciszki, gm. Hermanowicka, pow. Działowa.

Do A. IV a) należy zaliczyć:

1. **Szczerki lekkie.** Warstwa próchniczna barwy szarej, grubości co najmniej 30 cm. Składa się z piasku z dużą ilością części pyłowych. Podglebie podobne, lecz jaśniejsze. Przepuszczalność i przewiewność bardzo dobra. Uprawa bardzo łatwa. Udają się: żyto, jęczmień, koniczyna czerwona, pszenica ozima na oborniku, buraki pastewne, marchew pastewna. Występuje np.: w m. Nowosiółki, gm. Kucewicze, pow. Oszmiana.

2. **Bielice piaszczyste.** Warstwa próchniczna popielata, szara lub ciemno-szara grubości około 20 cm. Gleba i podglebie piaszczyste. Przechodzenie gleby w podglebie oraz podglebia w podłoże mniej wyraźne. Iluwjum mniej wykształcone jak w klasie III. W podłożu glina czerwona na głębokości większej niż 100 cm. Przewiewność i przepuszczalność dobra lub średnia. Teren falisty lub pagórkowaty. Stan wód gruntowych niski. Udają się: żyto, ziemniaki. Gorszy plon jęczmienia. Koniczyna czerwona czasem zawodzi. Występuje np.: w m. Świr Steckowski, gm. Świr, pow. Święciany, m. Mosarz, gm. Kozłowszczyzna, pow. Postawy.

3. **Bielice pyłowe** — napiaskowe i nażwirowe. Warstwa próchniczna szara i ciemno-szara. Skład gleby i podglebia pyłowy i pyłowy z domieszką piasku o grubości przeszło 50 cm. Podłoże piasek z możliwą domieszką żwiru. Przepuszczalność i przewiewność dobra. Uprawa łatwa. Teren równy lub falisty. Udają się: żyto, ziemniaki, gorszy plon jęczmienia, koniczyna czerwona czasem zawodzi. Występuje np.: w m. Worniany, gm. Worniany, pow. Wil. Trocki.

Do A. IV b) należy zaliczyć:

1. **Gliny.** Warstwa próchniczna płytka ciemno-szara lub szaro-czerwona. Skład koloidalno-pyłowy lub pyłowy. Struktura zbita — z zaznaczającą się budową lekko-pryzmatyczną. Przepuszczalność i przewiewność średnia lub zła. Występują oznaki oglejenia. W podglebiu i podłożu, a czasem we wszystkich poziomach występuje węgiel wapnia. Uprawa trudna. Gleba łatwo zbrylająca się. Wrażliwa na nadmiar i brak wilgoci. Teren falisty lub pagórkowaty. Udają się: pszenica na oborniku, owies, peluska, len, koniczyna czerwona. Żyto, ziemniaki zawodzą. Występuje np.: w m. Nr. 3 Budy, gm. Podbrzezie, pow. Wil. Trocki, m. Bikiany, gm. Dukszty, pow. Święciany, m. Horki, gm. Prozorki, pow. Działowa.

2. **Iły.** Warstwa próchniczna szara i ciemno-szara. Skład iltowy. Struktura słupkowo-pryzmatyczna. Węgiel wapnia występuje od 75 cm. Przepuszczalność i przewiewność średnia. Występują oznaki i plamy oglejenia. Uprawa bardzo trudna. Przy znajomości warunków glebowych i klimatycznych udają się: pszenica na oborniku, owies, jęczmień, len. Żyto, koniczyna czerwona zawodzą. Ziemniaki nie udają się. Występuje np.: w m. Bazyłopol, gm. Szarkowszczyzna, pow. Działowa.

Do A. V. a) należy zaliczyć:

1. **Szczerki lekkie.** Warstwa próchniczna grubości co najmniej 20 cm. Zabarwienie szare i jasno szare. Podglebie i podłoże jasno-żółte. Skład warstwy próchnicznej piaszczysty z domieszką części pyłowych. Podglebie i podłoże piaszczyste. Czasem występują warstwy scementowanego piasku ze żwirem i wtrącenia chudej czerwonej gliny. Przepuszczalność dobra lub średnia. Przewiewność dobra. Uprawa łatwa, teren lekko-falisty lub falisty. Urodzaje żyta, łubinu, ziemniaków, gryki średnie. Występuje np.: w m. Kamienny Łąg, gm. Szumska, pow. Wil. Trocki, m. Kukiszki, gm. i pow. Święciany.

2. **Drobne piaski głębokie.** Warstwa próchniczna szara i jasno-szara grubości około 25 cm. Skład drobny piasek. Przewiewność i przepuszczalność dobra. Uprawa bardzo łatwa. Wrażliwe na brak opadów. Średni urodzaj łubinu, żyta, ziemniaków i gryki. Występuje np.: w m. Kucewicze, gm. Kucewicze, pow. Oszmiana, m. Kuna, gm. Rzesza, pow. Wil. Trocki, m. Zułów, gm. Podbrodzie, pow. Święciany.

Do A. V. b) należy zaliczyć:

1. **Bielice pyłowo-glejowe.** Warstwa próchniczna szara 15—20 cm. Skład pyłowy i piaszczysto-pyłowy. Występują humosowo-żelaziste plamy w gleju zalegającym w podglebiu. Zabarwienie podglebia i podłoża sino-szare. Ton zimny. Przepuszczalność i przewiewność zła. Warstwa próchniczna nasiąkliwa. Meljoracja bezskuteczna. Uprawa trudna. Wrażliwe na brak i nadmiar opadów. Średni urodzaj owsa, seradeli, lnu i peluski. Łubiny nasienne nie dojrzewają. Obficie występuje rdest. Występuje np.: w m. Stary Raków, gm. Raków, pow. Mołodeczno, m. Kozorowszczyzna, gm. Krewa, pow. Oszmiana.

2. **Iły glejowe.** Warstwa próchniczna szara 15 cm. Skład — ilt. Pod warstwą próchniczną widoczne plamy glejowe i rdzawe. Konkrecje wapienne na głębokości około 70 cm. Absolutny glej w podłożu poniżej 100 cm. Przewiewność i przepuszczalność zła. Uprawa bardzo trudna. Średni urodzaj owsa i lnu. Ziemniaki nie udają się. Meljoracja bezskuteczna. Występuje np.: w m. Czerwony Dwór, gm. Szarkowszczyzna, pow. Działowa.

Do A. VI. a) należy zaliczyć:

1. **Piaski suche niespójne.** Warstwa próchniczna szara i jasnoszara do 20 cm. Skład luźny piasek. Przewiewność i przepuszczalność dobra. Uprawa bardzo łatwa. Wrażliwe na brak opadów. Niskie plony żyta jarego, ziemniaków na oborniku, gryki i łubinu. Występują np.: w m. Zułów, gm. Podbrodzie, pow. Święciany, m. Kucewicze, gm. Kucewicze, pow. Oszmiana, m. Nowosiółki, gm. Kucewicze, pow. Oszmiana.

2. **Piaski nażwirowe.** Warstwa próchniczna szara grubości około 15 cm. Skład luźny. Piasek i żwir w podłożu. Przewiewność i przepuszczalność dobra. Niskie plony jarego żyta, gryki i łubinu. Teren falisty. Wrażliwe na brak opadów. Występuje np.: w m. Borówka, gm. Dukszty, pow. Święciany.

3. **Żwiry.** Warstwa próchniczna szara grubości około 20 cm. Skład we wszystkich poziomach żwir z kamykami. Przewiewność i przepuszczalność dobra. Uprawa łatwa. Grunt suchy, wrażliwy na brak opadów. Teren falisty. Urodzaje niskie: żyta, gryki i łubinu. Występuje np.: w m. Kuśliszki, gm. i pow. Święciany.

Do A. VI. b) należy zaliczyć:

Piaski podmokłe. Warstwa próchniczna szara i ciemno-szara grubości około 20 cm o składzie piaszczystym z próchnicowymi zaciekami i żelazistymi plamami lub plamami próchnicy. Skład podglebia i podłoża piaszczysty, często z procesami oglejenia. Ton zimny. Przewiewność zła skutkiem wysokiego stanu wody. Teren równy zakłębiony. Uprawa łatwa. Urodzaj niski owsa i ziemniaków, len nie rodzi wcale. Występuje np.: w m. Nowa Wieś, gm. Drujska, pow. Braślów, m. Hajliszki, gm. Hoduciska, pow. Święciany.

Załącznik Nr. 13 do zarządzenia Ministra Skarbu (poz. 289).

INSTRUKCJA REGJONALNA DLA WOJEWÓDZTWA WOŁYŃSKIEGO.

Do A. I b) należy zaliczyć:

Czarnoziemny lössowe. Gleba grubości powyżej 50 cm pyłowa, o dużej zawartości próchnicy słodkiej, o barwie ciemnej, przyczem powierzchniowa warstwa gleby jest ciemniejsza od głębiej położonej. Podłoże löss, głębokości ponad 1 m. Węgiel wapnia występuje we wszystkich warstwach. Gleby te są łatwe do uprawy, ciepłe, czynne, przepuszczalne, przewiewne, dostatecznie wilgotne, nie wymagają meljoracji i dają wysokie plony nawet szlachetnych warzyw. Występuje np. w m. Omelana Wielka i m. Kwasiów Czeski, pow. Równe, w m. Ławrów, pow. Łuck.

Do A. II. b) należy zaliczyć:

1. **Czarnoziemny lössowe.** Gleba pyłowa z dużą zawartością próchnicy słodkiej, o barwie ciemnej, grubości od 30 cm do 50 cm. Podglebie löss próchniczny, o nieco jaśniejszym zabarwieniu niż gleba. Podłoże löss. Węgiel wapnia występuje w podglebiu poniżej 50 cm w postaci pseudomyceljum, białych oczek lub laleczek. Gleby te nieco trudniejsze do uprawy, ciepłe, czynne, o bardzo łagodnych spadkach. Mniej przepuszczalne i przewiewne od czarnoziemów klasy I. Meljoracji nie wymagają, dostatecznie wilgotne. Niezawodne urodzaje pszenicy, buraków cukrowych, jęczmienia i plony bardzo dobre. Występują np. w m. Międzyrzeczu, m. Nowym Korcu, m. Czerny, m. Krylowie, pow. Równe, w m. Mizoczu, m. Dermaniu Pańskim, pow. Zdołbunów, w m. Pantalji, pow. Dubno, w m. Połonce, pow. Łuck, w m. Chociaczkowie, pow. Włodzimierz, w m. Liniowie, pow. Horochów i w m. Nowy Dwór, pow. Równe.

2. **Czarnoziemny głębokie.** Gleba pyłowa z zawartością próchnicy słodkiej o barwie czarnej, grubości około 100 cm, na podłożu lössowym lub piaszkowym. Węgiel wapnia występuje bardzo głęboko, lub nie występuje wcale. Gleby te do uprawy trudniejsze, ciepłe, czynne, lekko faliste. Meljoracji nie wymagają, stosunki wilgotnościowe nieco gorsze skutkiem gorszej przepuszczalności i przewiewności niż w czarnoziemach lössowych. Urodzaje pszenicy, jęczmienia, buraków cukrowych, koniczyn czerwonych są na nich pewne i plony wysokie. Występują np. w m. Rozważu, pow. Zdołbunów i w m. Czarukowie, pow. Łuck.

3. **Czarnoziemny iltolössowe.** Gleba pyłowa o znacznej zawartości próchnicy, grubości około 30 cm i podglebie około 50 cm. W podłożu iltolöss. Barwa gleby ciemna. Węgiel wapnia występuje

głęboko. Uprawa średnio-latwa, przewiewność, przepuszczalność i stosunki wilgotnościowe dobre. Położenie równe. Dość wrażliwe na suszę i nadmiar wilgoci. Przy sprzyjających warunkach atmosferycznych plony pszenicy, rzepaku, jęczmienia, buraków cukrowych mogą być wysokie. Występują np. w m. Kłopczyń, pow. Włodzimierz i m. Bożów, pow. Horochów.

Do A. II. c) należy zaliczyć:

Lössy całkowite głębokie. Gleba pyłowa z domieszką próchnicy słodkiej. Grubość gleby około 30 cm, barwy szarej, z odcieniem żółtawym. Podłoże i podglebie löss. Węgiel wapnia występuje w podglebiu w postaci laleczek i białych oczek. Gleby te do uprawy łatwe, ciepłe, czynne, falistość ich jest dość duża, przepuszczalne, przewiewne, wysoko położone względem zwierciadła wód gruntowych, czasami trochę za suche. Nie zawodzą na nich pszenice, jęczmień, buraki cukrowe i plony dają bardzo dobre. Występują np. w m. Uściług, pow. Włodzimierz, w m. Didycze, m. Metelnia, m. Ferdynandów, pow. Łuck.

Do A. II. f) należy zaliczyć:

Rędziny vel borowiny. Grubość gleby powyżej 50 cm. Barwa ciemno-popielata lub czarna. Przewaga części pyłowych, węgiel wapnia występuje w glebie i podglebiu. Podłoże wapienne, marglowe. Gleby do uprawy nieco trudniejsze, ciepłe, czynne, lekko faliste, przepuszczalne i przewiewne. Stosunki wilgotnościowe trochę gorsze. Udają się na nich: pszenica, jęczmień, buraki cukrowe, dając plony bardzo dobre. Występują np. w m. Szack, m. Wiszniów i m. Świtaż, pow. Luboml.

Do A. III. a) należy zaliczyć:

Lössy płytke napiaskowe i nawapieniowe. Grubość warstwy lössowej przeszło 50 cm, grubość gleby ponad 25 cm. Barwa gleby szara z żółtym odcieniem. W podłożu piasek lub wapień. Węgiel wapnia może występować w podglebiu. Do uprawy łatwe, ciepłe, czynne, mniej lub więcej faliste, przepuszczalne i przewiewne. Względem zwierciadła wód gruntowych położone wysoko, dość wrażliwe na posuchę. Udają się na nich bardzo dobrze żyto, ziemniaki, owies; plony pszenicy, buraków cukrowych, jęczmienia zadawalniające. Występują np.: w m. Grabów i m. Hołownica, pow. Równe, w m. Ożenin, pow. Zdołbunów, w m. Ledóchówka i m. Ożlijew, pow. Dubno i w m. Kołpytów, pow. Horochów.

Do A. III. b) należy zaliczyć:

1. **Bielice pyłowe.** Gleba grubości ponad 30 cm. Barwa gleby szara. Warstwa równoziarnista, pyłowa o grubości przeszło 100 cm, na podłożu piaszczystym. Przepuszczalne, przewiewne, czynne, do uprawy dość łatwe. Położenie równe, spadki łagodne. Plony żyta i ziemniaków dają wysokie, pszenicy, buraków pastewnych, koniczyny czerwonej — średnie. Występują np. w m. Huszczy, pow. Luboml.

2. **Bielice pyłowe naglinowe.** Warstwa próchniczna gleby do 30 cm. Warstwa równoziarnista pyłowa grubości około 100 cm na podłożu z chudej gliny przepuszczalnej bez węgla wapnia. Przepuszczalne i przewiewne, do uprawy łatwe. Plony żyta i ziemniaków wysokie, pszenicy, buraków i koniczyny — średnie. Występują np. w m. Topólno pow. Łuck.

3. **Szczerki mocne.** Grubość warstwy akumulacyjnej co najmniej 30 cm, ze znaczną zawartością próchnicy. W glebie i podglebiu piasek drobnoziarnisty, w podłożu glina nie głębiej niż 100 cm. Gleba o barwie szaro-popielatej z odcieniem brunatnym. Położenie równe lub lekko-faliste. Przepuszczalne, przewiewne, czynne, do uprawy łatwe. Nie zawodzą na nich żyto, owies, ziemniaki i dają plony bardzo wysokie. Buraki cukrowe już mogą zawiesić, zwłaszcza w latach suchych. Występują np. w m. Rymacze, pow. Luboml.

Do A. III. e) należy zaliczyć:

Rędziny czarne i białe. Gleba grubości powyżej 30 cm, barwa jasno lub ciemno szara. Struktura gruzełkowata lub więcej zwięzła, zależnie od stanu kultury i większej lub mniejszej domieszki gliny i piasku. Na podłożu wapiennym. Węgiel wapnia występuje w glebie. Gleby te do uprawy trudniejsze, ciepłe, czynne, równe lub lekko faliste, przepuszczalne i przewiewne, wrażliwe na suszę. Plony pszenicy, buraków cukrowych, rzepaku, jęczmienia przy sprzyjających warunkach atmosferycznych mogą być bardzo wysokie. Występują np. w m. Ostrówek i m. Kuźniszcze, pow. Luboml, w m. Werba, pow. Włodzimierz, w m. Myślina pow. Kowel i m. Woronczyn pow. Horochów.

Do A. III. należy dodać:

h) **Lössy na piasku.** Gleba pyłowa z zawartością próchnicy grubości około 30 cm. W podglebiu löss grubości około 60 cm. W podłożu piasek. Barwa gleby czarna lub ciemna. Gleby te czynne, w położeniu mniej lub więcej falistym. Plony pszenicy, jęczmienia, buraków cukrowych i koniczyn czerwonych — dobre, jednak już niższe jak w

klasie II. Występują np. w m. Ożenin pow. Zdobunów, w m. Borki i m. Muchawiec pow. Krzemieniec, w m. Babin pow. Równe.

Do A. IV. a) należy zaliczyć:

1. **Szczerki lekkie**, mniej lub więcej zbielcowane. Grubość warstwy gleby próchnicznej co najmniej 30 cm. Piasek drobno i średnio-ziarnisty z domieszką pyłu, w większej lub mniejszej ilości w glebie i podglebiu. Podłoże piaszczyste. Barwa gleby szara, struktura gruzełkowata. Przewiewne, przepuszczalne, położenie płaskie lub z łagodnymi spadkami. Do uprawy łatwe. Niezawodne i dobre plony żyta, ziemniaków, owsa, białej koniczyny, a na oborniku nawet pszenica daje stosunkowo wiele plony. Występują np. w m. Czetwertnia, m. Kiwerce, m. Fransuzy i m. Chorłupy, pow. Łuck.

2. **Bielice pyłowe nawapieniowe**. Grubość warstwy równoziarnistej pyłowej nie przenosi 1 metra. Barwa gleby szara. Na podłożu wapiennym. Węglan wapnia występuje tylko w podłożu. Przepuszczalna, przewiewna, czynna do uprawy dość łatwa. Położenie równe, spadki łagodne. Gleba rolniczo średnio-dobra. Dość zawodna. Plony żyta, owsa, ziemniaków przy sprzyjających warunkach atmosferycznych daje zadawalające. Występują np. w m. Topólno pow. Łuck.

3. **Bielice pyłowe płytkie napiaskowe**. Warstwa równoziarnista pyłowa o grubości mniejszej niż 100 cm warstwa akumulacyjna około 25 cm o barwie szaro-popielatej. W podłożu piasek drobnoziarnisty lub gruboziarnisty z domieszką gliny. Węglan wapnia nie występuje. Gleby te do uprawy dość łatwe. Położenie równe lub pagórkowate o słabych spadkach. Stan wód gruntowych niski. Przepuszczalne i przewiewne dostatecznie. Rolniczo średnio-dobre, przy braku opadów zawodne. W warunkach sprzyjających przy częstym nawożeniu dają plony żyta, owsa, ziemniaków, nawet pszenicy zadawalające. Występują np. w m. Remacze, pow. Luboml, w m. Hołoby, pow. Kowel, w m. Stepań, pow. Kostopol, w m. Wielkie Kleckie, pow. Równe, w m. Miedwieża Duża i m. Kamieniusze, pow. Łuck, w m. Serniczki, pow. Horochów i m. Przesławicze, pow. Włodzimierz.

4. **Bielice piaszczyste**. Warstwa gleby grubości około 20 cm, barwy popielatej; w podglebiu piasek gruboziarnisty z gliną czerwoną, w podłożu na głębokości mniejszej niż 100 cm piasek gruboziarnisty z gliną i bardzo dużo kamieni piaszczystych. Węglanu wapnia nie zawierają. Przepuszczalne, przewiewne, poziom wód niski. Położenie pagórkowate. Wrażliwe na suszę. Plony żyta, ziemniaków, łubinu niskie. Występują np.: w m. Hubków, pow. Kostopol.

5. **Szczerki mocne**. Warstwa gleby o grubości około 30 cm. Barwa szara. Piasek średnio lub gruboziarnisty w glebie i podglebiu, w podłożu glina na głębokości poniżej 100 cm. Węglan wapnia nie występuje. Położenie równe, spadki łagodne. Przepuszczalne, przewiewne, do uprawy łatwe, czasem bywają za suche. Plony żyta, ziemniaków, owsa przy korzystnych opadach dobre. Występują np.: w m. Gruszówka, m. Hubków, pow. Kostopol i m. Szubków, pow. Równe.

Do A. IV. b) należy zaliczyć:

Bielice glejowe. Warstwa gleby grubości około 20 cm. W podłożu glina cięższa lub chuda piaszczysta; występują plamy lub warstwy glejowe. Węglan wapnia nie występuje. Położenie równe lub lekko faliste z zagłębieniami. Zwierciadło wód gruntowych wysoko, wymagają drenów. Przepuszczalność i przewiewność gorsza, do uprawy trudniejsze. Siewy na nich znacznie późniejsze i dlatego plony zawodne. W latach sprzyjających dają plony pszenicy i buraków dobre. Występują np.: w m. Perespa, m. Kiwerce, m. Medwież, i m. Huta, pow. Łuck, w m. Woronczyn, pow. Horochów.

Do A. IV. f) należy zaliczyć:

Rędziny czarne i białe. Gleba grubości powyżej 20 cm. Barwa jasna lub ciemno-szara. Struktura gruzełkowata lub więcej zwięzła, zależnie od stanu kultury i większej lub mniejszej domieszki gliny i piasku. Na podłożu wapiennym, kredzie. Węglan wapnia występuje w glebie. Gleby te do uprawy dość trudne, ciepłe, czynne, równe lub lekko-faliste, przepuszczalne, przewiewne, na posuchę wrażliwe. Plony pszenicy, żyta, owsa, ziemniaków przy sprzyjających warunkach atmosferycznych zadawalające, w przeciwnym razie zawodne. Występują np.: w m. Nowomyśl, pow. Zdobunów, w m. Białokrynica, pow. Krzemieniec, w m. Rokitnica, pow. Kowel, w m. Luboml i m. Wiszniów, pow. Luboml.

Do A. IV. należy dodać:

i) **Gorsze odmiany lössów**. Grubość warstwy óchnicznej około 15 cm. Podglebie i podłoże s. Barwa gleby ciemna. Struktura gruzełkowata. Gleba pyłowa dobra, przewiewna, przepuszczalna, ciepła i czynna. Węglan wapnia występuje. Położenie bardzo faliste, powoduje raptowne

spływanie wód opadowych i zmywanie oraz wypłukiwanie składników odżywczych. Gleby te często zsuchają się, pękają w czasie posuchy i plony na nich są zawodne. Uprawa trudna. W warunkach atmosferycznych sprzyjających pszenice, koniczynie, jęczmiona, żyto udają się dość dobrze. Występują np.: w m. Białystok, pow. Łuck.

Do A. V. a) należy zaliczyć:

1. **Szczerki lekkie**. Warstwa gleby grubości co najmniej 20 cm barwy jasno-szarej z małą domieszką pyłu. Cały profil tych gleb składa się z piasku średnio i gruboziarnistego z bardzo małą domieszką gliny. Czasami bywają warstwy żwirowe. Gleby te są przepuszczalne i przewiewne, do uprawy łatwe. Położone płasko lub z lekkimi spadkami. Bardzo wrażliwe na suszę. Przy korzystnych opadach, na zielonych nawozach i oborniku dają średnie plony żyta i ziemniaków. Występują np.: w m. Wiszenka, pow. Łuck, m. Szubków, pow. Równe, w m. Kołpytów, pow. Horochów.

2. **Piaski całkowite**. Warstwa gleby grubości około 20 cm o barwie jasno-szarej. Na całej głębokości profilu piasek drobno i średnioziarnisty, czasami nawet gruboziarnisty, w tych wypadkach bywa poziom wód wyższy. Gleby te przewiewne, przepuszczalne, do uprawy bardzo łatwe. Węglanu wapnia nie zawierają. O ile poziom wód niższy, wrażliwsze są na suszę, dlatego też zawodne i nieurodzajne. Plony żyta, ziemniaków, łubinu, seradeli są zadawalające tylko przy dostatecznej ilości opadów i częstym stosowaniu w płodozmianie zielonych nawozów i obornika, w przeciwnym razie plony dają niskie. Na podmokłych kawałkach mogą się udawać warzywa, jak brukiew, kapusta. Występują np. w m. Orłówka, pow. Sarny, w m. Derażne, pow. Kostopol, w m. Rokitnica, m. Myśliń i m. Mielnicza, pow. Kowel, w m. Białowszczyzna, pow. Włodzimierz, w m. Radziwiłłów, pow. Dubno, w m. Bereżce i m. Wiszniów, pow. Luboml.

3. **Piaski nawapieniowe**. Grubość warstwy gleby około 20 cm. Gleba i podglebie piasek różnoziarnisty na podłożu wapiennym występującym na głębokości około 100 cm. Przepuszczalne, przewiewne, łatwe do uprawy, poziom wód niski, suche i zawodne. Przy sprzyjających opadach na zielonych nawozach, częstym nawożeniu obornikiem plony żyta, ziemniaków, łubinu — średnie, w przeciwnym razie niskie. Występują np. w m. Studzianka, pow. Dubno.

Do A. V. b) należy zaliczyć:

Piaski podmokłe. Warstwa gleby grubości powyżej 20 cm, wierzchnia warstwa z domieszką próchnicy i części pyłowych. W podglebiu i podłożu piasek gruboziarnisty. Węglan wapnia przeważnie nie występuje. Zwierciadło wód gruntowych dość wysoko. Przepuszczalność dobra, przewiewność gorsza, mniej ciepłe i czynne, wymagające melioracji, położone płasko bez spadków. Do uprawy łatwe. Plony owsa, mieszanek, okopowych na paszę w korzystnych warunkach dają dobre. Występują np. w m. Wiszniów, pow. Luboml i m. Mielnicze, pow. Kowel.

Do A. V. c) należy zaliczyć:

Rędziny kredowe płytkie (o nazwie miejscowej „rumosze“). Warstwa gleby barwy szarej, słabo rozwinięta, ze znaczną ilością kamieni wapiennych, na podłożu skalisto-kredowym, występującym na głębokości około 30 cm. Węglan wapnia zawierają. Przewiewne, przepuszczalne, do uprawy trudne. Poziom wód niski, wrażliwe bardzo na suszę. Plony żyta, owsa i ziemniaków są średnie, tylko przy dostatecznej ilości opadów. Występują np. w m. Poniatówka, pow. Dubno.

Do A. VI. a) należy zaliczyć:

Piaski całkowite suche. Warstwa gleby grubości poniżej 20 cm. W całym profilu piasek średnio i gruboziarnisty, o strukturze niespójnej, luźnej, w glebie zwiewnej. Gleba barwy jasno-szarej, sucha i uboga w materię organiczną. Przewiewne i przepuszczalne, do uprawy łatwe, poziom wód niski. Plony żyta co drugi rok na żółtym łubinie. Przy dostatecznej ilości opadów bywają niżej średnich, w przeciwnym razie zupełnie zawodzą. Występują np. w m. Grabów, pow. Łuck, w m. Serechowicze, pow. Kowel, i m. Znosicze, pow. Sarny.

Do A. VI. b) należy zaliczyć:

Piaski podmokłe. Grubość warstwy mniejsza niż 20 cm, barwy szarej. Cały profil składa się z piasku średnio i gruboziarnistego. Gleby mało zasobne, podmokłe i zimne wskutek wysokiego poziomu wód. Przewiewne, przepuszczalne, do uprawy łatwe. Okresami za mokre, wskutek czego uprawa i siew na nich opóźnione. Przy silnym nawożeniu plony owsa, mieszanek na paszę, kapusty bywają średnie, w przeciwnym razie bardzo niskie. Występują np. w m. Huszcza pow. Luboml.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

—oOo—

Z Ministerstwa Spraw Wewnętrznych

W dn. 21 października r. b. ambasador St. Zjedn. A. P. John Cudahy złożył wizytę P. Ministrowi Spraw Wewnętrznych Raczkiewiczowi, jako prezesowi Światowego Związku Polaków z Zagranicy, prosząc o wzięcie udziału w uroczystościach złożenia ziemi ze wszystkich Stanów Ameryki Północnej w hołdzie Marszałkowi Piłsudskiemu na Sowińcu. Uroczystość ta odbędzie się w dn. 17 listopada r. b.

P. Minister Spraw Wewnętrznych Raczkiewicz przyjął dn. 21 października r. b. prezesa związku rewizyjnego samorządu terytorjalnego dr. M. Jaroszyńskiego oraz prezidenta miasta st. Warszawy Starzyńskiego.

—oOo—

Z Ministerstwa Spraw Zagranicznych

W zdrowiu P. Ministra Spraw Zagranicznych J. Becka zaszła tak znaczna poprawa, iż należy przewidywać, że w ciągu najbliższych 4 — 5 dni rozpocznie normalne urzędowanie.

Delegat R. P. przy Lidze Narodów Minister Komarnicki wysłał do pani Henderson depezę treści następującej:

„Raczy Pani przyjąć wyrazy mego najgłębszego współczucia w żałobie, która panią dotyka. Stratę tę tem boleśniej odczuwam, że miałem zaszczyt współpracować przez cały czas trwania Konferencji Rozbrojeniowej z wybitnym mężem stanu i wielkim przyjacielem pokoju, jakim był zmarły.

(—) Komarnicki“.

—oOo—

Z Ministerstwa Skarbu

Ministerstwo Skarbu przyznaje zniżek celnych i zwolnień od cła autonomicznych, t. j. przewidzianych bądź w rozporządzeniach o zniżkach celnych, bądź w taryfie celnej, bądź wreszcie w rozporządzeniu o prawie celnym, uzależniona w odniesieniu do towarów sprowadzanych z Niemiec, Włoch, Węgier, Jugosławii, Bułgarii i Rumunii od przekazania przez importera należności w drodze rozrachunku clearingowego za pośrednictwem Polskiego Towarzystwa Handlu Kompensacyjnego w Warszawie.

—oOo—

Z Ministerstwa Komunikacji

Na dzień Wszystkich Świętych i Zaduszki Liga Popierania Turystyki (Delegatura warszawska) uruchamia trzy pociągi popularne do Krakowa, Wilna i Lwowa.

Pociąg na trzydniową pielgrzymkę do Krakowa odejdzie z Warszawy Wschodniej dnia 31 b. m. o godz. 23.10 i przybędzie do Krakowa dnia 1 listopada o godz. 5.50 rano. Odjazd pociągu z Krakowa nastąpi dnia 3 listopada o godz. 22.30 i powrót do Warszawy dnia 4 listopada o godz. 6.10. Pociąg ten idzie w składzie turystycznym, tak, że każdy podróżny będzie miał zapewnione miejsce do spania z miękkim materacem i poduszką. Cena przejazdu tam i z powrotem zł. 12.70.

Pociąg popularny na Dzień Zaduszny do Wilna odejdzie z Dworca Warszawa Wileński dnia 31 października o godz. 22 i przybędzie do Wilna dnia 1 listopada o godz. 6.15. Odjazd ze stacji Wilno nastąpi dnia 3 listopada o godz. 21.35 i powrót do Warszawy dnia 4 listopada o godz. 5.45. Pociąg idzie w składzie pułmanowskim — miejsca

—oOo—